

Banca Națională
a Moldovei

**RAPORTUL
ASUPRA
STABILITĂȚII
FINANCIARE
2020**

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR.....	3
SINTEZĂ	4
1. CONTEXTUL ECONOMIC ȘI REAL.....	5
1.1. Evoluții economice	5
1.2. Datoria de stat	6
1.3. Evoluția sectorului extern.....	10
1.4. Sectorul imobiliar	14
1.5. Îndatorarea sectorului privat.....	15
2. RISCURILE SECTORULUI BANCAR.....	22
2.1. Sectorul bancar	22
2.2. Riscul de credit.....	26
2.3. Riscul de lichiditate	32
2.4. Riscul de piață.....	35
2.5. Riscul de contagiune	41
2.6. Riscul aferent tehnologiilor informaționale și comunicațiilor	44
3. RISCURILE SECTORULUI NEBANCAR.....	45
3.1. Sectorul de creditare nebancaară.....	45
3.2. Sectorul asigurărilor	49
3.3. Prestatorii de servicii de plată nebancaari	52
4. INSTRUMENTE ȘI MĂSURI MACROPRUDENȚIALE.....	53
4.1. Instrumentele macroprudențiale ale BNM	53
4.2. Comitetul Național de Stabilitate Financiară	55
5. EVOLUȚII RECENTE ȘI PERSPECTIVE.....	56
5.1. Reglementări de consolidare a cadrului de stabilitate financiară.....	56
5.2. Garantarea depozitelor din sectorul bancar	60
5.3. Fondul de rezoluție bancară	61
ANEXE.....	63
Sondajul privind riscul sistemic	63

LISTA ABREVIERILOR

AEÎ	Asociație de economii și împrumut
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BT	Bonuri de trezorerie
CA	Companie de asigurare
CBN	CertIFICATELE BĂNCII NAȚIONALE A MOLDOVEI
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DEPPG	Datoria externă publică și public garantată
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
DSTI	Raportul dintre serviciul datoriei și venitul total (debt service to income)
EUR	Moneda unică europeană (euro)
FGDSB	Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar
FMI	Fondul Monetar Internațional
FRB	Fond de rezoluție bancară
HCE	Hotărârea Comitetului executiv al BNM
IFN	Instituții financiare nebancare
IFRS	Standardul Internațional de Raportare Financiară
IHH	Indicele Herfindahl-Hirschman
LCR	Indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate
LTV	Raportul dintre credite și valoarea gajului (loan-to-value)
MDL	Leul moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
NPL	Credite neperformante
O-SII	Societate de importanță sistemică
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produsul intern brut
PVD	Poziția valutară deschisă
RFPT	Rata fondurilor proprii totale
RO	Rezerve obligatorii
ROA	Rentabilitatea activelor
ROE	Rentabilitatea capitalului
RPPI	Indicele prețului bunurilor imobile rezidențiale
SA	Societate pe acțiuni
SREP	Procesul de supraveghere și evaluare
SUA	Statele Unite ale Americii
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolarul SUA
VMS	Valori mobiliare de stat

NOTE

Raportul asupra stabilității financiare a fost elaborat de către Direcția stabilitate financiară, sub coordonarea prim-viceguvernatorului BNM, Vladimir Munteanu.

Raportul a fost examinat de Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei și aprobat în ședința din 22 iulie 2021.

SINTEZĂ

Pe parcursul anului 2020, sistemul financiar al Republicii Moldova a dat dovadă de reziliență, condițiile economice și sociale influențate de efectele pandemiei COVID-19 fiind caracterizate de evoluții neuniforme și materializări ale unor riscuri în cadrul segmentelor economiei Republicii Moldova.

Economia Republicii Moldova a fost lovită de pandemie care a cauzat o recesiune mondială ca urmare a sistării activității economice cu scopul de a încetini propagarea virusului. În aceste condiții, pe lângă lockdown-ul intern, recesiunea a fost influențată și de mulți factori externi, precum contractarea economică din UE și a principalilor parteneri din CSI, de asemenea, limitarea circulației persoanelor și a bunurilor, astfel, micșorându-se atât importurile, cât și exporturile. Pe fundalul măsurilor guvernamentale întreprinse s-a accentuat deficitul bugetar și a crescut datoria de stat.

Cu toate provocările aferente perioadei analizate, sectorul bancar a continuat să fie caracterizat de o performanță financiară satisfăcătoare, menținându-și pozițiile solide de profitabilitate și solvabilitate.

În contextul economic nefavorabil și al restricțiilor aferente pandemiei COVID-19, portofoliul de credite al sectorului bancar și-a menținut ritmul de creștere. Rata creditelor neperformante în totalul creditelor a înregistrat o reducere, în mare parte, datorită creșterii portofoliului total. Riscul de credit a continuat să prezinte cea mai semnificativă amenințare la adresa stabilității sectorului bancar. Totodată, analiza riscului de credit evidențiază eficiența politicilor prudente de administrare a riscurilor de către bănci, care au reușit să mențină poziții de capital suficiente în condiții de criză fără precedent pentru absorbția pierderilor potențiale estimate chiar și în cele mai pesimiste scenarii aferente deteriorării calității activelor.

Deși ratele dobânzii aplicate de bănci au consemnat evoluții neuniforme, marja bancară de dobândă s-a majorat. Pozițiile valutare deschise ale băncilor s-au încadrat în limitele prudențiale, iar impactul expunerii directe a sectorului la volatilitatea cursului valutar a fost redus. Lichiditatea sectorului bancar s-a menținut la niveluri semnificativ superioare în raport cu cerințele reglementate. În condițiile restricțiilor aplicate pe parcursul anului, băncile au reușit să mențină lichiditatea curentă la nivelul prepandemic, inclusiv să minimizeze în continuare riscul aferent discrepanțelor de maturitate și monedă dintre active și obligațiuni.

Sectorul de creditare nebanară și-a temperat evoluția de expansiune pe toate subcomponentele. Volumul bilanțului și al portofoliului de credite agregat pe sectorul de creditare nebanară s-a menținut practic la același nivel față de finele anului precedent, iar cel mai semnificativ a fost afectată profitabilitatea OCN, care s-a înjumătățit comparativ cu profitul acumulat în 2019 (inclusiv urmare a creării provizioanelor adiționale conform cerințelor prudențiale în vigoare în 2020). Riscul de supraîndatorare a populației și riscul aferent creditelor atașate la cursul valutei rămân a fi principalele riscuri asociate sectorului de creditare nebanară. Au fost întreprinse în continuare măsuri de consolidare a cadrului de supraveghere și reglementare a acestui segment financiar.

Perfecționarea legislației naționale este esențială pentru promovarea unui sector financiar sigur, stabil și transparent. În anul 2020 au fost operate modificări ale cadrului legislativ și normativ în contextul consolidării stabilității financiare, continuării reformării sistemului financiar prin alinierea la cele mai bune practici și standarde internaționale în domeniu, dar și perfecționării infrastructurii.

1. CONTEXTUL ECONOMIC ȘI REAL

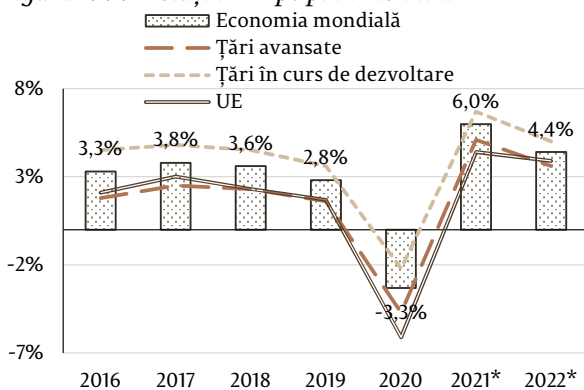
1.1. Evoluții economice

Pe parcursul anului 2020, economia Republicii Moldova a fost lovită de pandemie care a cauzat o recesiune mondială ca urmare a sistării activității economice cu scopul de a încetini propagarea virusului. Astfel, pe lângă lockdown-ul intern, recesiunea a fost influențată și de multipli factori externi, precum contractarea economică din spațiul UE (-6,1 la sută) și a principalilor parteneri din spațiul CSI (-3,0 la sută în Rusia), de asemenea, limitarea circulației persoanelor și a bunurilor, în consecință, atât exporturile de bunuri și servicii scăzând cu 11,5 la sută, iar importurile - cu 10,5 la sută. Pentru a compensa parțial impactul pandemiei asupra economiei reale o serie de măsuri au fost adoptate la nivel guvernamental care au condus la accentuarea deficitului bugetar și la creșterea datoriei de stat, care în 2020 constituia circa 30 la sută din PIB.

Dinamica negativă a PIB-ului țărilor-membre ale UE, care au înregistrat o scădere de 6,1 la sută a PIB, a țărilor CSI (-3,0 la sută), dar și a țărilor avansate per ansamblu (-4,7 la sută) a contribuit în mod negativ la situația economică a țării.

Procesul lent de vaccinare pe plan global, menținerea tensiunilor dintre SUA și China, precum și diminuarea comerțului internațional au avut un efect de încetinire a recuperării economice.

Figura 1.1.1. Evoluția PIB pe plan mondial

* - prognoza FMI

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor FMI

Tabelul 1.1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova

Denumirea indicatorului	Valoarea în 2020	Modificare față de 2019
PIB, prețuri curente	206 378 mil. MDL	-7,0%
Rata anuală a inflației	0,4%	-7,1 p.p.
Rata de schimb MDL/USD	17,2146	+0,0%
Rata de schimb MDL/EUR	21,1266	+9,7%
Activele de rezervă	3 783,54 mil. USD	+23,7%
Deficitul Bugetului Public Național	-7 415,3 mil. MDL	+25,3%
Datoria de stat	67 528,2 mil. MDL	+28,0%
Soldul contului curent ¹	-795,73 mil. USD	+28,9%
Gradul de acoperire al importurilor cu exporturi de bunuri și servicii	54,7%	- 0,6 p.p.
Poziția investițională internațională netă	-5 493,85 mil. USD	-10,2 %
Rata șomajului	3,8%	+1,3 p.p.
Remiterile personale totale / PIB	15,2 %	+0,0 p.p.

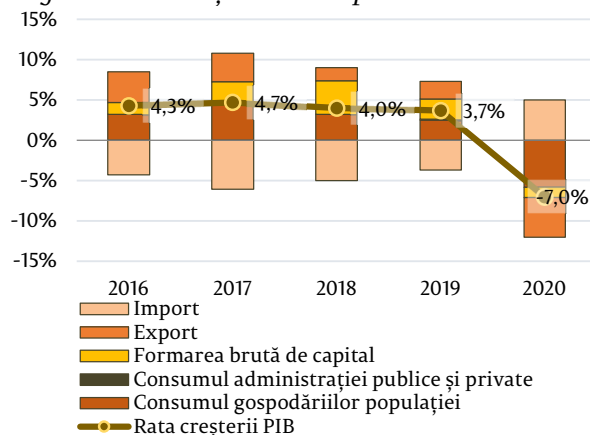
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNM, BNS

Creșterea economică din ultimul trimestru al anului a fost insuficientă pentru a compensa scăderea PIB-ului în decurs de două trimestre ca urmare a declanșării pandemiei.

Pe fundalul pandemiei, tendința de creștere economică înregistrată începând cu anul 2010 a fost inversată, în 2020 economia intrând într-o recesiune care a condus la o contracție de 7 la sută a PIB, față de creșterea în termeni reali de 3,7 la sută din 2019 (Figura 1.1.2).

În mare parte, scăderea a fost determinată de consecințele lockdown-ului, precum și de efectele secundare ale închiderii economiilor principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova.

Figura 1.1.2. Evoluția PIB în Republica Moldova

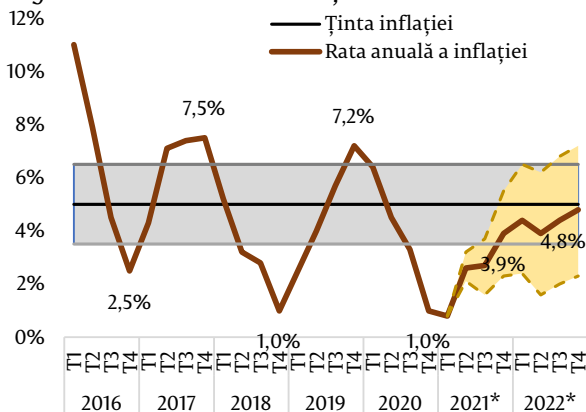
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

¹ Indicatorii conturilor internaționale (BP, PII, DE) sunt calculați conform metodologiei MBP6.

Recesiunea economică care a debutat în trimestrul II a fost cauzată, în principal, de sectoarele aferente comerțului cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor, transport și depozitare, activități de cazare și alimentație publică care au fost afectate, în primul rând, de lockdown-ul impus de autorități. Impozitele nete pe produs au scăzut și ele pe fundalul încetirii activității economice și al măsurilor de susținere a economiei. Au fost afectate și alte sectoare precum industria extractivă, prelucrătoare, învățământul, activitățile profesionale și științifice, însă într-o măsură mai mică. Cel mai puțin afectate au rămas sectoarele „informații și comunicații”, „activități financiare și asigurări” și „construcții”. Relansarea economică din trimestrul IV al anului a fost generată, în principal, de sectoarele „construcții”, „administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii; învățământ; sănătate și asistență socială”, „activități financiare și asigurări”, precum și de colectările de impozite asociate.

În anul 2020, venitul disponibil al populației a cunoscut o dinamică favorabilă, atingând nivelul de 3 096,6 MDL pe lună per persoană, în creștere cu 7,5 la sută față de anul precedent. Ritmul de creștere a veniturilor disponibile a fost inferior celui înregistrat în 2019 de 20,9 p.p., însă a fost pozitiv, având în vedere efectele pandemiei. Structura principalelor componente ale venitului disponibil a rămas per ansamblu constantă, veniturile din activitatea salarială continuând să reprezinte componenta predominantă.

Figura 1.1.3. Traectoria inflației

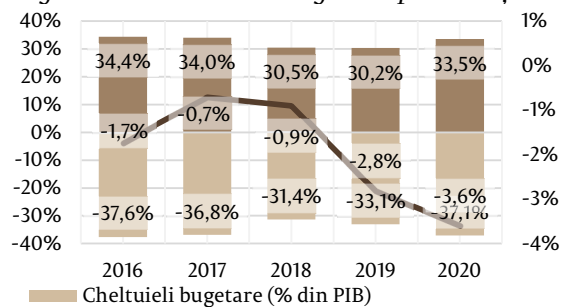

Sursa: BNM

Au crescut veniturile din prestațiile sociale, înregistrându-se o descreștere nesemnificativă a veniturilor din activitatea individuală agricolă și din proprietate. În anul 2020, rata medie a inflației a constituit 3,8 la sută, cu 1 punct procentual (p.p.) mai puțin decât în 2019. Pe parcursul anului, rata anuală a inflației a înregistrat o dinamică descendentă, diminuându-se de la 6,9 la sută în luna ianuarie 2020 până la 0,4 la sută în luna decembrie 2020 (Figura 1.1.3). Pentru anii 2021-2022 se anticipează o traiectorie ușor ascendentă a ratei medii a inflației până la finele orizontului de prognoză. Pe parcursul anului 2021, rata anuală a inflației se anticipează să rămână sub intervalul de variație, revenind în interval către trimestrul I 2022.

Indicatorii bugetului public național au înregistrat o deteriorare pe parcursul anului 2020, deficitul bugetului public național a constituit 7 415,3 mil. MDL sau 3,6 la sută din PIB. Deficitul bugetar s-a majorat comparativ cu anul 2019 atât în valori nominale, cât și ca pondere în PIB (Figura 1.1.4).

Figura 1.1.4. Indicatorii bugetului public național

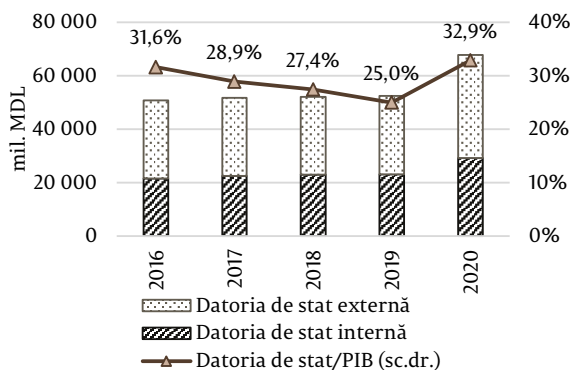
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor BNS

1.2. Datoria de stat

Conform datelor MF la situația din 31 decembrie 2020, indicatorii de sustenabilitate ai datoriei de stat se încadrează în limitele recomandate și nu produc riscuri adiționale asupra stabilității macroeconomice a țării.

Ponderea datoriei de stat în PIB s-a majorat cu 8,6 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2019, astfel constituind 32,9 la sută, iar ponderea serviciului datoriei de stat în veniturile bugetului de stat a crescut ușor față de anul 2019, atingând valoarea de 4,4 la sută,

Figura 1.2.1. Datoria de stat

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor MF

însă fiind sub plafonul stabilit de 10 la sută. (Figura 1.2.1 și Figura 1.2.2).

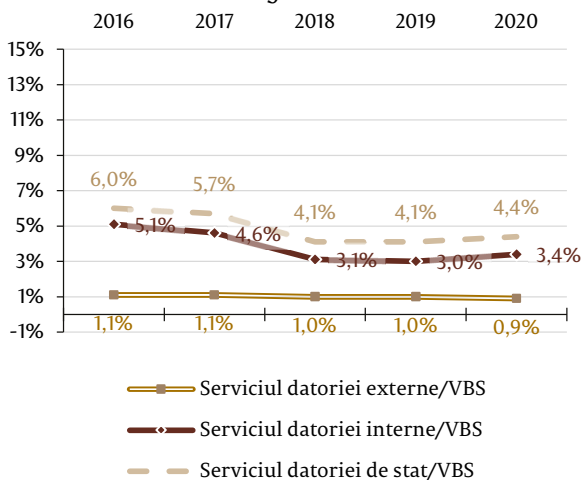
Soldul datoriei de stat a constituit 67 820,7 mil. MDL, majorându-se cu 15 326,4 mil. MDL sau cu 29,2 la sută față de sfârșitul anului 2019 din contul majorării atât a datoriei de stat externe (+9 259 mil. MDL), cât și a celei interne (+6 067,4 mil. MDL) (Figura 1.2.1).

Emisiunile de VMS

Pe parcursul anului 2020, MF a oferit pe piața primară spre vânzare VMS în sumă de 17 140,0 mil. MDL. Cererea la VMS a constituit 22 792,1 mil. MDL, fiind superioară ofertei cu 5 652,1 mil. MDL sau de circa 1,3 ori (Figura 1.2.3).

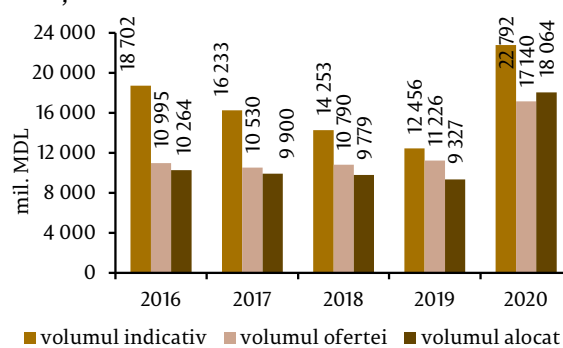
Ca rezultat, au fost comercializate VMS la prețul de cumpărare în sumă de 18 064,1 mil. MDL, ceea ce este cu 8 355,5 mil. MDL mai mult decât volumul VMS comercializat în perioada analogică a anului 2019.

Figura 1.2.2. Serviciul datoriei de stat în raport cu veniturile totale ale bugetului de stat

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor MF

Figura 1.2.3. Volumul VMS emise prin intermediul licitațiilor

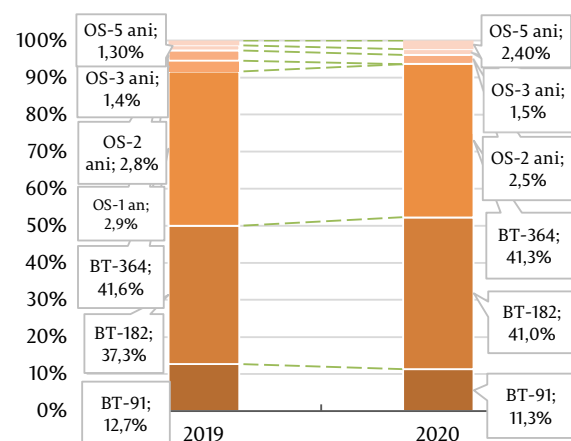
Sursa: BNM

Totodată, au fost răscumpărate VMS ajunse la scadență în perioada de referință în sumă de 12 073,9 mil. MDL, dintre care 75,8 mil. MDL - VMS emise pentru crearea unei rezerve de lichidități.

Pe piața primară în această perioadă au fost emise în continuare 6 tipuri de VMS: BT cu maturitatea de 91, 182 și 364 de zile, precum și OS cu maturitatea de 2, 3 și 5 ani.

Ponderea majoră în VMS comercializate pe piața primară o constituie bonurile de trezorerie cu scadența de 364 zile (41,3 la sută), urmată de bonurile de trezorerie cu scadența de 182 zile (41,0 la sută) și cele cu scadența de 91 zile (11,3 la sută) (Figura 1.2.4).

Figura 1.2.4. Structura VMS

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor MF

În anul 2020, în legătură cu cererea de VMS preponderent pe termen scurt, volumul comercializat al OS pe termen de 2, 3 și 5 ani a constituit 455,4 mil. MDL (2,5 la sută din volumul total comercializat), 267,3 mil. MDL (1,5 la sută) și respectiv 431,7 mil. MDL (2,4 la

sută), care comparativ cu perioada analogică a anului 2019 s-a majorat cu 191,5 mil. MDL, 135,7 mil. MDL și respectiv 310,8 mil. MDL.

Volumul VMS procurat de investitorii nebankari a rămas practic la nivelul anului precedent, înregistrând 1 835,7 mil. MDL (-1,1 mil. MDL față de anul 2019), iar ponderea acestora în volumul total comercializat a constituit 10,2 la sută. Băncile comerciale rămân în continuare principalii investitori în VMS, cu o pondere de 89,8 la sută în totalul VMS procurate pe piața primară.

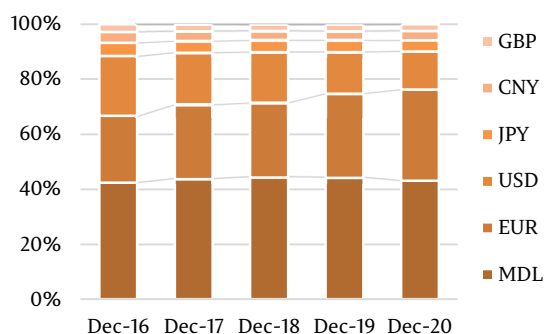
Riscurile aferente datoriei de stat

Principalele tipuri de riscuri asociate costului datoriei de stat a Republicii Moldova identificate drept riscuri de piață sunt:

- 1) Riscul valutar;
- 2) Riscul de refinanțare;
- 3) Riscul ratei dobânzii.

Riscul valutar este unul din principalele categorii de riscuri asociate portofoliului datoriei de stat, afectând atât costul, cât și volumul acesteia. La finele anului de referință, 56,9 la sută din portofoliul datoriei de stat îi revine datoriei de stat externe (Figura 1.2.5), în totalitate denominată în valută, ponderea datoriei de stat externe crescând cu 1,4 p.p.

Figura 1.2.5. Evoluția structurală a datoriei de stat în valută

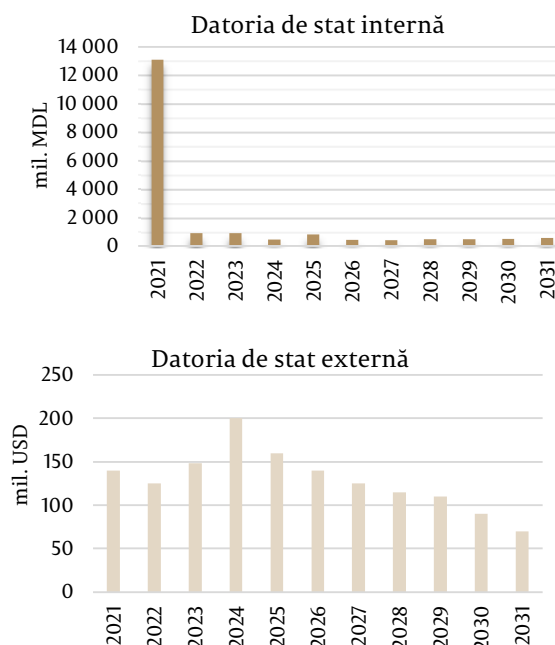
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor MF

Structura datoriei de stat pe monede, cu descompunerea coșului valutar DST, evidențiază vulnerabilitatea portofoliului datoriei de stat față de EUR și USD, ceea ce implică necesitatea monitorizării continue a riscului valutar. Astfel, ponderea datoriei de stat în EUR și USD reprezintă 47,0 la sută din portofoliul datoriei de stat (Figura 1.2.5).

Riscul de refinanțare este analizat din perspectiva profilului rambursării datoriei de stat, a perioadei medii de maturitate și a sumei scadente într-un an.

Proгноza pentru profilul rambursării datoriei de stat interne denotă vârful de plată în anul 2021, condiționat de faptul că datoria de stat internă constă, preponderent, din instrumente cu termenul de rambursare scurt. Conform datelor MF segmentul de datorie de stat internă pe termen scurt, ce urmează a fi refinanțat în fiecare an prin noi emisiuni de VMS, reprezintă un risc semnificativ pentru bugetul de stat, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă. În același timp, în anul 2021 urmează a fi rambursate VMS cu maturitatea de patru ani în sumă totală de 260,0 mil. MDL, conform Legii nr. 235/2016 privind emisiunea OS în vederea executării de către MF a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807/2014 și nr. 101/2015.

Figura 1.2.6. Prognoza rambursării datoriei de stat

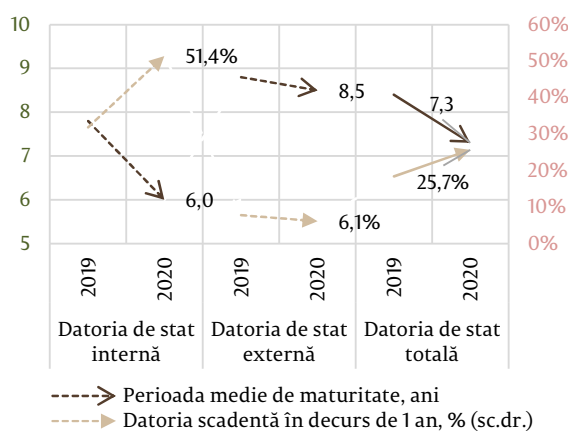
Sursa: MF

Analiza datoriei de stat externe arată o majorare treptată a quantumului plăților spre rambursare începând cu anul 2023 și până în anul 2024, după care plata datoriei de stat externe va cunoaște o traiectorie descendentă. În ceea ce privește perioada medie de maturitate și datoria scadentă într-un an, la

situația de la finele anului de raportare, 51,4 la sută din datoria de stat internă urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Acest nivel anticipează o acumulare de risc de rată a dobânzii la ulterioara finanțare a deficitului bugetului de stat. Comparativ cu anul precedent, datoria de stat internă scade în decurs de un an s-a majorat cu 19,6 p.p.

Datoria de stat externă, datorită instrumentelor pe termen lung se încadrează în limite sigure, astfel încât 6,1 la sută din aceasta urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

Figura 1.2.7. Perioada medie de maturitate a datoriei de stat și datoria scadentă într-un an

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor MF

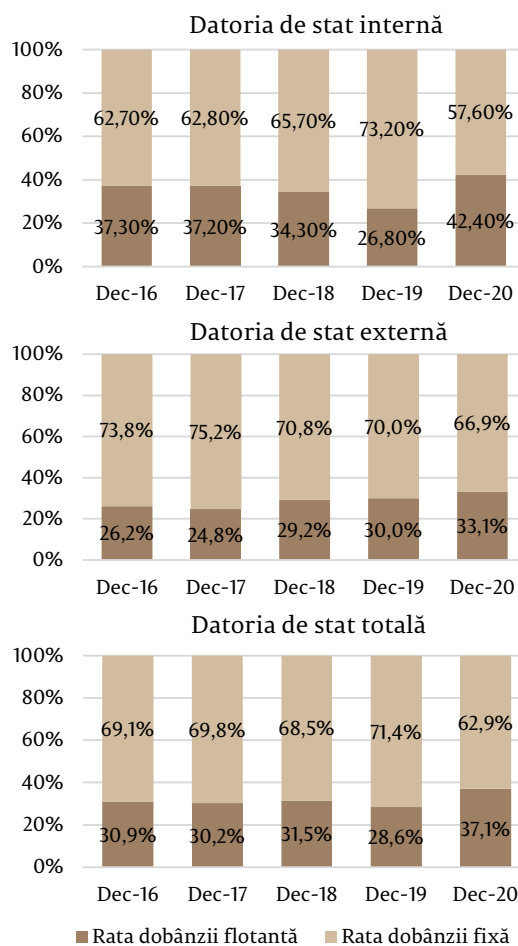
Riscul ratei dobânzii. La situația din 31 decembrie 2020, datoria de stat internă a fost formată din 57,6 la sută (-15,6 p.p față de anul precedent) datorie purtătoare de rată a dobânzii fixă². Această micșorare a fost influențată de diminuarea ponderii OS interne, în circulație, cu rata fixă a dobânzii (2, 3 și 5 ani). Astfel, la 31 decembrie 2020, instrumentele cu rata dobânzii fixă și termenul de circulație mai mare de un an sunt OS cu maturitatea de 2, 3 și 5 ani, VMS pentru executarea de către MF a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, dar și VMS convertite în portofoliul BNM cu maturitatea de 2 ani.

În structura datoriei de stat externe, pe tipuri de rată a dobânzii, se constată o creștere ușoară a ponderii datoriei de stat externe cu

rata dobânzii flotantă. La finele anului 2020 aceasta a constituit 33,1 la sută din totalul datoriei de stat externe, cu 3,1 p.p. mai mult comparativ cu sfârșitul anului 2019.

În ce privește datoria de stat totală, ponderea datoriei cu rata dobânzii flotantă reprezintă 37,1 la sută și reflectă o majorare cu 8,5 p.p. comparativ cu sfârșitul anului 2019.

Figura 1.2.8. Structura datoriei de stat pe tipuri de rată a dobânzii

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor MF

Ponderea relativ înaltă a datoriei cu rata dobânzii flotantă în portofoliul datoriei de stat se datorează atât datoriei de stat externe, cât și datoriei de stat interne, care din cauza instrumentelor cu maturitatea de până la un an prezintă un risc al ratei dobânzii, precum și un risc de refinanțare pronunțat.

² În contextul analizei riscului ratei de dobândă, MF atribuie datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă (VMS 91 zile, 182 zile, 364 zile) la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, întrucât

din cauza maturității reduse aceasta va fi refinanțată în fiecare an la condiții noi de piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

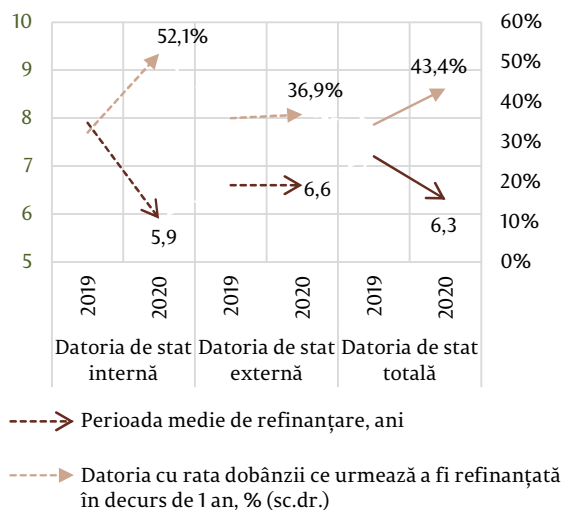
Cu referire la perioada medie de refixare³ și datoria ce urmează a fi refixată într-un an, datoria de stat internă este expusă în cea mai mare măsură riscului ratei de dobândă, întrucât 52,1 la sută din datoria de stat internă urmează să fie refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an.

Totodată, 36,9 la sută din datoria de stat externă urmează să fie refixată în decurs de 1 an, iar ratele de dobândă aferente datoriei de stat externe sunt refixate, în medie, în decurs de 6,6 ani, indicatorul rămânând neschimbat față de sfârșitul anului 2019. Astfel, o majorare a ratelor de dobândă pe piețele financiare internaționale va afecta direct costurile aferente datoriei de stat externe.

Cu toate acestea, datoria de stat internă înregistra la situația din 31 decembrie 2020 o creștere a datoriei cu rata dobânzii ce urmează a fi refixată în decurs de un an cu 19,7 p.p. comparativ cu valoarea înregistrată la sfârșitul anului 2019.

Ratele de dobândă aferente datoriei de stat interne sunt refixate, în medie, în decurs de 5,9 ani, cu 2,0 ani mai puțin comparativ cu sfârșitul anului 2019.

Figura 1.2.9. Perioada medie de refinanțare

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor MF

În ce privește datoria de stat în ansamblu, perioada de refixare a întreg portofoliului este de 6,3 ani (în descreștere cu 0,9 ani comparativ cu 2019), iar 43,4 la sută din

³ Indicatorul privind perioada medie de refixare este cu atât mai sigur cu cât deține o valoare mai mare, la fel ca și

aceasta urmează a fi refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an, astfel evidențiindu-se expunerea portofoliului datoriei de stat față de riscul ratei de dobândă.

1.3. Evoluția sectorului extern

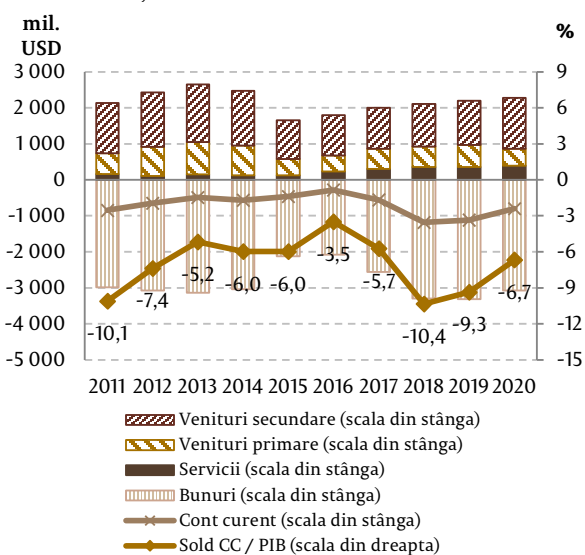
Conform datelor preliminare, deficitul contului curent al balanței de plăți a Republicii Moldova s-a redus cu 28,9 la sută în anul 2020, în special datorită scăderii deficitului comerțului exterior cu bunuri și creșterii excedentului veniturilor secundare. Soldul negativ al poziției investiționale internaționale s-a aprofundat cu 10,2 la sută comparativ cu finele anului 2019, iar datoria externă brută s-a majorat cu 12,7 la sută.

În anul 2020, soldul contului curent al balanței de plăți a Republicii Moldova s-a redus comparativ cu cel înregistrat în 2019 atât ca valoare absolută, cât și relativ la PIB. Deficitul a constituit 795,73 mil. USD, în scădere cu 28,9 la sută (Figura 1.3.1).

Raportat la PIB, contul curent a constituit -6,7 la sută (față de -9,3 la sută în anul 2019).

Această dinamică a fost determinată de scăderea considerabilă a deficitului comerțului exterior cu bunuri, de creșterea substanțială a excedentului veniturilor

Figura 1.3.1. Soldul contului curent și determinanții acestuia

Sursa: BNM

indicatorul riscului de refinanțare – perioada medie de maturitate.

secundare, de majorarea ușoară a excedentului serviciilor, în timp ce balanța veniturilor primare s-a deteriorat.

Deficitul comerțului exterior cu bunuri a constituit 3 075,81 mil. USD, diminuându-se comparativ cu anul 2019 cu 7,1 la sută din cauza scăderii mai accentuate a importurilor de bunuri (-391,32 mil. USD), pe parcursul anului 2020, decât a exporturilor (-155,37 mil. USD).

Diminuarea importului de bunuri a fost determinată de categoria „produse minerale”, al căror import s-a redus cu 34,8 la sută comparativ cu anul 2019, atât datorită ieftinirii produselor petroliere, cât și din cauza scăderii volumelor fizice importate (din luna aprilie 2020 a fost sistat importul de energie electrică din Ucraina). A scăzut și importul de bunuri de consum ca urmare a micșorării veniturilor unor categorii de gospodării în urma disponibilizărilor de personal, reducerii orelor de lucru și a șomajului tehnic, precum și a economisirii determinate atât de precauție, cât și de limitarea oportunităților de consum în situația pandemică. Din punct de vedere geografic, la diminuarea importurilor de bunuri a contribuit, în cea mai mare parte, scăderea livrărilor din UE-27⁴ (-9,6 la sută), urmată de CSI (-6,7 la sută), în timp ce importurile din alte țări s-au majorat cu 3,1 la sută față de anul 2019.

În pofida scăderii considerabile a volumului fizic al exporturilor de bunuri (-18,2 la sută, comparativ cu 2019), valoarea lor s-a redus într-o măsură mai mică (-7,3 la sută) grație majorării prețurilor la bunurile exportate. Scăderea exportului de bunuri a fost determinată de categoria „produse agro-alimentare” (-8,3 la sută) ca urmare a micșorării producției agricole, determinată de condițiile climatice nefavorabile. Din punct de vedere geografic, scăderea exporturilor de bunuri a fost determinată de categoria „alte țări”, exporturile către acestea diminuându-se cu 17,0 la sută față de anul 2019. Exporturile către țările CSI au scăzut cu 13,4 la sută, iar

către țările UE-27 au rămas aproximativ la nivelul anului 2019 (-0,3 la sută).

Excedentul comerțului exterior cu servicii (388,37 mil. USD) s-a majorat cu 10,8 la sută față de anul 2019. Deși exporturile de servicii au scăzut cu 17,2 la sută, balanța serviciilor s-a îmbunătățit ca urmare a diminuării importurilor (-25,5 la sută). În cadrul exporturilor, cel mai mult au fost afectate serviciile de transport (-38,4 la sută), în special serviciile de transport aerian de pasageri (-3,6 ori). Scăderi considerabile au fost înregistrate și la exportul de servicii de călătorii (-20,3 la sută), servicii de prelucrare a materiei prime (-13,4 la sută). Impactul negativ a fost estompat de creșterea semnificativă a exporturilor de servicii de informatică (+27,8 la sută). Diminuarea importurilor de servicii a rezultat din scăderea importurilor de servicii de transport (-27,7 la sută) și de călătorii (-28,4 la sută față de 2019).

Scăderea excedentului veniturilor primare cu 23,9 la sută față de anul 2019, până la 472,74 mil. USD, a fost determinată de reducerea remunerării salariaților rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți cu 14,6 la sută. Concomitent, au scăzut și ieșirile de venituri primare (-4,5 la sută față de anul 2019), în special profiturile reinvestite de investitorii direcți nerezidenți (-40,7 la sută).

Veniturile secundare au înregistrat o creștere a excedentului cu 16,2 la sută față de anul 2019, până la 1 418,97 mil. USD. Transferurile personale primite din exterior de rezidenți s-au majorat cu 11,3 la sută. Valoarea asistenței tehnice, ajutorului umanitar și a granturilor primite în cadrul cooperării internaționale de toate sectoarele instituționale a scăzut cu 10,0 la sută, comparativ cu anul 2019.

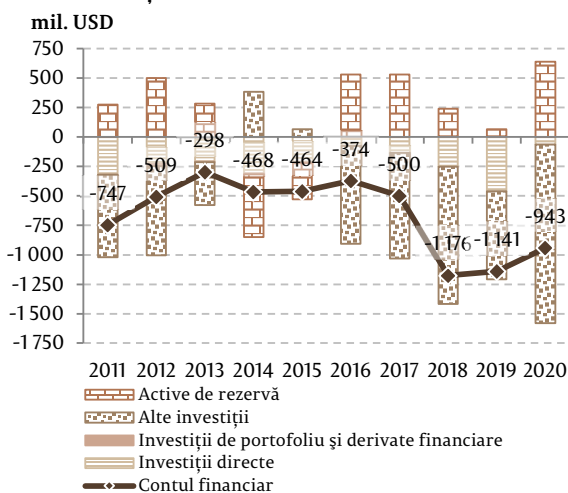
Remiterile personale totale (suma remunerării nete a salariaților, a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice) primite de rezidenți în anul 2020 au rămas aproximativ la nivelul anului 2019 (-0,4 la sută) și au constituit 1 810,42 mil. USD, ceea ce reprezintă 15,2 la sută relativ la PIB.

⁴ fără Marea Britanie

Contul de capital a consemnat un deficit de 61,10 mil. USD (+22,5 la sută față de anul 2019). Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat (72,57 mil. USD), în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 11,50 mil. USD. Drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților cu nerezidenții, necesarul net de finanțare externă a constituit 856,83 mil. USD (7,2 la sută în raport cu PIB).

Contul financiar în anul 2020 s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 942,62 mil. USD (Figura 1.3.2) ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 714,95 mil. USD generate de tranzacțiile efective, precum și a scăderii nete a activelor financiare externe ale rezidenților cu 227,67 mil. USD.

Figura 1.3.2. Soldul contului financiar și determinanții acestuia

Notă: (+) ieșiri nete, (-) intrări nete de capital
Sursa: BNM

Pasivele s-au majorat, în special, datorită tragerilor nete de 505,30 mil. USD înregistrate la împrumuturile externe (trageri – 1 004,98 mil. USD, rambursări – 499,68 mil. USD). Administrația publică a contractat în anul 2020 împrumuturi externe noi în valoare de 551,59 mil. USD, rambursând în aceeași perioadă 139,24 mil. USD. BNM a primit de la FMI 8,03 mil. USD și a rambursat 53,20 mil. USD din împrumuturile contractate anterior. Băncile licențiate au efectuat rambursări nete

în sumă de 0,12 mil. USD, iar celelalte sectoare – trageri nete de 138,24 mil. USD.

De asemenea, s-au majorat cu 149,10 mil. USD în valoare netă angajamentele sub formă de credite comerciale și avansuri primite de la partenerii comerciali nerezidenți. Angajamentele sub formă de investiții directe s-au majorat cu 62,45 mil. USD în valoare netă, pe parcursul anului 2020. Această dinamică a fost determinată de creșterea netă a participațiilor la capital și a acțiunilor în posesia nerezidenților cu 61,89 mil. USD, în urma tranzacțiilor efective, precum și de reinvestirea profiturilor în sumă de 30,25 mil. USD. Concomitent, filialele moldovenești au efectuat rambursări nete de împrumuturi contractate anterior de la investitorii direcți din străinătate în sumă de 29,69 mil. USD.

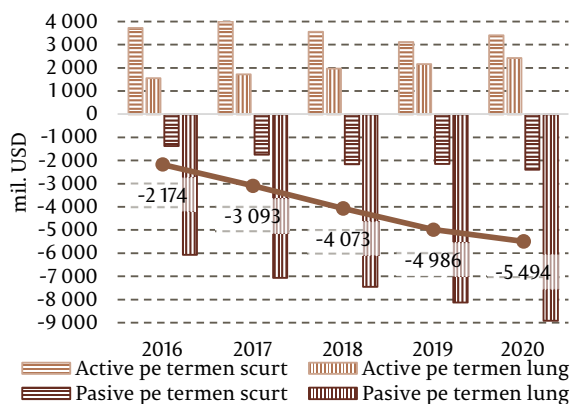
Diminuarea netă a activelor financiare externe a fost determinată de scăderea cu 864,90 mil. USD a activelor externe sub formă de numerar și depozite (din care activele băncilor licențiate s-au redus cu 59,12 mil. USD, iar ale altor sectoare – cu 805,78 mil. USD). Partenerii comerciali nerezidenți au efectuat achitări nete în valoare de 34,30 mil. USD la creditele comerciale și avansurile acordate lor anterior de către rezidenți, diminuând astfel activele financiare externe. De asemenea, au scăzut cu 3,93 mil. USD activele externe ale rezidenților sub formă de investiții directe.

Concomitent, s-au majorat activele oficiale de rezervă ale BNM cu 637,41 mil. USD, precum și activele nete ale rezidenților sub formă de împrumuturi acordate nerezidenților – cu 36,60 mil. USD.

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 31.12.2020, a constituit -5 493,85 mil. USD, soldul debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2019 cu 10,2 la sută (Figura 1.3.3).

Soldul activelor financiare externe a însumat 5 823,14 mil. USD, în creștere cu 10,1 la sută de la începutul anului, iar al pasivelor – 11 316,99 mil. USD, majorându-se la fel cu 10,1 la sută.

Figura 1.3.3. Poziția investițională internațională

Sursa: BNM

Majorarea poziției activelor financiare externe pe parcursul anului 2020 a fost determinată de creșterea cu 23,7 la sută a soldului activelor oficiale de rezervă. Ele au constituit 3 783,54 mil. USD la 31.12.2020, ceea ce corespunde tuturor criteriilor de suficiență: acoperirea a cel puțin 3 luni de importuri de bunuri și servicii (au acoperit 7,7 luni de import efectiv); acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt (au acoperit 158,6 la sută); acoperirea a 20 la sută din masa monetară M2 (au acoperit 85,8 la sută); acoperirea a 100-150 la sută din suma: 30 la sută din datoria externă pe termen scurt + 15 la sută din alte angajamente externe + 5 la sută din M2 + 5 la sută din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 217,0 la sută). Concomitent, a scăzut semnificativ poziția activelor sub formă de numerar și depozite (-19,9 la sută față de 31.12.2019), atât ale sectorului bancar, cât și ale altor sectoare.

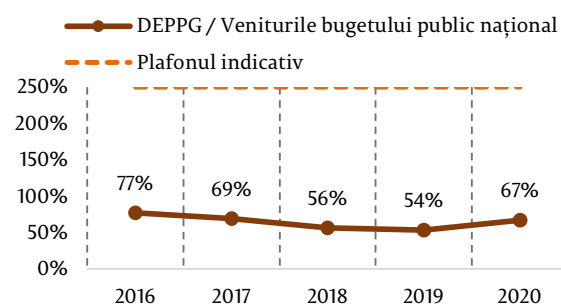
Evoluția poziției pasivelor externe a fost determinată de creșterea (+20,5 la sută) soldului împrumuturilor contractate din exterior (cu excepția celor intragrup), constituind 4 122,13 mil. USD la 31.12.2020. Poziția datoriei sub formă de credite comerciale și avansuri primite a însumat 1 918,89 mil. USD (+12,6 la sută). Soldul angajamentelor sub formă de investiții directe a totalizat 4 851,39 mil. USD (+2,5 la sută).

Datoria externă brută a Republicii Moldova a crescut pe parcursul anului 2020 cu 12,7 la sută

și a totalizat 8 357,73 mil. USD la 31.12.2020, ceea ce constituie 70,1 la sută raportat la PIB (+8,1 p.p. față de 31.12.2019). Cea mai mare parte a soldului datoriei externe brute îi revine datoriei pe termen lung (71,5 la sută), care a constituit la finele anului 5 972,68 mil. USD, în creștere cu 13,3 la sută față de începutul anului. Datoria externă pe termen scurt s-a majorat cu 11,1 la sută și a constituit 2 385,05 mil. USD la 31.12.2020.

DEPPG a reprezentat 29,1 la sută din totalul datoriei externe, însumând 2 430,27 mil. USD (+26,6 la sută de la începutul anului). Datoria externă privată negarantată s-a cifrat la 5 927,46 mil. USD, crescând cu 7,8 la sută față de 31.12.2019.

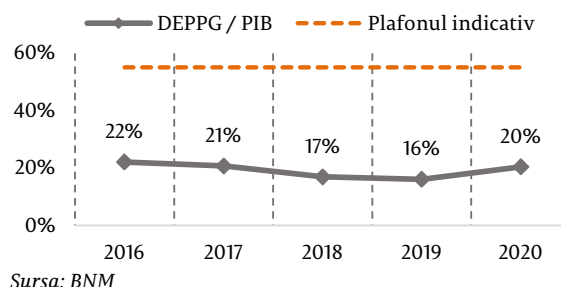
Figura 1.3.4. Evoluția DEPPG raportate la veniturile bugetului public național comparativ cu plafonul indicativ

Sursa: BNM, MF

DEPPG a rămas sustenabilă, toți indicatorii gradului de îndatorare externă fiind în limitele plafoanelor stabilite de Banca Mondială și FMI⁵: DEPPG raportată la veniturile bugetului public național a constituit 67,2 la sută (Figura 1.3.4), iar raportată la PIB – 20,4 la sută (Figura 1.3.5).

Figura 1.3.5. Evoluția DEPPG raportate la PIB comparativ cu plafonul indicativ

Sursa: BNM

la nivelul: 55 la sută pentru raportul dintre DEPPG și PIB, 250 la sută pentru raportul dintre DEPPG și veniturile bugetului public național.

⁵ Notă: Plafoane indicative în baza scorului CPIA (Country Policy and Institutional Assessment) elaborat de Banca Mondială. În anul 2019, indicele IDA resource allocation al Republicii Moldova a fost 3,72, astfel plafoanele s-au stabilit

1.4. Sectorul imobiliar

Pe parcursul anului 2020, indicele RPPI semnaleză asupra majorării ușoare a prețului de ofertă a bunurilor imobile rezidențiale, iar continuarea trendului ascendent poate descuraja cererea pe piață.

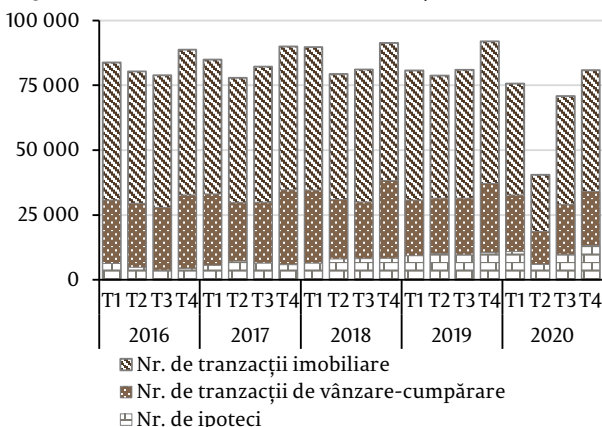
Pe parcursul anului 2020, indicatorii pieței imobiliare au prezentat evoluții neuniforme.

Conform datelor Departamentului cadastru al Agenției Servicii Publice, pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate 267 943 de tranzacții imobiliare, în scădere cu 19,4 la sută comparativ cu anul precedent.

Cea mai semnificativă scădere a fost în trimestrul II 2020 când a fost înregistrată valoarea minimă a tranzacțiilor dintr-un trimestru, de 40 591 tranzacții (Figura 1.4.1).

Cu toate acestea, numărul de ipoteci înregistrate nu a suferit schimbări semnificative pe parcursul anului 2020, fiind înregistrate 39 682 de ipoteci - în creștere cu 0,5 la sută comparativ cu anul 2019.

Figura 1.4.1. Numărul total al tranzacțiilor imobiliare

Sursa: Departamentul cadastru al Agenției Servicii Publice

Pe fundalul evoluțiilor sus-menționate, pentru anul 2021 se conturează condiții speculative pe piața imobiliară, fapt ce ar putea descuraja cererea pentru bunuri imobile rezidențiale.

În contextul persistenței incertitudinilor legate de situația epidemiologică COVID-19 și a impactului acestora asupra pieței imobiliare, pentru perioadele următoare se anticipează o recuperare lentă a activității.

Presiunea exodului populației va continua să exercite impact negativ asupra ritmului de creștere în sectorul imobiliar, totodată având impact negativ și asupra investițiilor capitale.

Evoluția pe piața ipotecilor, în comparație cu alte tipuri de tranzacții imobiliare indică asupra efectului stimulatoriu a produselor bancare asupra activității pieței imobiliare. Astfel, creditarea ipotecară urmează a fi unul din principalii factori de stimulare a activității pieței imobiliare.

Tot mai mult se conturează piața oficială chiriei bunurilor imobile. Conform datelor publicate de Serviciul Fiscal de Stat, pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate 13 822 de contracte de locațiune/chirie.

Caseta 1. Indicele RPPI

La finele anului 2020, Banca Națională a publicat în premieră indicele prețului bunurilor imobile rezidențiale (indicele RPPI). Indicele respectiv reprezintă o măsură a evoluției prețului de ofertă la bunurile imobile rezidențiale din Chișinău, cu periodicitate trimestrială.

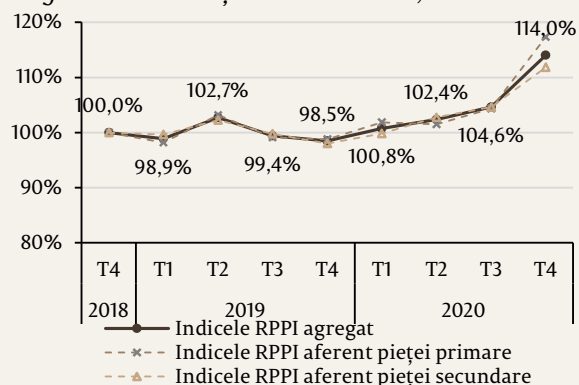
În vederea compilării indicelui RPPI, BNM colectează datele cu privire la ofertele de vânzare a bunurilor imobile de pe platformele largi de vânzare. Indicele este divizat în 2 substraturi aferente pieței primare și secundare, ponderate în baza datelor Departamentului cadastru al Agenției Servicii Publice.

La compilarea indicelui RPPI se utilizează modelul hedonic bazat pe caracteristici. În baza modelului respectiv se obține evoluția prețului bunului imobil tipic, definit drept media caracteristicilor tuturor bunurilor imobile identificate pe piață.

Pe parcursul anului 2020, indicele RPPI a semnalat o creștere continuă a prețului de ofertă la bunurile imobile rezidențiale, cu o accentuare spre finele perioadei de raportare. La finele anului 2020, indicele RPPI a înregistrat valoarea de 114,0 la sută față de media anului 2019 (Figura 1.4.2).

În diviziune pe tipul pieței, indicele aferent pieței primare a bunurilor imobile a înregistrat creștere mai pronunțată, comparativ cu cel aferent pieței secundare, valorile indicelui RPPI la finele anului 2020 fiind de 117,3 la sută și 111,8 la sută respectiv.

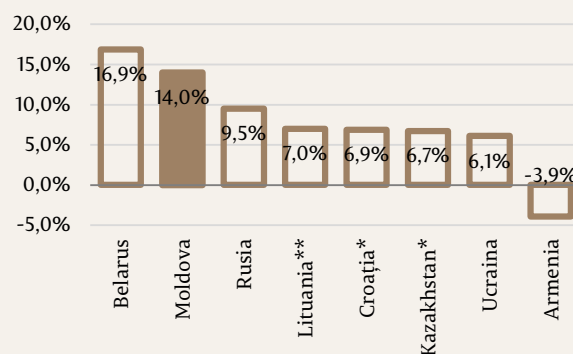
Figura 1.4.2. Evoluția indicelui RPPI, 2018=100%

Sursa: BNM

Analiza comparativă pe țări a indicilor bunurilor imobile la finele anului 2020, arată tendința comună de apreciere a bunurilor imobile rezidențiale din cadrul țărilor din regiune, cu excepția Armeniei care a înregistrat diminuare. Republica Moldova înregistrează o creștere relativ mai accentuată, urmare a activizării pieței din trimestrele III-IV 2020.

Figura 1.4.3. Analiza comparativă a indicilor prețului la bunurile imobile pe țări la 31.12.2020

Sursa: BNM, FMI

* La situația din 30.09.2020; ** La situația din 30.06.2020

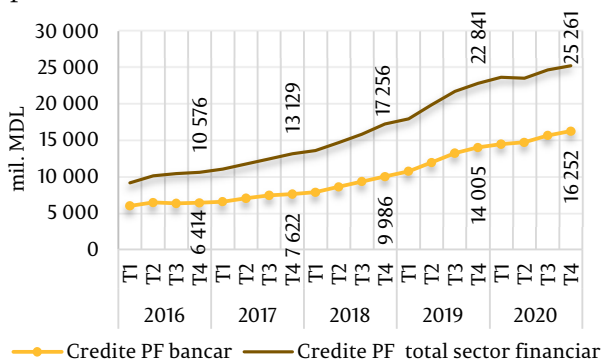
1.5. Îndatorarea sectorului privat

Soldul brut al datoriei sectorului privat față de bănci și OCN s-a majorat în anul 2020. Totodată, standardele de creditare mai aspre în condițiile situației pandemice au redus ritmul de creștere a creditării comparativ cu anul precedent. Nivelul de îndatorare al populației a continuat trendul descrescător pe fundalul majorării veniturilor populației pe parcursul anului de raportare.

Îndatorarea populației

În anul 2020 a continuat tendința ascendentă de creditare a persoanelor fizice, valoarea împrumuturilor la finele perioadei de raportare majorându-se atât pe segmentul bancar (+10,6 la sută în termeni anuali), cât și pe cel nebancar (+2,0 la sută în termeni anuali) (Figura 1.5.1).

Figura 1.5.1. Evoluția soldului creditelor acordate persoanelor fizice

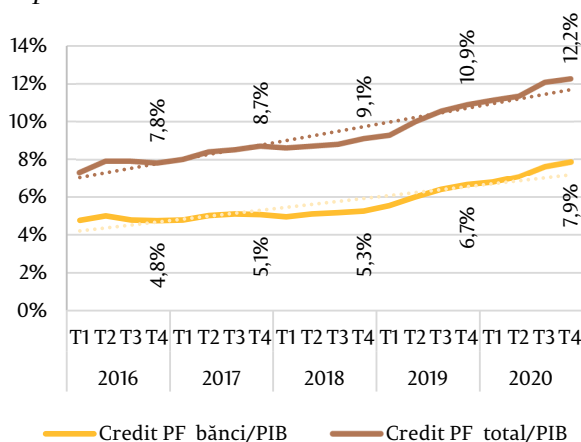

Sursa: BNM, CNPF

Totodată, urmare a măsurilor sociale restrictive emise de către Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică pe parcursul trimestrului II 2020, în contextul instaurării stării de urgență legate de situația epidemiologică COVID-19, soldul creditelor acordate persoanelor fizice la nivel de sector financiar a scăzut cu 0,6 la sută sau 133,7 mil. MDL față de trimestrul precedent, cu revenire pe trendul ascendent începând cu trimestrul III 2020.

Situația respectivă se datorează, în mare parte, evoluțiilor înregistrate în cadrul sectorului de creditare nebancaară.

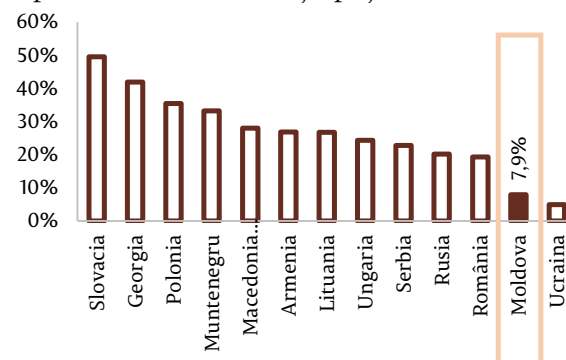
Figura 1.5.2. Soldul creditelor acordate populației raportat la PIB

Sursa: BNM, CNPF, BNS

Raportat la PIB, creditarea bancară a populației a crescut cu 1,2 p.p. și a constituit 7,9 la sută la sfârșitul anului 2020 (Figura 1.5.2). Totuși, acest indicator continuă să aibă o valoare inferioară comparativ cu majoritatea țărilor din regiune (Figura 1.5.3).

Figura 1.5.3. Soldul creditelor bancare acordate PF raportat la PIB în distribuție pe țări

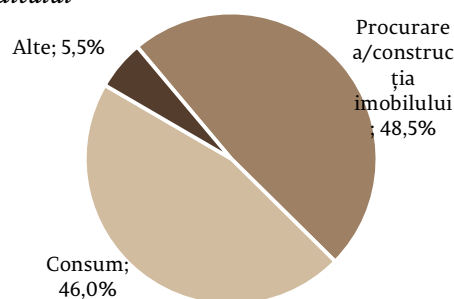

Sursa: BNM, BNS, www.ceicdata.com

Ponderea creditelor acordate populației la nivel de sector financiar agregat s-a majorat de la 10,9 la sută până la valoarea 12,2 la sută din PIB în 2020.

Conform rezultatelor sondajului de creditare, creșterea creditării bancare a fost stimulată, în mare parte, de factori legați de cerere (în particular necesitățile de finanțare a populației în condițiile situației pandemice). Este de menționat faptul că pe parcursul trimestrelor II-III ale anului 2020, băncile respondente au indicat asupra înăspririi standardelor de creditare a populației (în mare parte, urmare a percepției din partea băncilor a riscurilor din perioada respectivă, precum și a constrângerilor de finanțare), fapt ce a contribuit la temperarea ritmului de creditare din trimestrul II 2020.

Figura 1.5.4. Structura portofoliului de credite bancare acordate persoanelor fizice după destinația creditului

Sursa: BNM, BNS

Ulterior, persistența concurenței atât între bănci, cât și cu sectorul nebancaar a favorizat relaxarea condițiilor de creditare pentru consumatori, astfel având efect stimulatoriu asupra creditării populației. Structura după destinație a creditelor acordate populației de către bănci la finele anului 2020 denotă că 48,5

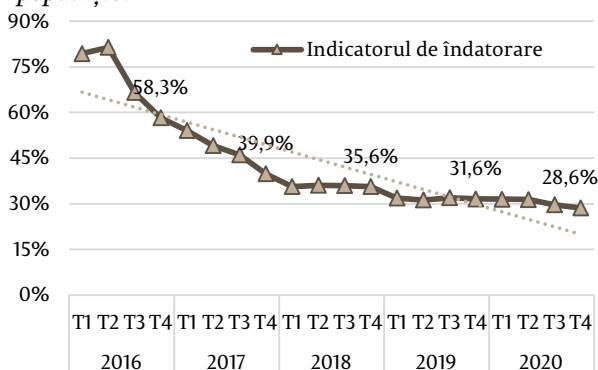
la sută din soldul total al creditelor au fost destinate procurării și construcției bunurilor imobile, 46,0 la sută pentru consumul curent și 5,5 la sută pentru alte scopuri (Figura 1.5.4).

De menționat că în anul 2020, urmare a creșterii semnificative a soldului creditelor ipotecare acordate persoanelor fizice, pentru prima dată acesta a fost superior soldului de credite de consum acordate persoanelor fizice.

Indicatorul agregat de îndatorare⁶ a populației față de sectorul bancar a continuat trendul descendent stabilit pe parcursul perioadelor precedente, înregistrând valoarea de 28,6 la sută la finele perioadei de raportare (Figura 1.5.5).

De menționat faptul că indicatorul respectiv a prezentat o volatilitate relativ scăzută pe parcursul perioadei analizate, astfel la finele anului 2020 fiind în diminuare cu 3,0 p.p. față de finele anului precedent.

Figura 1.5.5. Evoluția indicatorului de îndatorare a populației

Sursa: BNM, BNS

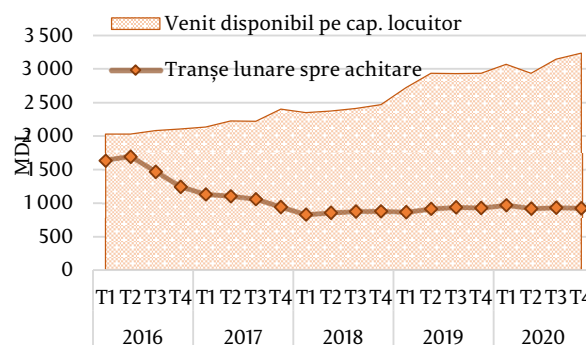
Scăderea gradului de îndatorare a fost determinată, în mare parte, de majorarea venitului disponibil al populației cu 7,5 la sută pe parcursul anului de raportare, pe fundalul creșterii veniturilor salariale ale populației cu 10,2 la sută în termeni anuali. Tendința respectivă este confirmată și de datele din declarațiile cu privire la impozitul pe venit prezentate de Serviciul Fiscal de Stat. Astfel, în anul 2020, suma veniturilor obținute de către 1,18 mil. persoane a constituit 71,59 mld. MDL (2019: 1,22 mil. persoane cu venit de 69,43 mld. MDL). În totalitatea veniturilor obținute de către persoanele fizice cetățeni, predomină

veniturile sub formă de plăți salariale (78,16 la sută), urmate de veniturile obținute din dividende (10,18 la sută) și veniturile obținute din transmiterea în posesie și/sau folosință a proprietății imobiliare și mobiliare, cu excepția terenurilor agricole (3,04 la sută).

În același timp, tranșele medii lunare spre achitare la soldul rămas la creditele bancare au înregistrat o diminuare ne semnificativă pe parcursul anului 2020 (Figura 1.5.6).

În aceste condiții, se constată consolidarea capacității de plată a debitorilor în raport cu obligațiile financiare asumate, fapt ce facilitează utilizarea produselor financiare în rândul populației.

Figura 1.5.6. Evoluția venitului disponibil și a tranșelor lunare spre achitare la creditele bancare ale populației

Sursa: BNM, BNS

În condițiile în care o parte importantă a creditării populației revine sectorului nebancaar, în vederea minimizării riscului de supraîndatorare a persoanelor fizice, au fost operate o serie de ajustări cu privire la activitatea OCN, care prevăd limitarea costurilor totale ale creditului nebancaar oferit persoanelor fizice (pe un termen mai mic de 2 ani și/sau cu suma inițială debursată de până la 50 de mii MDL) la mărimea care să nu depășească valoarea debursată conform contractului (detalii în subcapitolul 5.1). Această prevedere împreună cu limitarea posibilităților de majorare a sumei debursate și obligativitatea OCN de raportare la Birourile Istoriilor de Credit permit o mai bună estimare a profilului de risc al debitorilor, dar și menținerea unui grad de îndatorare sustenabil.

⁶ Indicatorul agregat de îndatorare reprezintă raportul dintre valoarea tranșelor medii lunare ce urmează a fi

achitate pentru soldul rămas al creditelor bancare și valoarea venitului disponibil pe cap de locuitor.

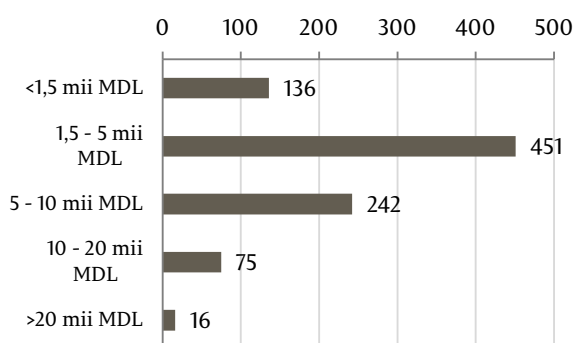
Sondajul cu privire la comportamentul financiar al populației

Pe parcursul anului 2020, BNM a realizat în premieră sondajul cu privire la comportamentul financiar al populației din Republica Moldova. Chestionarul din cadrul sondajului a inclus 40 de întrebări menite să acopere 4 dimensiuni – aspecte generale despre respondent, veniturile și sursa acestora, accesul și sursele de finanțare, locuința.

Sondajul a fost efectuat pe un eșantion de 1 005 persoane, cu reprezentarea diverselor grupe de vârstă, mediu de trai, sexe și nivel al veniturilor.

Conform datelor sondajului, distribuția veniturilor medii lunare este neuniformă, cei mai mulți respondenți (45 la sută) declară un venit între 1,5-5 mii MDL, ceea ce este sub salariu mediu lunar pe economie, iar 14 la sută un salariu mai mic de 1,5 mii MDL - sub pragul salariului minim garantat în sectorul real (Figura 1.5.7). Venitul mediu lunar în ultimele 6 luni nu reflectă o dinamică pozitivă: pentru 42 la sută din respondenți acesta s-a diminuat, iar pentru 44 la sută - a rămas neschimbat.

Figura 1.5.7. Distribuția venitului mediu lunar, număr de respondenți

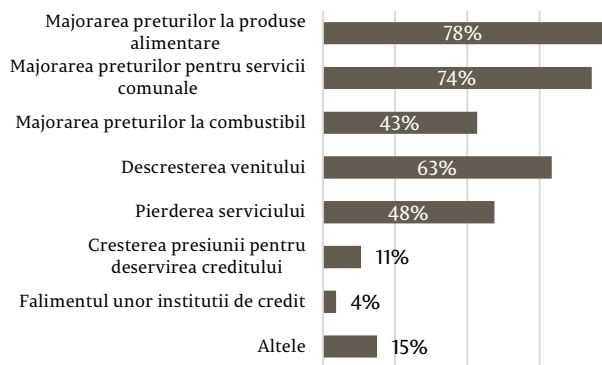

Sursa: Sondajul privind comportamentul financiar al populației

Referitor la potențialele surse de risc pentru venit, respondenții se arată îngrijorați, în special, de majorarea prețurilor la produse alimentare și a celor pentru servicii comunale (Figura 1.5.8).

Alte aspecte care au trezit respondenților îngrijorări se referă la pandemie, migrațiune și școlarizare.

Figura 1.5.8. Cele mai mari îngrijorări pentru următoarele 6 luni

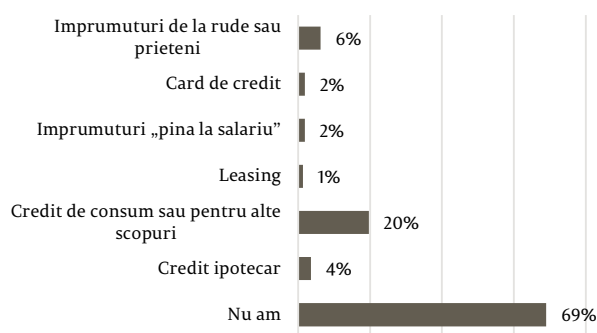
Sursa: Sondajul privind comportamentul financiar al populației

Anticipările privind evoluția salariului nu sunt optimiste, aproximativ jumate din respondenți consideră că acesta nu se va majora. În același timp, 60 la sută din respondenți anticipează o creștere a cheltuielilor de bază.

Gradul de economisire este foarte scăzut, astfel 75 la sută din respondenți declară că cheltuiile aproape integral venitul obținut sau chiar mai mult. În cazul pierderii principalei surse de venit, 60 la sută din respondenți își vor putea acoperi cheltuielile indispensabile pentru mai puțin de o lună. Majoritatea respondenților care reușesc să economisească (66 la sută) preferă să își păstreze economiile în numerar și numai 34 la sută într-un cont curent la bancă.

Doar 27 la sută din respondenți au apelat la surse de finanțare de la instituții de creditare, cel mai utilizat instrument fiind creditul de consum (Figura 1.5.9). În următoarea perioadă, doar 4 la sută din respondenți se declară interesați de a apela la un credit/împrumut.

Figura 1.5.9. Distribuția respondenților după tipul de împrumut contractat

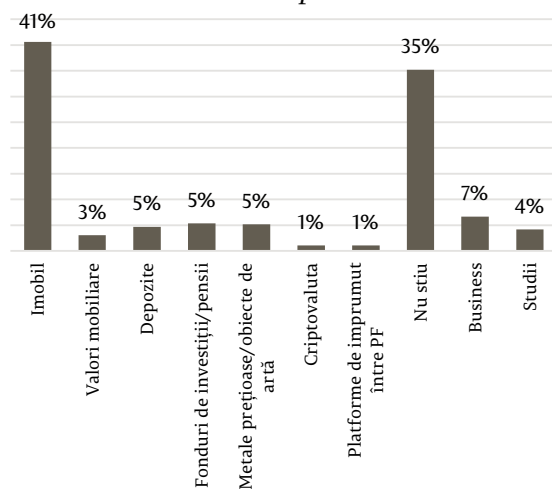
Sursa: Sondajul privind comportamentul financiar al populației

În procesul de creditare cel mai important aspect este considerat relația cu instituția de creditare și condițiile favorabile de finanțare și doar 19 la sută consideră relevant timpul rapid de luare a deciziei de creditare.

Pentru jumătate din respondenți creditele/împrumuturile contractate reprezintă o povară suportabilă. Totodată, 25 la sută din respondenți declară că s-au confruntat cu situația când nu au reușit achitarea în termen a plăților aferente creditului.

Cel mai atractiv instrument de investire, conform opiniei respondenților sondajului, este imobilul (41 la sută). Acesta este urmat, la o distanță mare, de business (7 la sută, răspunsul respondenților), depozite / fonduri de investire sau pensii / metale prețioase sau obiecte de artă au acumulat câte 5 la sută din voturile respondenților.

Figura 1.5.10. Distribuția respondenților după tipul instrumentului de investire preferat

Sursa: Sondajul privind comportamentul financiar al populației

Îndatorarea companiilor nefinanciare

Companiile nefinanciare sunt creditate, preponderent, de sectorul bancar, cota creditelor acordate de către acesta companiilor nefinanciare la finele anului 2020 fiind de 93,8 la sută din creditele acordate de bănci și OCN⁷.

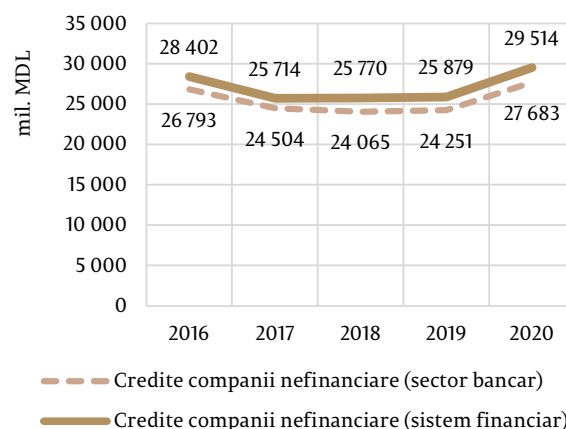
Pe parcursul anului 2020, îndatorarea companiilor nefinanciare față de bănci a

continuat să se majoreze, la finele anului volumul creditelor acordate de bănci companiilor nefinanciare depășind nivelul din 2016. În această perioadă, soldul brut al creditelor acordate companiilor nefinanciare de către bănci a înregistrat o majorare de 11,7 la sută (+2 888,9 mil. MDL față de finele anului precedent).

Conform datelor sondajului de creditare bancară, standardele de creditare bancară pentru companii pe parcursul anului 2020 s-au înăsprit, determinate de nivelul ridicat al riscurilor și incertitudinilor care au influențat percepția și toleranța riscurilor de către bănci. Cererea pentru credite din partea companiilor s-a diminuat pe fundalul diminuării necesităților de finanțare (investiții fixe/investiții în capital circulant), abia la începutul anului 2021 respondenții semnalând o majorare ușoară a cererii pentru credite din partea companiilor.

Concomitent, volumul împrumuturilor acordate de OCN companiilor nefinanciare este într-o creștere față de anul precedent (+12,5 la sută), contribuind la creșterea finanțării pentru sectorul companiilor nefinanciare.

Figura 1.5.11. Evoluția creditării companiilor nefinanciare

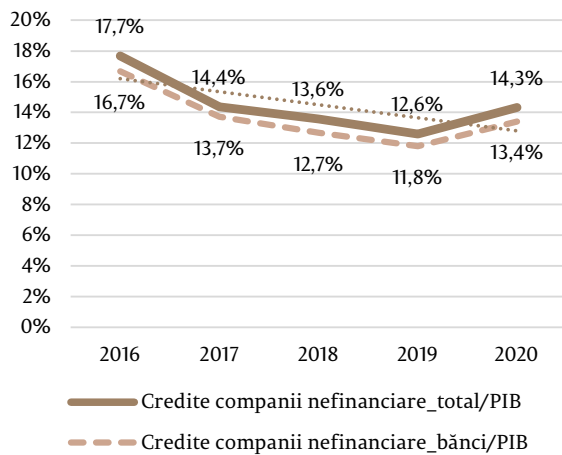
Sursa: BNM, CNPF

Intermedierea bancară pe segmentul companiilor nefinanciare în 2020 rămâne la un nivel scăzut de 13,4 la sută din PIB, în creștere cu 1,6 p.p. față de finele anului

⁷ Până la intrarea în vigoare a Legii cu privire la OCN (2018) s-au considerat împrumuturile acordate de organizațiile de microfinanțare și companiile de leasing

precedent. Creditarea totală a companiilor nefinanciare a constituit 14,3 la sută din PIB, prezentând valori mai mari comparativ cu anul 2019.

Figura 1.5.12. Ponderea în PIB a creditelor acordate de sectorul bancar și nebankar

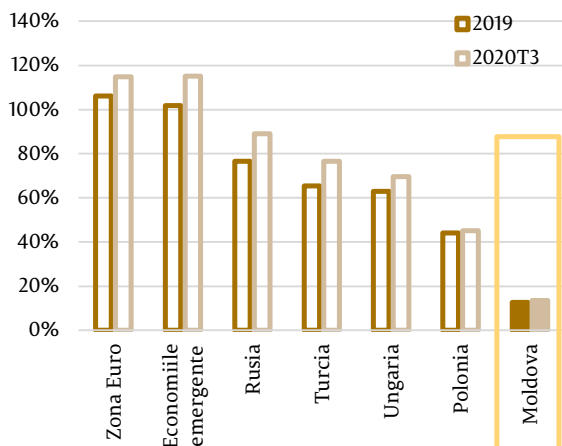

Sursa: BNM, CNPF, BNS

Creșterea respectivă a avut loc atât din contul majorării soldului creditelor acordate, cât și al descreșterii nominale a PIB-ului din anul 2020.

Ponderea în PIB a creditelor totale, acordate companiilor nefinanciare în Republica Moldova este inferioară nivelului înregistrat de alte state europene și cu mult sub nivelul mediu al economiilor emergente.

Figura 1.5.13. Soldul creditelor totale acordate companiilor nefinanciare raportat la PIB pe țări

Sursa: Bank for International Settlements, calcule BNM

Veniturile companiilor în anul 2020 au fost în descreștere, conform informațiilor prezentate de Serviciul Fiscal de Stat. Potrivit datelor prezentate de către agenții economici, pentru perioada anului 2020, s-au înregistrat total venituri în sumă de 397,5 mld. MDL (-35,8 mld. MDL față de 2019) și total cheltuieli în sumă de 371,8 mld. MDL (-28,8 mld. MDL față de 2019). Impozitul pe venit declarat de către agenții economici, pentru perioada 2020, a constituit 3,76 mld. MDL, în descreștere cu 0,5 mld. MDL față de perioada anului 2019. Principalele ramuri în care au fost înregistrate venituri au fost comerțul, industria prelucrătoare, construcțiile, activitățile financiare și de asigurări, dar și domeniul de tehnologii informaționale și comunicații.

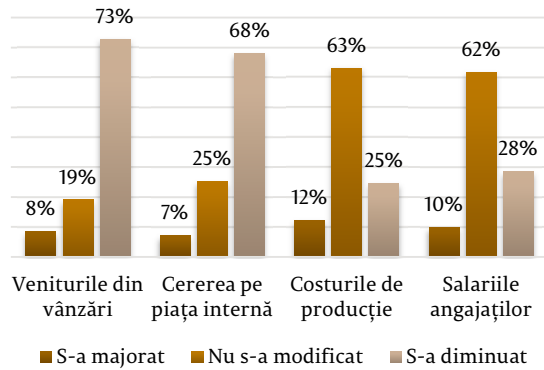
Conform sondajului privind comportamentul financiar al întreprinderilor⁸ din anul 2020, principalele provocări din ultimele 6 luni sunt: reducerea numărului de clienți (70 la sută), scăderea puterii de cumpărare (52 la sută), situația politică instabilă (52 la sută), descreșterea surselor financiare (44 la sută), creșterea concurenței (38 la sută), lipsa personalului calificat (36 la sută), creșterea costurilor de producție (35 la sută) și sarcina fiscală (31 la sută).

Majoritatea întreprinderilor participante în sondaj au înregistrat profit în anul 2019. În prima jumătate a anului 2020, pentru 73 la sută dintre respondenți veniturile din vânzări s-au diminuat, preponderent urmare a diminuării cererii pe piața internă de produse/servicii. În același timp, în cazul a 63 la sută dintre respondenți, costurile de producție au rămas aproximativ la același nivel. În ultimele 6 luni, salariile angajaților întreprinderilor respondente nu s-au modificat în cazul a 62 la sută dintre respondenți, iar în cazul a 29 la sută – s-au diminuat.

⁸ Sondajul privind comportamentul financiar al întreprinderilor s-a efectuat de Banca Națională pe un eșantion de 338 de întreprinderi și a cuprins 33 de întrebări

din 3 dimensiuni – aspecte generale despre respondent, rezultatele financiare ale întreprinderilor, accesul și sursele de finanțare.

Figura 1.5.14. Evoluția indicatorilor în ultimele 6 luni (prima jumătate a anului 2020)

Sursa: Sondajul privind comportamentul financiar al întreprinderilor

Diminuarea a fost determinată, preponderent, de descreșterea cererii pentru produse/servicii, diminuarea cifrei de afaceri, posibilitățile de finanțare a afacerii, dar și de restricțiile ca urmare a carantinei. Cazurile de majorare a salariilor au fost determinate,

preponderent, de legislația în domeniul muncii și de creșterea cifrei de afaceri.

Principala sursă de finanțare în cazul a 94 la sută din întreprinderile respondente reprezintă sursele interne ale întreprinderii. 16 la sută dintre întreprinderi au apelat la creditarea bancară, 7 la sută – la creditarea nebancară inclusiv leasing și/sau factoring. Creditele comerciale reprezintă o sursă de finanțare pentru 3 la sută dintre respondenți, iar suport financiar de la stat sau raioane pentru 3 la sută. Printre cauzele care au determinat alegerea finanțării interne, 52 la sută dintre respondenți au menționat suficiente resurse și/sau lipsa necesității de finanțare, urmată de refuzul proprietarilor de a-și asuma datorii suplimentare (39 la sută). 81 la sută dintre respondenți nu intenționează să modifice sursele de finanțare în următoarele 6 luni.

2. RISCURILE SECTORULUI BANCAR

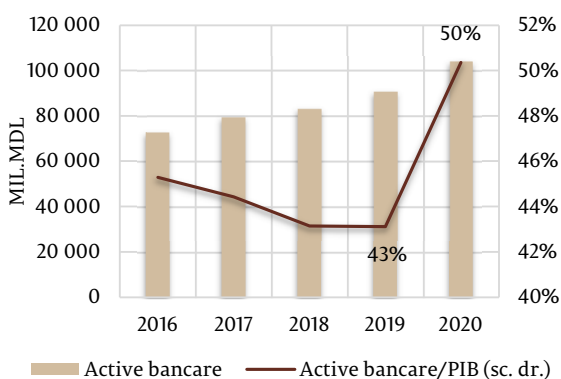
2.1. Sectorul bancar⁹

Pe parcursul anului 2020, sectorul bancar a continuat să fie caracterizat de o performanță financiară satisfăcătoare, menținându-și pozițiile solide de profitabilitate și solvabilitate.

Sectorul bancar autohton cuprinde 11 bănci care dețin licența eliberată de BNM.

La sfârșitul anului 2020, volumul activelor totale ale sectorului bancar a consemnat 103 923,6 mil. MDL, fiind în creștere cu 14,61 la sută față de 2019. Raportat la PIB, volumul activelor bancare a cunoscut o creștere semnificativă pe fundalul recesiunii induse de pandemie, constituind 50,4 la sută (față de 43,1 la sută în 2019), astfel, inversându-se trendul descendent înregistrat în ultimii ani. (Figura 2.1.1).

Figura 2.1.1. Raportul dintre activele bancare și PIB

Sursa: BNM

Finanțarea economiei prin intermediul sectorului bancar continuă să fie la un nivel redus, respectiv, aceasta este susținută, într-o mare măsură, de sursele proprii de capital, împrumuturile externe sau de sectorul financiar nebanancar.

Sectorul bancar este eterogen, criteriile ca mărime, substituibilitate și interconexiune variind de la o bancă la altă. În vederea limitării impactului sistemic, BNM, anual, determină băncile care sunt societăți de importanță sistemică și aplică pentru acestea cerințe suplimentare de capital (detalii în

subcapitolul 4.1). La finele anului 2020, au fost identificate 4 bănci care reprezintă societăți de importanță sistemică, a căror componență nu s-a schimbat față de anii precedenți (Tabel 2.1.1). Din perspectiva volumului de active, grupa băncilor de importanță sistemică deține 78,3 la sută din totalul activelor bancare.

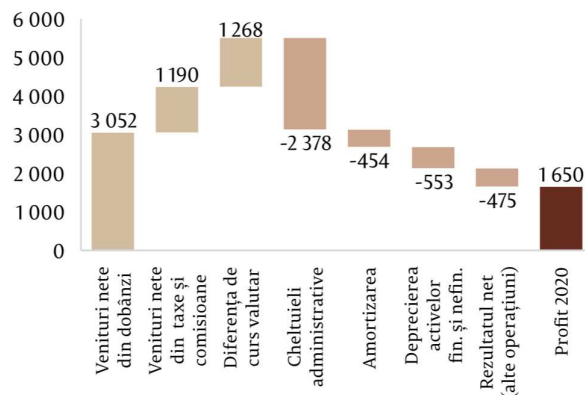
Tabel 2.1.1. Clasamentul băncilor care sunt societăți de importanță sistemică

Locul în baza scorului	Denumirea băncii
1	BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A.
2	BC „Moldindconbank” S.A.
3	B.C. „VICTORIABANK” S.A.
4	„MOBIASBANCA - OTP Group” S.A.

Sursa: BNM

Sectorul bancar a încheiat anul 2020 cu un profit agregat de 1 650,4 mil. MDL, în scădere cu 27 la sută față de anul 2019 când acesta a constituit 2 259,9 mil. MDL). Dinamica negativă a profitului a fost generată de rezultatul negativ înregistrat la deprecierea activelor financiare și nefinanciare, concomitent cu creșterea cheltuielilor administrative cu 5,1 la sută și scăderea veniturilor din dobânzi cu 2 la sută comparativ cu anul 2019.

Figura 2.1.2. Profitabilitatea sectorului bancar (mil. MDL)

Sursa: BNM

Veniturile din dobânzi (principală componentă a veniturilor operaționale) au înregistrat în anul 2020 o scădere de 3,1 la sută (-140,4 mil. MDL). Această dinamică a fost

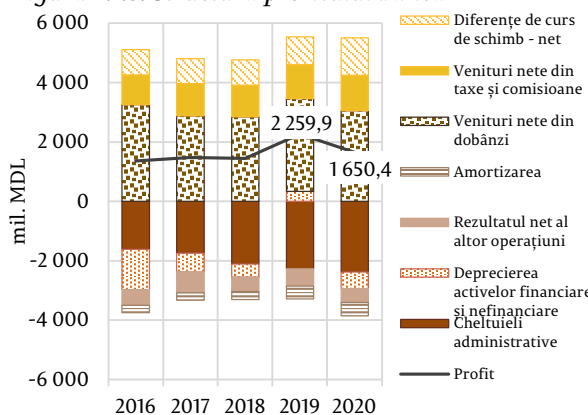
precedenți reprezintă datele finale urmare a auditului extern.

⁹ Din momentul elaborării raportului unele date bancare aferente anului 2020 au fost sau urmează a fi modificate în rezultatul auditului extern. Datele aferente anilor

determinată de micșorarea veniturilor din dobânzi aferente RO și alte dobânzi încasate de la BNM. Totodată, veniturile din dobânzile aferente creditelor acordate persoanelor fizice au crescut (+305,4 mil. MDL), devansând veniturile din dobânzile aferente creditelor acordate persoanelor juridice și devenind poziția cu cea mai mare pondere în totalul veniturilor din dobânzi (39,6 la sută).

Veniturile din dobânzi neaferte portofoliului de credite (VMS, RO, CBN și alte dobânzi încasate de la BNM) s-au diminuat cu 459,4 mil. MDL față de 2019 și dețin o pondere de 19,0 la sută din totalul veniturilor din dobânzi. Această scădere a fost cauzată de micșorarea veniturilor aferente RO și a altor dobânzi încasate de la BNM (-436,7 mil. MDL), precum și de micșorarea veniturilor aferente CBN (-160,5 mil. MDL). Totodată, au crescut veniturile din dobânzi aferente VMS-urilor (+137,9 mil. MDL).

Figura 2.1.3. Structura profitului bancar

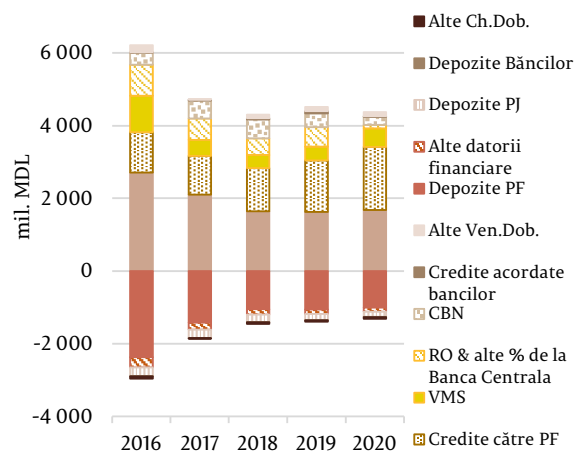

Sursa: BNM

În ansamblu, structura veniturilor din dobânzi reflectă că strategiile de afaceri ale băncilor se concentrează în continuare atât pe creditare, cât și pe activități de investire care asigură concomitent lichiditate, dar și un grad suficient de diversificare, capabil să atenueze șocurile. În ce privește cheltuielile aferente activității operaționale, în anul 2020, principala sursă a diminuării profitului aferent exercițiului a fost creșterea deprecierei pierderilor cauzate de deprecierea activelor financiare și nefinanciare. Deprecierea pierderilor cauzate de deprecierea activelor financiare a constituit 478,2 mil. MDL (+839,1 mil. MDL față de 2019) și nefinanciare 74,2 mil. MDL (+51,7 mil. MDL),

ambele evoluții conducând la micșorarea rezultatului financiar consemnat la nivelul sectorului bancar. În același timp, a avut loc diminuarea cheltuielilor cu dobânzile cu 5,7 la sută (-79,1 mil. MDL), ceea ce a servit drept factor atenuant.

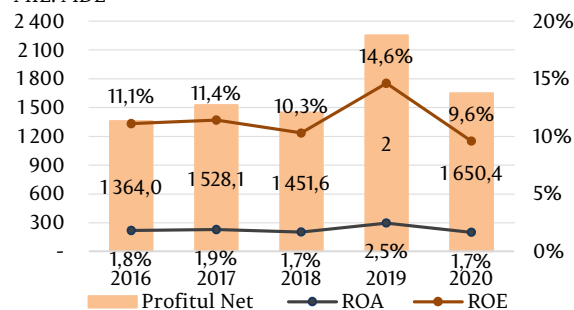
Figura 2.1.4. Structura veniturilor și cheltuielilor în cadrul sectorului bancar

Sursa: BNM

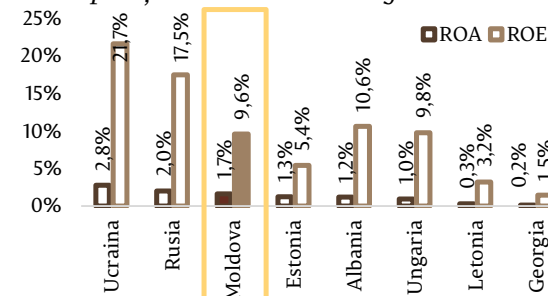
În acest context, valorile principalilor indicatori de rentabilitate ai sectorului bancar ROA și ROE pe parcursul anului 2020 s-au micșorat și au constituit, la finele anului, 1,7 la sută și, respectiv, 9,6 la sută (Figura 2.1.5).

Figura 2.1.5. Rentabilitatea capitalului și activelor

Sursa: BNM

Figura 2.1.6. Rentabilitatea capitalului și activelor în comparație cu alte state din regiune

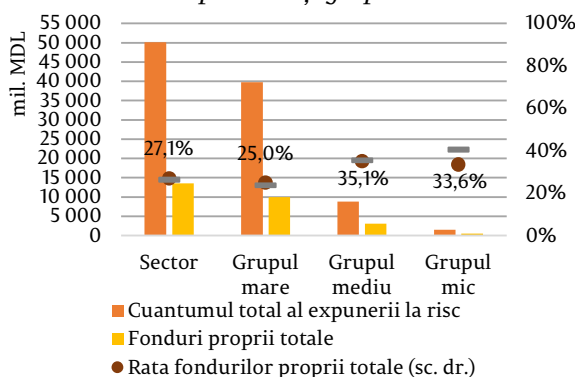

Sursa: BNM, FMI

Sectorul bancar este caracterizat de un nivel consistent al indicatorului de capitalizare, care depășește semnificativ nivelul minim reglementat. Excedentul de capital reflectă reziliența sectorului bancar în cazul unor potențiale pierderi și asigură creșterea activității de creditare.

La sfârșitul anului 2020, fondurile proprii totale pe sectorul bancar au constituit 13 561,3 mil. MDL (Figura 2.1.7), înregistrând astfel o creștere de 2 060,8 mil. MDL (+17,9 la sută) față de 2019. Creșterea fondurilor proprii a fost determinată de includerea în calculul acestora a profiturilor intermediare obținute de bănci.

Figura 2.1.7. Indicatorul de capitalizare a sectorului bancar pe sector și grupuri de bănci

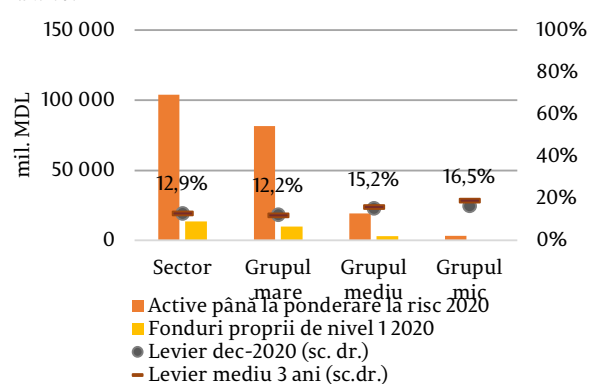

Sursa: BNM

Rata fondurilor proprii totale pe sectorul bancar la sfârșitul anului de referință a constituit 27,1 la sută, înregistrând o creștere ușoară față de 2019 (+1,8 p.p.), pe fundalul creșterii mai semnificative a fondurilor proprii față de quantumul expunerilor la risc (Figura 2.1.7).

Pentru anul 2020 efectul de levier macroprudențial al sectorului bancar a înregistrat valoarea de 12,9 la sută (Figura 2.1.8), fiind situat considerabil peste nivelul minim de 3 la sută, care urmează a fi aplicat la nivelul UE începând cu mijlocul anului 2021.

Figura 2.1.8. Efectul de levier pe sector și grupuri de bănci

Sursa: BNM

Caseta 2. Procesul de supraveghere și evaluare a activității băncilor (SREP)

În anul 2020, BNM a aprobat pentru prima dată rezultatele procesului SREP a activității băncilor pentru anul 2018 și evoluția ulterioară a acestora pe parcursul anului 2019.

Urmare a procesului SREP, adițional cerinței minime reglementate de 10 la sută, băncilor le-au fost stabilite individual cerințe suplimentare de fonduri proprii. La stabilirea acestora au fost luate în calcul riscurile identificate de către instituție în cadrul procesului ICAAP și au fost folosite sistemele de referință dezvoltate de către BNM.

Media pe sector a RFPT pe care băncile trebuie să o mențină și să o raporteze a

constituit 14,0 la sută (aceasta variind de la 11,68 la sută până la 27,91 la sută), respectiv, cerința adițională de capital a fost în medie de 4,0 p.p. Totodată, media RFPT la băncile sistemice a constituit 13,5 la sută.

În comparație, conform celor menționate de Autoritatea Bancară Europeană¹⁰, în anul 2019 și în 2020 cerința medie adițională de capital, calculată pe baza a mai mult de 100 de instituții bancare direct supravegheate de către EBA, constituia 2,1 p.p, aceasta variind de la 0,75 p.p până la 3,5 p.p.

Pe parcursul anului 2020, toate băncile licențiate au respectat cerințele suplimentare de fonduri proprii impuse de către BNM.

10

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/srep/2021/html/ssm.sreppaggregateresults2021.en.html#toc6>

Studiul de identificare a vulnerabilității sectorului bancar determină nivelul general de vulnerabilitate a sectorului bancar în baza evoluțiilor principalilor indicatori financiari ai băncilor. Pe parcursul anului 2020, sectorul bancar a consemnat evoluții relativ stabile ale indicelui general de vulnerabilitate¹¹, acesta menținându-se sub nivelul pragului de vulnerabilitate¹². La sfârșitul anului, sectorul bancar a acumulat un indice general de vulnerabilitate de (-0,48), un nivel ușor superior celui din 2019. Indicele general de vulnerabilitate a fost determinat de un nivel înalt de capitalizare și lichiditate al sectorului bancar, precum și de o îmbunătățire a calității activelor bancare. Dinamica indicelui general de vulnerabilitate a sectorului bancar pentru perioada 2010-2020 este prezentată în Figura 2.1.9.

Figura 2.1.9. Evoluția indicelui de vulnerabilitate

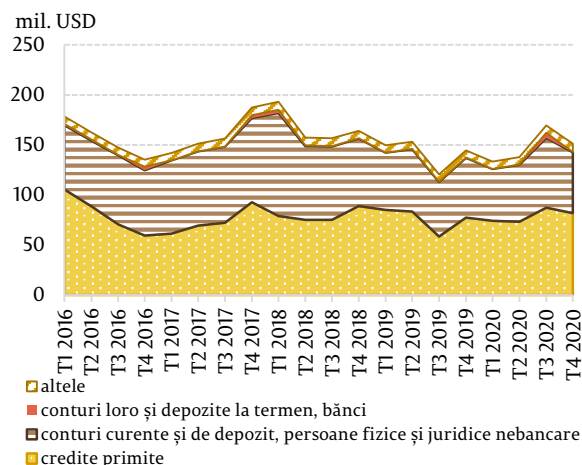

Sursa: calculele BNM

Vulnerabilitățile sectorului bancar față de nerezidenți

În anul 2020, datoriile în valută ale băncilor în raport cu nerezidenții au scăzut ușor, diminuându-se în sold atât creditele externe primite de sectorul bancar, cât și conturile clienților nerezidenți. Cu toate că plățile băncilor de deservire a datoriei externe s-au redus cu 33,5 la sută față de anul 2019, volumul acestora a continuat să depășească tragerile băncilor de credite externe. În consecință, soldul creditelor primite s-a diminuat cu 2,5 la sută până la 81,7 mil. USD, nivel cu mult inferior anilor de pre-criză bancară (Figura 2.1.10).

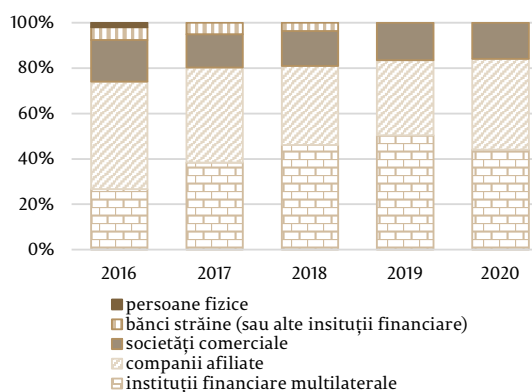
Figura 2.1.10. Mijloacele valutare atrase de la nerezidenți în dezagregare pe articole

Sursa: BNM

Spre deosebire de aceste evoluții, în anul 2020, s-a observat o relansare moderată a creditării din partea fondatorilor străini, soldul creditelor primite de bănci din partea acestora consolidându-se și ca pondere în structura creditelor externe (Figura 2.1.11).

Figura 2.1.11. Structura creditelor primite pe tip de creditori

Sursa: DMFAS

Soldul conturilor curente și de depozit ale clienților non-bancari nerezidenți, preponderent persoane juridice, a scăzut cu 4,0 la sută, până la 61,2 mil. USD. Alte tipuri de datorii în raport cu nerezidenții au continuat să fie neglijabile atât ca nivel, cât și ca evoluție. În aceste condiții, expunerea băncilor locale prin mijloacele în valută atrase de la nerezidenți a continuat să se restrângă, situându-se la valori relativ neînsemnate

¹¹ Indicator agregat, calculat ca suma ponderată în baza scorurilor indicatorilor de soliditate financiară.

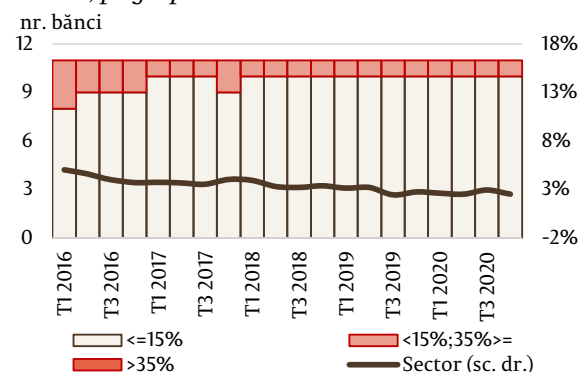
¹² Valoarea indicelui general de vulnerabilitate egală cu 0, astfel valorile negative denotă un nivel redus al

vulnerabilității financiare, pe când o valoare pozitivă a indicelui indică asupra unei vulnerabilități financiare mai mari.

(Figura 2.1.12). La finele anului de referință, acestea au constituit 2,5 la sută în raport cu total capital și datorii (comparativ cu 2019: 2,7 la sută; 2018: 3,4 la sută; 2017: 4,0 la sută; 2016: 3,7 la sută).

Potrivit situației de la finele anului de raportare, 10 dintre bănci rămân a fi expuse prin mijloacele în valută atrase de la nerezidenți în total capital și datorii în proporții rezonabile de până la 15 la sută (minim – 0,2 la sută, maxim – 7,5 la sută). Între 15 la sută și 35 la sută se clasează doar o bancă fondată de investitori străini.

Figura 2.1.12. Expunerea față de nerezidenți prin mijloacele în valută în raport cu total capital și datorii, pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

Caseta 3. Măsurile adoptate în contextul pandemiei COVID-19 cu impact asupra stabilității financiare

În condițiile dificile de criză cauzată de pandemia COVID-19, BNM a aprobat măsuri în susținerea persoanelor fizice consumatori de credite bancare, precum și a oferit flexibilitate băncilor în abordarea agenților economici care au credite bancare. Astfel, în luna martie 2020, Comitetul executiv al Băncii Naționale a emis hotărâri prin care a permis băncilor licențiate gestiunea flexibilă a obligațiilor de plată a persoanelor fizice aflate în dificultate de plată pentru creditele contractate (până la 31.07.2020), precum și amânarea sau modificarea termenelor de scadență a plăților la creditele acordate agenților economici (până la 30.06.2020), fără clasificarea acestora într-o categorie mai dură decât cea existentă la data adoptării hotărârilor.

Concomitent, BNM a permis băncilor să utilizeze temporar, până la o dată ce va fi stabilită ulterior, fondurile proprii menținute pentru îndeplinirea amortizorului de

conservare a capitalului, care au fost constituite anterior, băncile urmând să continue să urmărească politici adecvate privind recunoașterea și acoperirea expunerilor neperformante și să efectueze o planificare solidă a capitalurilor și a lichidităților, precum și un management robust al riscurilor.

Totodată, în scopul asigurării menținerii de către băncile licențiate a unui nivel adecvat al fondurilor proprii și al lichidității pentru asigurarea viabilității și stabilității acestora în situația de incertitudine privind evoluția ulterioară a pandemiei COVID-19, în aprilie 2020 BNM a recomandat băncilor să se abțină de la distribuirea dividendelor către acționari și alte forme de distribuire a capitalului până la 30.09.2020, iar ulterior, având în vedere că pe parcursul anului 2020 au continuat riscurile și incertitudinile generate de extinderea pandemiei, în decembrie 2020 BNM a recomandat băncilor abținerea de la distribuirile de dividende până la prezentarea de către societățile de audit a situațiilor financiare auditate pentru sfârșitul anului 2020.

2.2. Riscul de credit

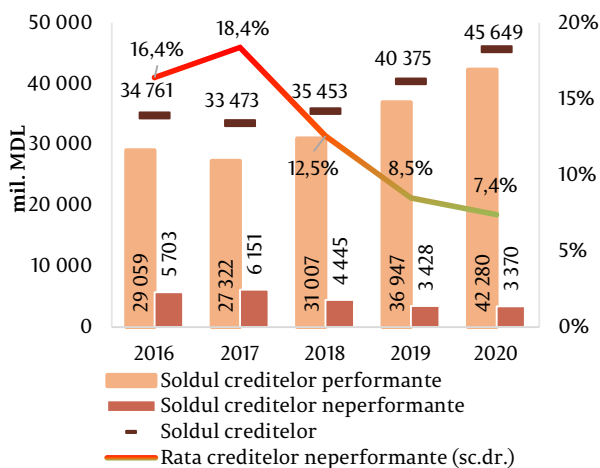
În anul 2020 a continuat tendința favorabilă a indicatorilor ce caracterizează activitatea de creditare a băncilor și calitatea creditelor, deși s-a încetinit. În contextul economic nefavorabil și al restricțiilor aferente pandemiei COVID-19, portofoliul de credite al sectorului bancar și-a menținut ritmul de creștere. Soldul creditelor neperformante a înregistrat o ușoară scădere,

iar rata creditelor neperformante în total credite s-a redus într-o măsură mai mare datorită creșterii portofoliului total.

Portofoliul total de credite al băncilor s-a majorat pe parcursul anului 2020 cu 5 273,7 mil. MDL (+13,1 la sută), la finele perioadei soldul total însumând 45 649,2 mil. MDL (2019: 40 375,5 mil. MDL). Totodată, stocul creditelor neperformante s-a redus cu 1,7 la sută (58,7

mil. MDL), iar rata creditelor neperformante în portofoliul total până la 7,4 la sută (2019: 8,5 la sută).

Figura 2.2.1. Evoluția soldului creditelor și a ratei creditelor neperformante în totalul creditelor

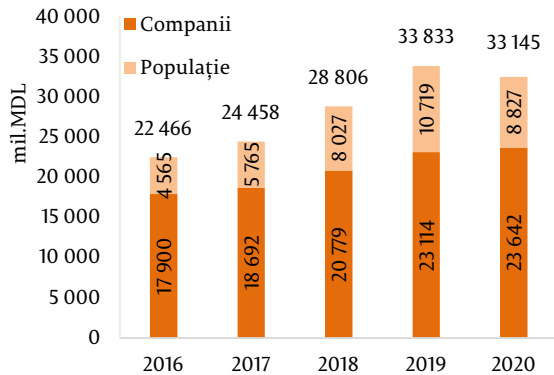

Sursa: BNM

Volumul total al creditelor noi acordate în 2020 (Figura 2.2.2) a fost afectat de efectele pandemiei COVID-19. Valoarea contractelor de credit noi încheiate de bănci pe parcursul anului a scăzut cu 2,0 la sută (2019: +17,5 la sută).

La această tendință nefavorabilă a contribuit reducerea creditelor noi acordate populației care a înregistrat o descreștere semnificativă de 17,7 la sută față de anul 2019, pentru prima dată după scăderea din 2015. Evoluția negativă a fost parțial ameliorată de creșterea volumului creditelor acordate companiilor – 2,3 la sută față de volumul înregistrat în 2019.

Figura 2.2.2. Evoluția volumului total al creditelor noi acordate de bănci

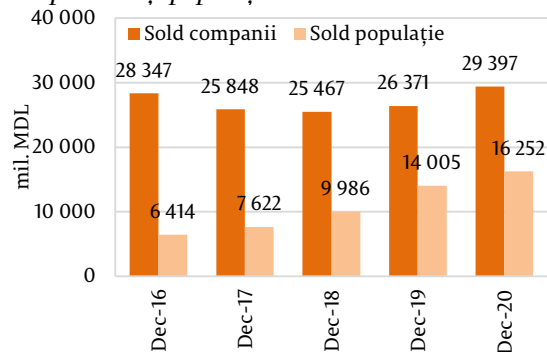

Sursa: BNM

Structura pe monede a creditelor noi acordate se caracterizează prin creșterea creditelor noi în moneda națională (+1,1 la sută), concomitent cu diminuarea echivalentului în MDL a volumului creditelor noi acordate în (sau atașate la) valută cu 8,5 la sută.

În analiza separată a portofoliului de credite pe sistemul bancar, se atestă că, creșterea cererii de finanțare în 2020 din partea companiilor s-a accentuat, soldul creditelor acordate persoanelor juridice înregistrând cea mai înaltă creștere din ultimii ani – 11,5 la sută sau 3 025,9 mil. MDL (Figura 2.2.3). Stocul creditelor acordate populației a continuat tendința de creștere în termeni anuali, însă în ritm mai redus (2020: +16,1 la sută vs 2019: +40,2 la sută). Așadar, în pofida contextului economic nefavorabil și al restricțiilor aferente COVID-19, soldul creditelor a continuat tendința ascendentă, fără modificări structurale esențiale.

Figura 2.2.3. Evoluția soldului creditelor acordate companiilor și populației

Sursa: BNM

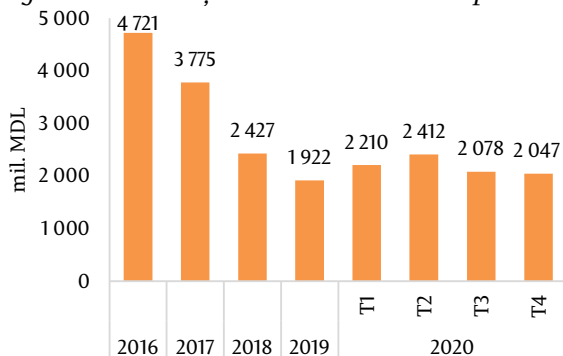
În perioada analizată s-a diminuat nesemnificativ ponderea creditelor expirate¹³ în totalul creditelor, de la 4,8 la sută până la 4,5 la sută, această dinamică favorabilă însă fiind explicată exclusiv de creșterea numitorului raportului.

Concomitent, analiza evoluției soldului brut al creditelor expirate indică asupra unei creșteri în primele 2 trimestre ale anului 2020 când restricțiile aferente pandemiei COVID-19 au afectat deservirea creditelor de către debitorii băncilor. Soldul creditelor expirate s-a micșorat spre finele anului, însă suma totală

¹³ Credit expirat – credit a cărui plată în vederea rambursării/stingerii n-a fost achitată mai mult de 30 zile de la data scadenței plăților prevăzute de contract.

raportată la 31.12.2020 reprezintă un nivel mai înalt față de perioada similară a anului precedent. Creșterea soldului brut al creditelor expirate în termeni anuali are loc pentru prima dată după 3 ani consecutivi de evoluție favorabilă a acestui indicator.

Figura 2.2.4. Evoluția soldului creditelor expirate

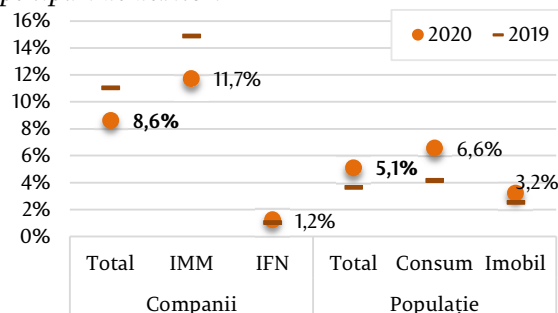

Sursa: BNM

Rezultatele sondajului de creditare bancară sugerează că evoluțiile creditării în 2020 au avut loc în condițiile unei precauții sporite din partea băncilor și ale cererii de creditare în scădere în trimestrele I și II, atât din partea întreprinderilor, cât și din partea populației. Principalul factor ce a influențat înăsprirea standardelor de creditare a fost perceperea de către bănci a riscurilor asociate evoluțiilor incerte din perioada analizată, respondenții indicând asupra potențialului redus de tolerare a riscurilor legate de creditare în condițiile pandemice și necesitatea asigurării unor condiții mai stricte la acordarea creditelor. Concomitent, cererea de creditare a fost afectată în prima jumătate a anului 2020 de restricțiile aferente pandemiei COVID-19, iar spre finele anului, conform respondenților, cererea din partea întreprinderilor și a populației s-a menținut aproximativ constantă în raport cu trimestrele precedente.

Analizând calitatea creditelor pe tipuri de debitori, se observă că percepția majorată a riscurilor din partea băncilor a permis evitarea majorării stocului creditelor neperformante pe parcursul anului, însă cu evoluții opuse pe tipuri de debitori – creșterea creditelor neperformante ale debitorilor-persoane fizice, concomitent cu diminuarea stocului NPL pe sectorul companiilor (Figura 2.2.5).

Figura 2.2.5. Rata creditelor bancare neperformante pe tipuri de debitori

Sursa: BNM

Rata creditelor neperformante în totalul portofoliului de credite a înregistrat la finele anului 2020 un nivel de 7,4 la sută, în descreștere cu 1,1 p.p. față de nivelul de la 31.12.2019.

Tabel 2.2.1. Rata creditelor neperformante pe tipuri de credite și ramuri de activitate

Denumirea ramurii debitorilor	Sold 2020, mil. lei	Rata NPL	
		2020	2019
Agricultura	3.918,4	10,0%	8,1%
Industria alimentară	3.597,0	8,0%	9,6%
Domeniul construcțiilor	689,0	18,3%	30,1%
Credite de consum	7.480,2	6,6%	4,2%
Industria energetică	755,8	18,9%	26,2%
Instituții finanțate de la bugetul de stat	133,7	0,0%	-
UAT/instituții subordonate UAT	320,1	0,7%	0,0%
Industria productivă	2.447,7	12,0%	13,7%
Domeniul comerțului	10.751,0	6,9%	10,9%
Mediul financiar nebanca	1.260,1	1,2%	1,1%
Procurarea imobilului	7.880,4	3,2%	2,6%
Organizații necomerciale	0,6	0,0%	0,3%
Persoane fizice care practică activitate	971,8	8,5%	4,2%
Transport, telecomunicații și dezvoltarea rețelei	1.720,6	4,4%	3,6%
Domeniu prestării serviciilor	1.961,8	14,8%	23,5%
Alte credite acordate	1.761,1	9,6%	8,5%
Total	45.649,2	7,4%	8,5%

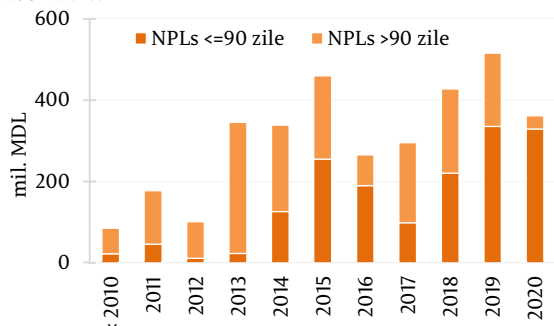
Sursa: BNM

În separare pe ramuri și tipuri de credite (Tabel 2.2.1), cele mai favorabile evoluții au înregistrat ratele NPL ale creditelor acordate domeniului construcțiilor (-11,8 p.p.), domeniului prestării serviciilor (-8,7 p.p.), industriei energetice (-7,4 p.p.). Cu toate că

performanța creditelor acordate în aceste domenii s-a îmbunătățit semnificativ, rata NPL a acestor ramuri rămâne a fi cu mult peste nivelul mediu al portofoliului bancar. În același timp, cele mai negative modificări au consemnat ratele NPL ale creditelor acordate persoanelor fizice care practică activitate de întreprinzător (+4,3 p.p.), creditelor de consum (+2,4 p.p.) și celor acordate agriculturii (+1,9 p.p.). Aceste 3 categorii însumează 12 370,3 mil. MDL sau 27,1 la sută din portofoliul bancar de credite.

Persistența expunerilor neperformante din perioada dezechilibrelor economice și a crizei bancare din 2014-2015 a avut în continuare un impact semnificativ asupra calității portofoliului de credite corporative din bilanțurile băncilor. Din soldul total al creditelor neperformante, la situația din decembrie 2020, creditele acordate în 2013-2015 constituiau 33,9 la sută. În ceea ce privește creditele neperformante din 2016-2020, acestea au fost clasificate drept neperformante de către bănci, în mare parte, în baza altor criterii decât numărul de zile restante, ceea ce indică asupra unei abordări mai prudente și anticipative în procesul de evaluare a calității creditelor (Figura 2.2.6).

Figura 2.2.6. Defalcarea creditelor neperformante la situația din decembrie 2020, în funcție de data acordării

Sursa: BNM

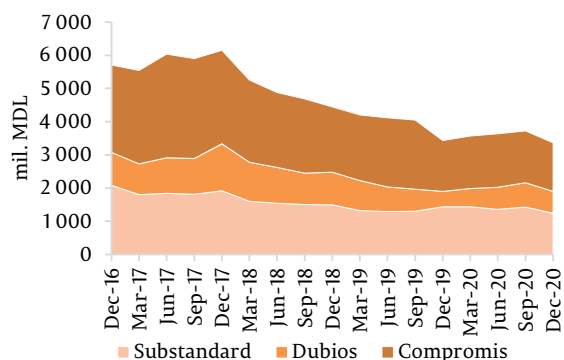
¹⁴În băncile din Republica Moldova clasificarea creditelor se realizează în conformitate cu Regulamentul cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 231/2011 (prevederile cărui se consideră a avea o abordare mai conservatoare în raport cu practicile altor state) care stipulează că la evaluarea activelor și angajamentelor condiționale banca va ține cont cel puțin de următoarele:

- situația financiară curentă a contrapărții evaluată din punctul de vedere al capacității de onorare a angajamentelor;
- respectarea condițiilor contractuale;
- capacitatea de plată a contrapărții bazată pe evoluția istorică financiară și estimările viitoare ale fluxului mijloacelor bănești;

Structura creditelor neperformante pe categorii de risc arată o acumulare în creștere a soldului creditelor clasificate în categoria de risc „dubios” pe parcursul trimestrelor I-III. Spre finele anului, băncile au redus soldul creditelor neperformante pe toate categoriile de risc, ceea ce a rezultat în descreșterea stocului creditelor neperformante cu 1,7 la sută față de decembrie 2019.

La sfârșitul anului 2020, creditele neperformante au fost concentrate, preponderent, în categoria de risc „compromis” (Figura 2.2.7) cu o pondere de 43,6 la sută din totalul creditelor neperformante pe sector.

Figura 2.2.7. Structura creditelor neperformante pe categorii de risc în dinamică

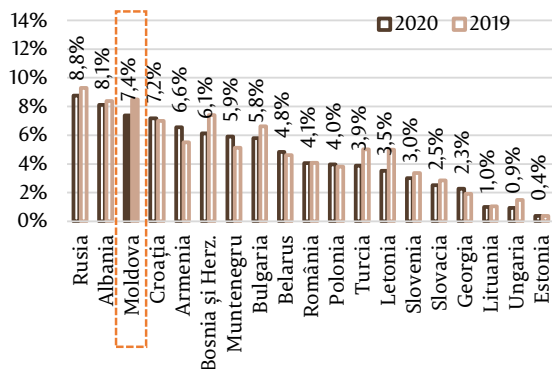
Sursa: BNM

Modalitatea de determinare și definire a „creditelor performante” diferă între state, la fel ca și reglementările privind casarea creditelor neperformante din bilanțul băncilor. În Republica Moldova se aplică o abordare mai conservatoare, la clasificare fiind considerați un șir de factori calitativi¹⁴ suplimentar la numărul de zile restanță. Astfel, rata creditelor neperformante în sectorul bancar autohton s-a situat la un nivel mai ridicat în raport cu ratele țărilor din regiune (Figura 2.2.8), cu excepția Ucrainei,

- valoarea curentă de comercializare a obiectului gajului și gradul de lichiditate a acestuia pe piața Republicii Moldova;
- mediul de afaceri al contrapărții, starea sectorului economic în care activează și poziția în cadrul acestui sector;
- istoria de credit privind respectarea de către contraparte a obligațiilor asumate prin contractele de credit;
- respectarea business-planului sau argumentării tehnico-economice (inclusiv cu modificările și completările ulterioare);
- situația financiară și capacitatea de plată a persoanei care constituie o garanție personală (fidejusiune) sau a asigurătorului;
- alți factori care pot afecta respectarea de către contraparte a condițiilor contractuale.

care înregistrează un nivel de 41,0 la sută, a Rusiei și Albaniei.

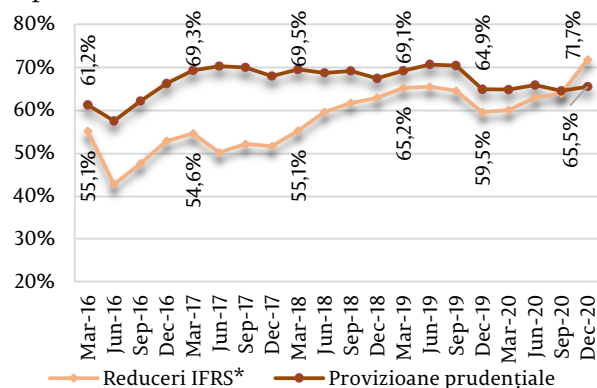
Figura 2.2.8. Rata creditelor neperformante¹⁴ în Republica Moldova în raport cu ratele în țările din regiune

Sursa: BNM, FMI

Gradul de acoperire a creditelor neperformante cu provizioane prudentiale s-a menținut la un nivel confortabil pe parcursul anului analizat, înregistrând valoarea de 65,5 la sută la situația din decembrie 2020. Concomitent, rata de acoperire a creditelor neperformante cu provizioane contabile, calculate conform IFRS 9, a înregistrat o creștere semnificativă, în particular în trimestrul IV, depășind pentru prima dată rata prudentială (Figura 2.2.9).

Figura 2.2.9. Evoluția ratei de acoperire a creditelor neperformante

*Reducerile IFRS pentru toate creditele

Sursa: BNM

Astfel, peste 2/3 din suma creditelor nefavorabile sunt acoperite cu rezerve de capital care permit protejarea solvabilității băncilor de eventualele pierderi în cazul nerambursării acestor credite.

BNM efectuează periodic testări la stres privind riscul de credit cu scopul de a cuantifica reziliența sectorului bancar. Solvabilitatea băncilor este testată prin estimarea univariată a impactului deteriorării calității portofoliului de credit asupra mărimii fondurilor proprii și a ratei acestora.

De menționat că rezultatele testărilor la stres nu reprezintă o previzionare, ci o simulare a scenariilor pentru a răspunde la întrebarea „ce ar fi dacă?”. În acest sens a fost efectuată simularea de stres aferent riscului de credit direct.

Rezultatele simulării arată că sectorul bancar, per ansamblu în scenariile de severitate medie, arată o reziliență solidă. Toate băncile înregistrează un indicator al ratei fondurilor proprii peste nivelul minim reglementat de 10,0 la sută, cu excepția unei bănci de importanță sistemică.

În contextul economic nefavorabil și condițiile incerte aferente pandemiei COVID-19 din 2020, riscul de credit a continuat să prezinte cea mai semnificativă amenințare la adresa stabilității sectorului bancar. Totodată, analiza riscului de credit evidențiază eficiența politicilor prudente de administrare a riscurilor de către bănci care au reușit să mențină poziții de capital suficiente în condiții de criză fără precedent, dar și pentru absorbția pierderilor potențiale estimate chiar și în cele mai pesimiste scenarii aferente deteriorării calității activelor.

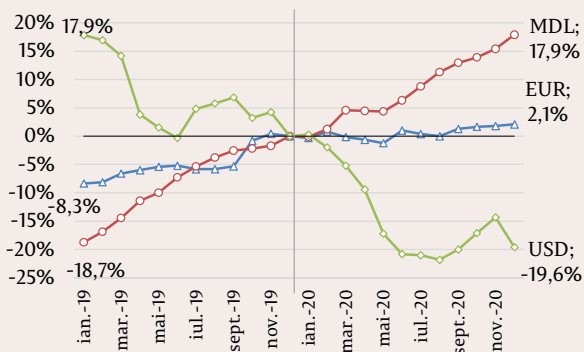
Caseta 4. Creditarea în valută

Având în vedere riscurile generate de creditele în valută și întrucât sistemul financiar ar trebui să aibă o mai bună capacitate de a-și reveni rapid în urma șocurilor produse de dinamica negativă a cursurilor de schimb valutar care afectează capacitatea împrumutaților de a rambursa datoriile exprimate în valută, o atenție deosebită este acordată creditelor în valută.

Pe parcursul anului 2020, creditele în EUR și în USD au avut în continuare tendințe opuse. Preferințele companiilor privind accesarea creditelor valutare rămâne în favoarea creditelor denominate în EUR, care s-au majorat cu 2,1 la sută față de anul precedent (dec.2019: +8,3 la sută față de anul precedent).

Respectiv, creditele în USD au devenit mai puțin solicitate de către mediul de afaceri, soldul creditelor acordate de bănci în USD diminuându-se în rate mai mari comparativ cu 2019. (Figura 2.2.10.).

Figura 2.2.10. Dinamica relativă a soldului creditelor pe monede (Dec.2019 = 0 la sută)

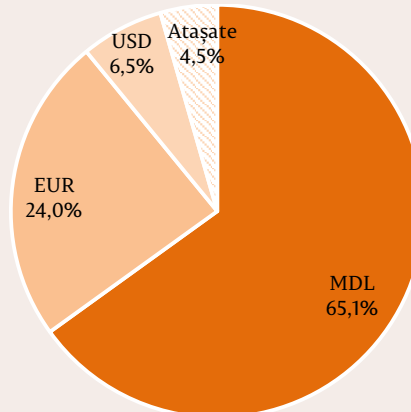
Sursa: BNM

Profilul de risc al creditării în valută, deși s-a ameliorat comparativ cu perioadele precedente, se plasează la un nivel mai nefavorabil în raport cu cel al creditelor în moneda națională, ceea ce indică asupra importanței menținerii unor politici prudente cu privire la creditarea în valută, în special în cazul debitorilor care primesc veniturile în MDL și respectiv nu sunt asigurați contra riscului valutar.

Rata creditelor neperformante denominate în moneda națională a scăzut până la 6,7 la sută la situația din decembrie 2020 (dec-2019: 7,6 la sută), în timp ce în cazul expunerilor în valută dinamica favorabilă a fost mai semnificativă, diminuându-se până la 8,7 la sută (dec-2019: 9,9 la sută). Concomitent, cea mai scăzută rată a creditelor neperformante a fost consemnată în continuare de creditele în moneda națională acordate populației, fapt care parțial explică axarea sectorului bancar pe creditarea acestui segment în ultimii ani.

La situația de la finele anului 2020, creditele în valută dețineau o pondere de 30,5 la sută din portofoliul total. Creditele în MDL atașate la cursul valutei constituiau 2 035,8 mil. MDL, ceea ce reprezintă 4,5 la sută din totalul portofoliului brut de credite.

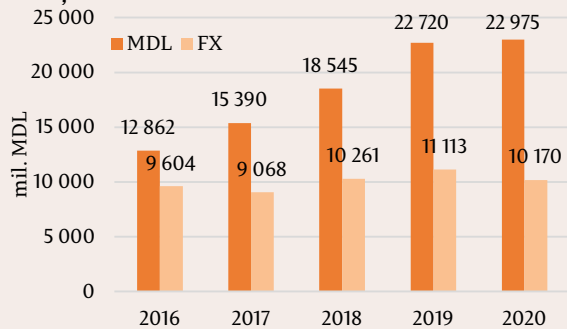
Figura 2.2.11. Ponderea creditelor în valută și atașate la cursul valutei s-a diminuat până la 37,5 la sută

Sursa: BNM

În 2020, volumul creditelor noi acordate în valută și atașate la cursul valutei a înregistrat o descreștere de 8,5 la sută (față de anul precedent, echivalent în MDL), după 3 ani consecutivi de ascensiune. Creditele în MDL au fost semnificativ mai solicitate din partea companiilor, volumul total al creditelor noi acordate în MDL înregistrând o majorare de 1,1 la sută – ritm semnificativ inferior tendințelor urmărite în anii precedenți.

Figura 2.2.12. Dinamica volumului creditelor noi în MDL și în valută

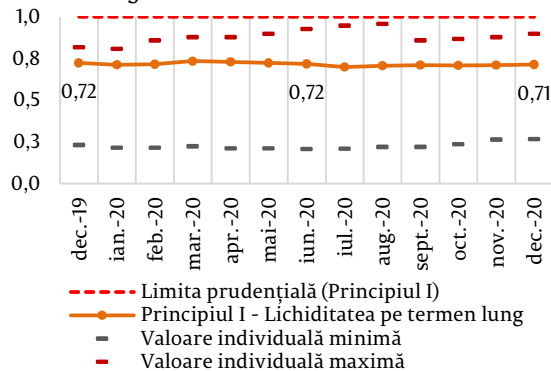
Sursa: BNM

2.3. Riscul de lichiditate

Lichiditatea sectorului bancar s-a menținut la niveluri semnificativ superioare în raport cu cerințele reglementate. În condițiile restricțiilor pandemice, băncile au reușit să mențină lichiditatea curentă la nivelul pre-pandemic, inclusiv să minimizeze în continuare riscul aferent discrepanțelor de maturitate și monedă dintre active și obligațiuni. Exercițiile de testare la stres a lichidității nu au identificat probleme de lichiditate în bănci.

Activele lichide ale băncilor au consemnat o majorare de 14,5 la sută pe parcursul anului 2020 – rata similară creșterii activelor totale, fiind, în principal, direcționate pentru investirea în VMS și CBN.

Figura 2.3.1. Evoluția indicatorului de lichiditate pe termen lung

Sursa: BNM

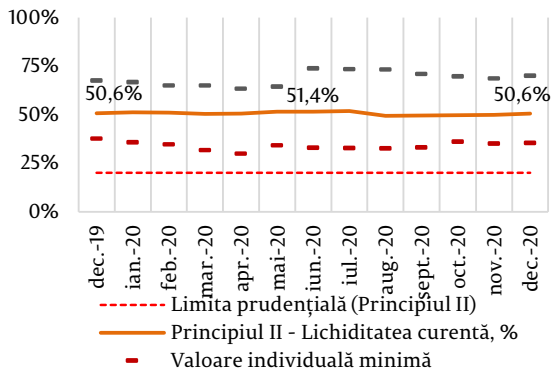
Indicatorii de lichiditate se situează la niveluri confortabile din perspectiva riscului lichidității sectorului bancar.

Astfel, indicatorul lichidității pe termen lung (principiul I) calculat pentru sectorul bancar a descrescut ușor pe parcursul anului de la 0,72 la 0,71 (limita reglementată $\leq 1,0$).

Această evoluție se explică inclusiv prin înăsprirea standardelor de creditare din partea băncilor, care pentru creditele în valută s-a menținut o perioadă mai lungă, și prin reducerea cererii din partea companiilor și a populației.

Concomitent, după reducerea excesului de lichiditate prin direcționarea mai activă a lichidităților spre finanțarea populației și agenților economici în 2019, indicatorul lichidității curente (principiul II) s-a menținut la același nivel în termeni anuali, activele lichide fiind acumulate proporțional cu rata de creștere a volumului total al activelor bancare.

Figura 2.3.2. Evoluția indicatorului lichidității curente

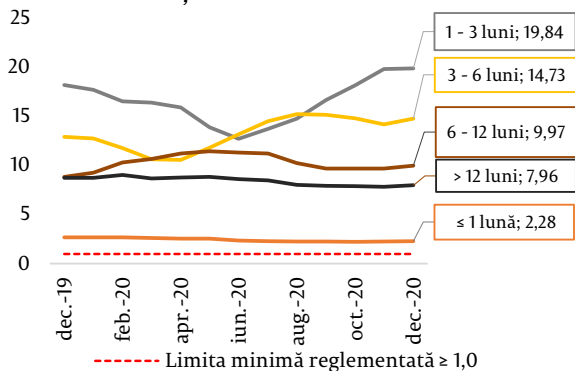

Sursa: BNM

Evoluțiile indicatorilor de lichiditate pe bănci individuale prezintă o volatilitate mai înaltă comparativ cu tendința agregată pe sector, însă toate se încadrează în limitele reglementate.

Valorile indicatorului de lichiditate pe benzi de scadență (principiul III) s-au plasat cu mult peste limita stabilită pentru fiecare interval. În contextul restricțiilor aferente COVID-19 și al măsurilor BNM prin care s-a permis băncilor acordarea „vacanțelor” pentru plata creditelor, lichiditatea agregată pe sector s-a redus pe parcursul semestrului I pentru intervalele de scadențe cele mai scurte (<1 lună; 1-3 luni).

Figura 2.3.3. Dinamica indicatorului lichidității pe benzi de scadență

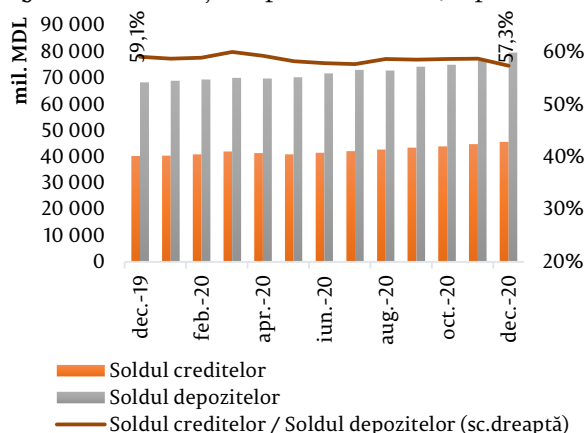

Sursa: BNM

Ulterior, spre finele anului, băncile și-au reaccumulat excedentul de lichiditate la nivelurile similare celor de la începutul anului 2020.

Sursa principală de finanțare a sectorului bancar rămân depozitele, care asigurau peste ¾ din finanțarea activelor agregate la finele lunii decembrie 2020. Soldul depozitelor a înregistrat o creștere superioară celei din anii precedenți (+16,5 la sută față de anul precedent), dar și a ratei de ascensiune a creditului total (+13,1 la sută față de anul precedent). Astfel, intermedierea bancară s-a redus ușor, prin prisma indicatorului credite/depozite, care a avut o tendință descrescătoare de la data ultimului raport, situându-se la nivelul de 57,3 la sută la finele anului 2020.

Figura 2.3.4. Evoluția raportului credite/depozite

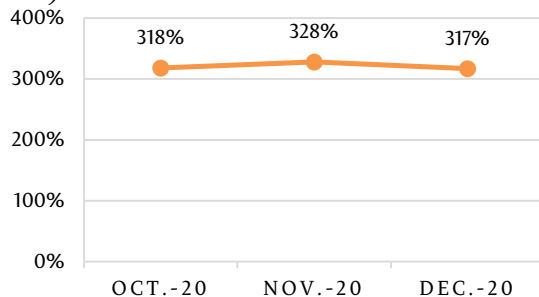

Sursa: BNM

În analiza separată pe clienți, raportul „credite/depozite” pe segmentul persoanelor fizice a consemnat o ușoară creștere de la 30,7 la sută până la 32,0 la sută pe parcursul anului 2020, sectorul persoanelor fizice menținându-se în continuare pe poziția netă de creditor al sectorului bancar. Concomitent, poziția sectorului companiilor drept debitor net al băncilor s-a redus moderat de la 116,4 la sută la 108,6 la sută.

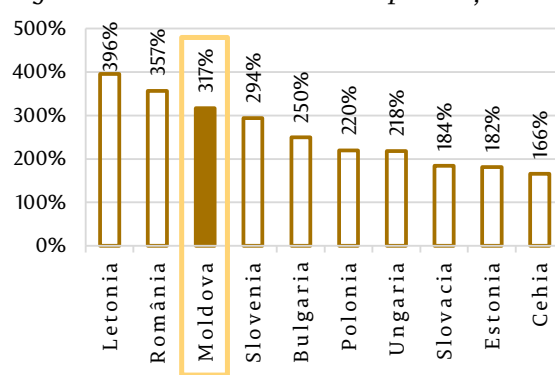
Începând cu octombrie 2020, odată cu intrarea în vigoare a Regulamentului privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci (detalii în subcapitolul 5.1), băncile raportează indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate (Liquidity coverage ratio – LCR). Valoarea medie a indicatorului LCR a înregistrat 316,8 la sută la finele anului 2020, toate băncile menținând un nivel al indicatorului peste limita minimă reglementată¹⁵.

Figura 2.3.5. Evoluția indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate (prima raportare: oct.-2020)

Sursa: BNM

Figura 2.3.6. Indicatorul LCR în raport cu țările UE

Sursa: BNM

¹⁵ În conformitate cu Regulamentul privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci, indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate se aplică după cum urmează:

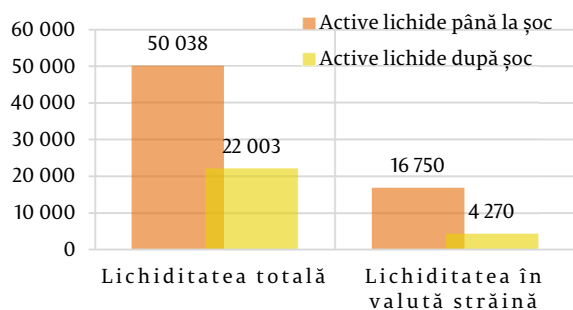
1) 60 la sută din cerința de acoperire a necesarului de lichiditate, începând cu 1 octombrie 2020;
 2) 70 la sută, începând cu 1 ianuarie 2021;
 3) 80 la sută, începând cu 1 ianuarie 2022;
 4) 100 la sută, începând cu 1 ianuarie 2023.

În raport cu țările din regiune, nivelul agregat al LCR pe sectorul bancar autohton se plasează în partea superioară a distribuției (Figura 2.3.6), deși majoritatea înregistrează niveluri agregate mult peste limita minimă de reglementare, băncile dispunând de rezerve și intrări solide de lichiditate în raport cu ieșirile de lichiditate.

Exercițiile de testare la stres a lichidității. Pe parcursul anului 2020, au fost efectuate simulări ale unor scenarii de stres orientate spre evaluarea capacității băncilor de a-și onora atât obligațiunile curente, cât și cele pe termen lung. În acest context, s-au calculat intrări de active lichide pe orizontul de o lună, concomitent cu retragerile neuniforme ale depozitelor după tipul deponenților (persoane fizice, persoane juridice, bănci).

Rezultatele obținute nu au identificat deficite de lichiditate înregistrate la nivel individual sau pe sector. Riscul de lichiditate al sectorului bancar autohton actualmente este redus, iar poziția de lichiditate conferă un amortizor suficient pentru a face față unor retrageri semnificative de depozite.

Figura 2.3.7. Impactul șocului de lichiditate asupra activelor lichide ale băncilor

Sursa: BNM

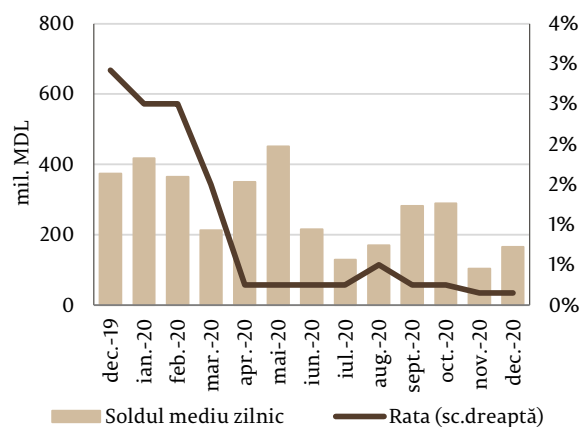
Creditele/depozitele overnight. Regimul de funcționare a facilităților permanente (depozite și credite overnight) stabilit de BNM în anul 2020 a oferit băncilor un plus de flexibilitate în gestionarea eficientă a lichidităților proprii.

Pe parcursul anului 2020, băncile au utilizat preponderent facilitatea de depozit overnight, facilitatea de credit overnight fiind solicitată doar la finele perioadelor de aplicare a RO, pentru suplینirea cererii de lichiditate pe termen scurt. Utilizarea facilității de depozit

pentru absorbirea excedentului net din sistemul bancar a presupus o capacitate mai bună a băncilor de administrare a mijloacelor pe termen scurt. Băncile au recurs la facilitatea de depozit overnight cu preferință spre finele perioadelor de constituire a RO, pe măsură ce își îndeplineau obligația de menținere a RO.

Volumul total al depozitelor overnight plasate de bănci la BNM în anul 2020 a însumat 73 373,3 mil. MDL, ceea ce indică un sold mediu zilnic de 262,6 mil. MDL, în diminuare cu 26,1 mil. MDL față de anul 2019. Soldul mediu zilnic al plasamentelor overnight ale băncilor calculat pentru fiecare lună a anului 2020 a înregistrat valori neuniforme, maxima (451,1 mil. MDL) fiind înregistrată în luna mai, iar minima (103,8 mil. MDL) în luna noiembrie (Figura 2.3.8).

Figura 2.3.8. Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii

Sursa: BNM

Facilitatea de credit a fost solicitată, în special, la finele perioadelor de aplicare a RO de către un număr restrâns de bănci, pentru a se conforma cerințelor stabilite prin regimul RO. Suma totală a creditelor overnight acordate de BNM în anul 2020 s-a cifrat la 326 mil. MDL, fiind de circa trei ori inferioară celei din anul precedent (1 055 mil. MDL).

Operațiunile de piață monetară ale BNM

Efectul combinat al diminuării normei RO în MDL și al intervențiilor pe piața valutară (cumpărări nete de valută), pe de o parte, contrabalansate de impactul expansionist al operațiunilor MF pe piața monetară, pe de altă parte, au afectat în egală măsură volumul

operațiunilor destinate absorbției de lichiditate, acesta înregistrând o creștere nesemnificativă comparativ cu anul 2019. Situație reflectată și în media anuală a stocului plasamentelor CBN, care a crescut neesențial (+421,0 mil. MDL) și a înregistrat 5 921,1 mil. MDL. Soldul zilnic al CBN, caracterizat de o volatilitate mai înaltă în prima jumătate a anului 2020, a atins un vârf în ianuarie, maxima de 8 087,6 mil. MDL, după care s-a contractat sensibil în luna aprilie, înregistrând și valoarea minimă de 2 921,4 mil. MDL, pe fondul incertitudinilor create de extinderea epidemiei de coronavirus și al intervențiilor BNM în calitate de vânzător pe piața valutară din martie-aprilie. În perioada care a urmat până la sfârșitul anului, acesta a înregistrat o evoluție cvasistabilă. Soldul plasamentelor CBN la finele anului 2020 a constituit 6 381,3 mil. MDL.

BNM a continuat derularea pe tot parcursul anului 2020 a operațiunilor REPO de vânzare a lichidităților, oferind un sprijin suplimentar băncilor în gestionarea lichidităților. Acestea s-au realizat la inițiativa Băncii Naționale săptămânal prin procedura licitațiilor fără plafon, conform calendarului operațiunilor de politică monetară. Astfel, BNM a derulat licitații REPO pe termen de 14 zile la rata fixă (rata de bază plus o marjă de 0,25 puncte procentuale); volumul de lichiditate livrat a fost de 181,0 mil. MDL.

2.4. Riscul de piață

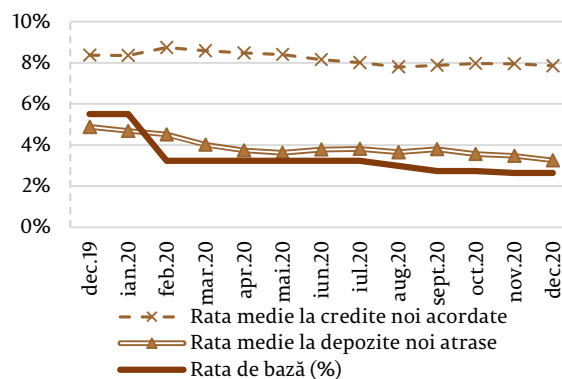
Pe parcursul anului 2020, rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară ale BNM s-a diminuat până la nivelul de 2,65 la sută. Rata dobânzii aplicată la creditele și depozitele noi a consemnat evoluții neuniforme în contextul situației epidemiologice COVID-19. În același timp, evoluția ratelor de dobândă pe piața VMS în anul 2020 a reflectat și influențele exercitate de interesul investitorilor pentru acest tip de plasamente, și majorarea substanțială a necesarului de finanțare al MF. Raportul dintre PVD și fondurile proprii ale sectorului bancar din RM s-a încadrat în limitele prudențiale, iar impactul expunerii directe a sectorului la volatilitatea cursului de schimb valutar a fost redus.

Evoluția ratei de bază și ratelor aplicate pe piața bancară

Pe parcursul anului 2020 au fost efectuate șapte modificări ale ratei de bază. La finele anului 2020, rata de bază a fost la nivelul de 2,65 la sută, cu 2,85 la sută mai puțin comparativ cu finele anului precedent. Ratele medii ponderate lunare ale dobânzilor la depozitele noi atrase și la creditele noi acordate pe parcursul anului de gestiune au urmat un trend descrescător.

Rata medie la credite noi acordate în moneda națională, la finele perioadei de raportare a înregistrat valoarea de 7,85 la sută, în descreștere cu 0,52 p.p. față de perioada similară a anului precedent. Concomitent, rata medie ponderată a dobânzii la depozitele noi atrase în moneda națională s-a diminuat cu 1,62 p.p., constituind 3,26 la sută pentru situația din decembrie 2020 (Figura 2.4.1).

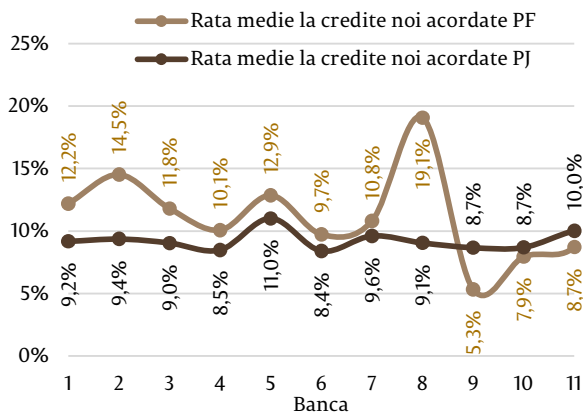
Figura 2.4.1. Evoluția ratei de bază și a ratelor de dobândă medii ponderate a creditelor și depozitelor noi

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2020, rata efectivă medie ponderată a dobânzii aplicată la creditele noi acordate la nivel de sector bancar a constituit 12,2 la sută în cazul creditelor acordate persoanelor fizice și 9,2 în cazul persoanelor juridice. La nivel individual, ratele medii aplicate la creditele noi au variat între 5,3 și 19,1 la sută în cazul persoanelor fizice și între 8,4 și 10,5 la sută în cazul creditelor acordate persoanelor juridice (Figura 2.4.2).

Figura 2.4.2 Rata medie efectivă aplicată de bănci la creditele noi acordate pe parcursul anului 2020

Sursa: BNM

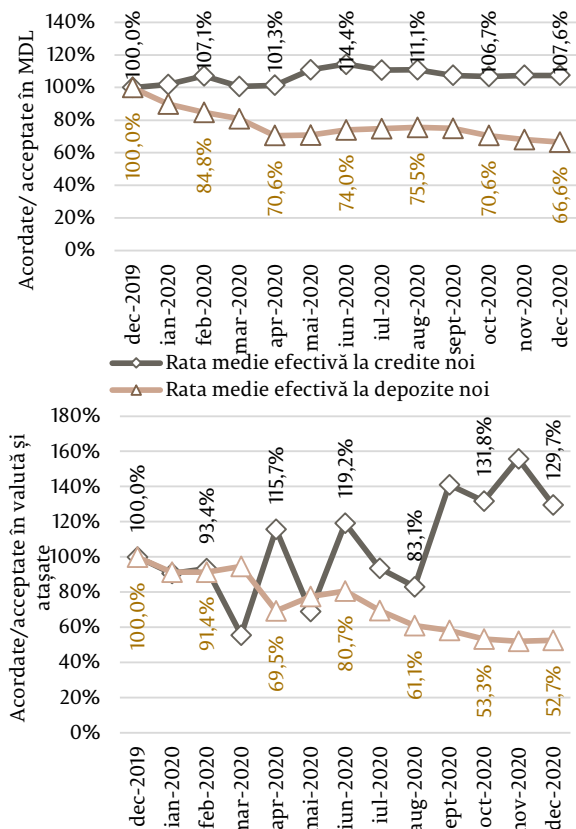
În același timp, rata medie efectivă a dobânzii aplicată la depozitele noi atrase la nivel de sector bancar a constituit 4,4 la sută în cazul depozitelor atrase de la persoane fizice și 2,8 în cazul depozitelor atrase de la persoane juridice. Ratele medii efective aplicate de bănci individuale au variat între 3,9 și 5,5 la sută în cazul persoanelor fizice și 1,2 și 4,1 la sută în cazul persoanelor juridice.

În contextul situației epidemiologice COVID-19, analiza în dinamică a ratelor la creditele și depozitele noi acordate pe parcursul anului 2020 a consemnat evoluții neuniforme. Rata dobânzii la creditele noi acordate în MDL persoanelor fizice la finele anului 2020 a fost cu 7,6 la sută mai mare comparativ cu finele anului precedent. Totodată, cea mai pronunțată creștere a fost înregistrată în luna aprilie 2020, când rata medie efectivă a creditelor noi acordate a fost cu 14,4 la sută mai mare comparativ cu finele anului 2019.

În cazul creditelor noi în valută acordate persoanelor fizice, acestea au înregistrat o creștere a ratei medii efective cu 29,7 la sută comparativ cu finele anului 2019 (Figura 2.4.3). Evoluția ratei respective a consemnat o volatilitate mai pronunțată datorată cuantumului relativ mai mic al creditelor incluse în categoria respectivă.

În cazul depozitelor noi atrase de la persoanele fizice, pe parcursul anului 2020 rata medie a dobânzii efective a înregistrat un trend descendent atât în cazul depozitelor în moneda națională, cât și a celor în valută.

Figura 2.4.3 Creșterea relativă a ratelor efective aplicate la creditele noi acordate și depozitele noi acceptate de la persoane fizice, dec. 2019 = 100%

Sursa: BNM

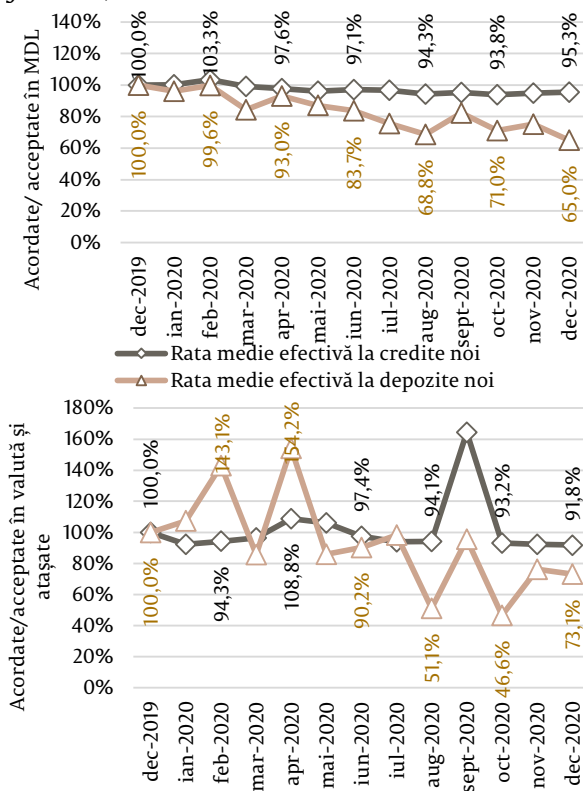
Către finele anului 2020, rata medie a dobânzii efective în cazul depozitelor atrase în moneda națională s-a diminuat cu 33,4 la sută, iar în cazul celor atrase în valută – cu 47,3 la sută (Figura 2.4.3).

Rata medie efectivă la creditele noi acordate în moneda națională persoanelor juridice a înregistrat o diminuare relativ scăzută pe parcursul anului 2020, la finele perioadei de raportare ajungând la nivelul de 95,3 la sută față de anul precedent (Figura 2.4.4).

În cazul ratei medii efective la creditelor noi acordate în valută, aceasta a înregistrat o volatilitate mai mare, fiind înregistrate creșteri de până la 54,2 la sută în unele luni ale anului, precum și scăderi de până la 8,2 la sută față de finele anului 2019.

Concomitent, ratele medii ale dobânzilor aplicate la depozitele noi atrase de la persoanele juridice au înregistrat evoluții descendente pe parcursul anului de raportare.

Figura 2.4.4. Creșterea relativă a ratelor efective aplicate la creditele noi acordate și depozitele noi acceptate de la persoane juridice, dec. 2019 =100%

Sursa: BNM

În cazul depozitelor atrase în moneda națională, rata medie efectivă s-a diminuat până la nivelul de 52,7 la sută comparativ cu finele anului 2019. Totodată, similar cazului creditelor acordate în valută, rata medie efectivă la depozitele atrase în valută a consemnat un grad de volatilitate mai semnificativ, concomitent urmând trendul descendent. Astfel, către finele anului, rata medie efectivă s-a situat la nivelul de 91,8 la sută comparativ cu finele anului precedent, însă pe parcursul anului fiind observate perioade în care aceasta a înregistrat creșteri de până la 64,4 la sută față de finele anului 2019 (Figura 2.4.4).

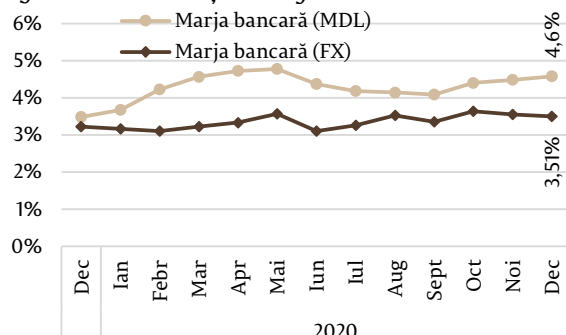
Marja netă a dobânzii

În contextul diminuării ratelor dobânzii pe piața creditelor și depozitelor, profitabilitatea băncilor s-a majorat ușor pe parcursul perioadei de raportare.

Marja bancară de dobândă la operațiunile în moneda națională s-a majorat cu 1,10 p.p. față

de nivelul din decembrie 2019, înregistrând valoarea 4,58 la sută în decembrie 2020. Totodată, marja bancară de dobândă la operațiunile în valută s-a majorat cu 0,28 p.p. față de nivelul din decembrie 2019, constituind 3,51 la sută în decembrie 2020 (Figura 2.4.5).

Figura 2.4.5. Evoluția marjei bancare nete

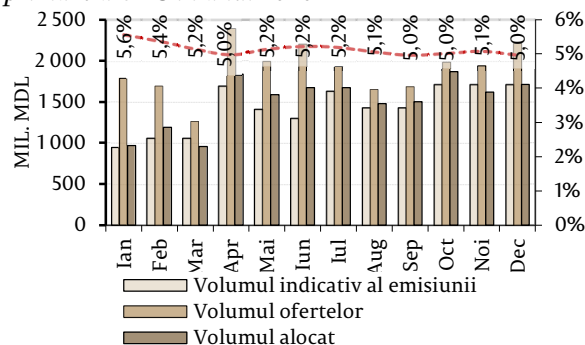
Sursa: BNM

Ratele dobânzilor la VMS

Pe lângă impactul diminuărilor operate asupra ratei dobânzii de politică monetară a BNM, evoluția ratelor de dobândă pe piața VMS în anul 2020 a reflectat și influențele exercitate de interesul investitorilor pentru acest tip de plasamente, și majorarea substanțială a necesarului de finanțare al MF, context în care perioadele de diminuare a acestora erau urmate de ușoare corecții ascendente.

Ratele au înregistrat o scădere relativ alertă în debutul anului, încorporând modificările operate asupra ratei de bază a BNM în această perioadă, pentru ca apoi, în lunile mai și iunie, să inițieze un trend ascendent datorită vânzării unor volume mai consistente de VMS de către autoritatea emitentă.

Figura 2.4.6. Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS în anul 2020

Sursa: BNM

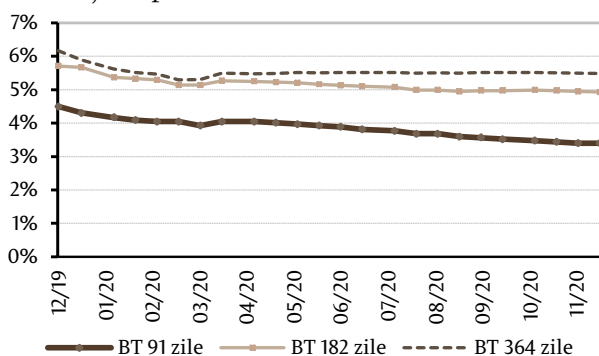
Până la finele anului a urmat o perioadă de cvasistagnare cu timide încercări de diminuare a acestor rate (Figura 2.4.6).

Ratele dobânzilor la VMS și-au menținut trendul rapid descendent, inițiat în decembrie 2019, până în luna aprilie, după care aceste rate s-au plasat pe un palier superior ratei de politică monetară și au continuat să oscileze, în cea mai mare parte a anului, între valori aflate în partea superioară a coridorului format de ratele dobânzilor la facilitățile permanente oferite de BNM. Analiza evoluției acestor rate în diviziune pe scadențe denotă menținerea aceluiași ecart, caracteristic anului 2019, dintre ratele dobânzilor aferente titlurilor de 182 zile și 364 zile și cele cu scadența la 91 zile (Figura 2.4.7).

Valoarea medie anuală a ratei dobânzii la VMS cu scadența până la un an adjudecate în anul 2020 a fost inferioară cu 1,06 puncte procentuale valorii din anul anterior, înregistrând 5,13 la sută. Amplitudinea diminuărilor a fost diferită, însă, din perspectiva scadenței titlurilor. Ajustări de dimensiuni comparabile (0,80, respectiv, 0,93 puncte procentuale) au fost înregistrate în cazul ratelor medii pentru titlurile de 91 și 182 zile și o ajustare mai amplă (1,28 puncte procentuale) pentru cele de 364 zile.

În ierarhia randamentelor pe piața financiară întâietatea a fost păstrată în continuare de dobânzile la creditele în economie. Câștigurile oferite de investițiile VMS au fost superioare celor oferite de depozitele bancare. În ierarhia randamentelor pe piața financiară întâietatea a fost păstrată în continuare de dobânzile la creditele în economie.

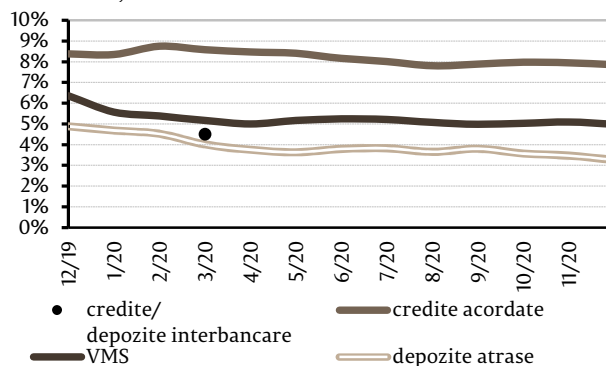
Figura 2.4.7. Evoluția ratelor dobânzilor la VMS cu scadența de până la un an

Sursa: BNM

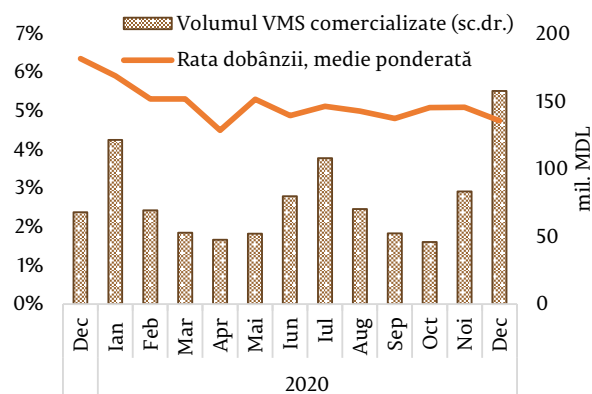
Câștigurile oferite de investițiile VMS au fost superioare celor oferite de depozitele bancare. Însă, ratele dobânzilor aferente VMS alături de ratele aferente depozitelor și-au reluat și accentuat tendința descendentă pe tot parcursul anului, distanțându-se semnificativ de cele aferente creditelor, care au cvasistagnat în cea mai mare parte a perioadei (Figura 2.4.8).

Figura 2.4.8. Dinamica ratelor dobânzilor pe piața bancară și VMS

Sursa: BNM

Figura 2.4.9. Dinamica indicatorilor VMS comercializate pe piața secundară în anul 2020

Sursa: BNM

Parametrii cantitativi ai pieței secundare a VMS în anul 2020 au continuat ascensiunea valorică caracteristică anului precedent (Figura 2.4.9).

Volumul total al tranzacțiilor pieței secundare a urcat până în apropierea nivelului de 1 miliard, însumând 988,0 mil. MDL, față de 586,4 mil. MDL în anul precedent. Valoarea maximă lunară (157,6 mil. MDL) a fost înregistrată în luna decembrie, iar rata maximă a dobânzii - în luna ianuarie (5,91 la sută).

Randamentele titlurilor de stat cu scadența până la 1 an comercializate pe piața secundară au urmat, în linii generale, tendința pieței primare a VMS, fiind influențate doar de termenul tranzacțiilor. Rata dobânzii medie anuală s-a cifrat la 5,11 la sută (2019: 6,17 la sută), termenul mediu ponderat a constituit 240 zile (2019: 245 zile).

Cât privește structura VMS comercializate pe piața secundară, se observă în continuare interesul participanților pentru titlurile cu scadență mai îndelungată. În acest context, se atestă o creștere a volumului OS de 2 ani și 3 ani tranzacționate pe piața secundară al treilea an consecutiv (46,7 mil. MDL – 2020, 33 mil. MDL - 2019 și 0,5 mil. MDL - 2018).

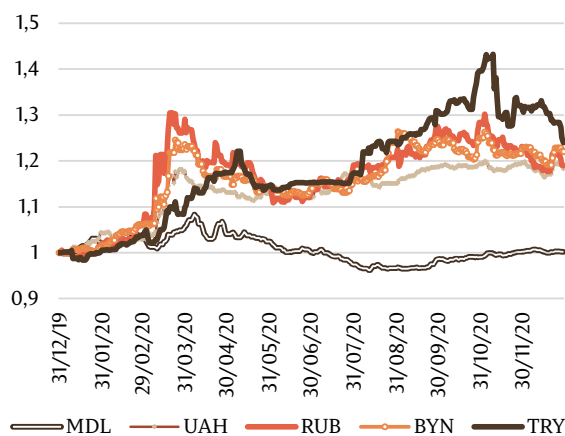
Termenul minim al BT tranzacționate a fost de 10 zile, iar cote mai importante au revenit valorilor mobiliare cu scadența reziduală de la 183 până la 364 zile (41,9 la sută) și de la 92 până la 182 zile (39,7 la sută).

Riscul valutar: dinamica cursului de schimb al MDL

În anul 2020, MDL s-a apreciat în valori medii în raport cu USD cu 1,5 la sută, în timp ce cursul de la finele anului 2020 a revenit aproape de nivelul de la finele anului precedent. Cursul MDL față de EUR s-a depreciat atât potrivit valorilor de la finele anului, cu 9,7 la sută, cât și potrivit cursului mediu, cu 0,4 la sută.

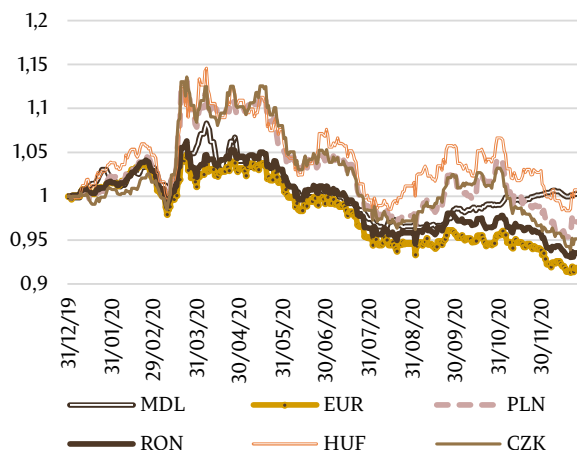
Pe parcursul perioadei de referință, s-a remarcat evoluția valutei unor țări –

Figura 2.4.10. Evoluția monedelor partenerilor principali din CSI, Ucraina și Turcia în raport cu USD, 31.12.2019=100 (+) depreciere; (-) apreciere

Sursa: BNM

Figura 2.4.11. Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali din UE în raport cu USD, 31.12.2019=100 (+) depreciere; (-) apreciere

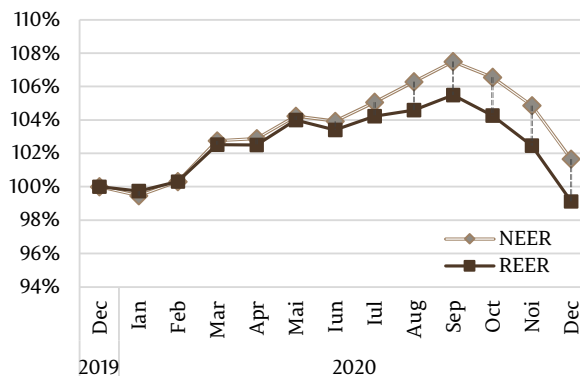

Sursa: BNM

parteneri comerciali ai Republicii Moldova, cum ar fi Federația Rusă, Ucraina, Belarus, Turcia, care au înregistrat deprecieri semnificative față de USD (Figura 2.4.10). Totodată, valutele principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova din UE au avut o dinamică inversă, întărindu-se în raport cu USD (Figura 2.4.11).

În aceste condiții, MDL s-a apreciat în medie cu 4,8 la sută, față de coșul valutei partenerilor comerciali principali, ponderate la cotele acestora în comerțul exterior al Republicii Moldova (NEER) (Figura 2.4.12).

Figura 2.4.12. Rata de creștere a ratelor NEER și REER (decembrie 2019 = 100%)

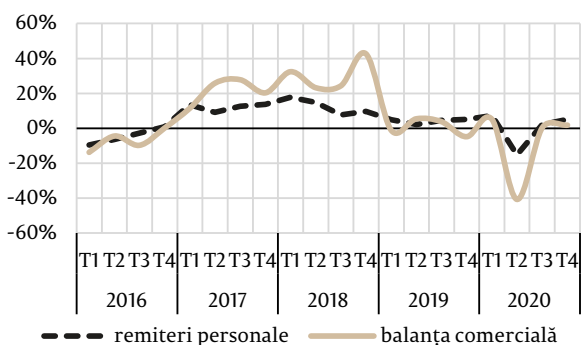
Sursa: BNM

În anul 2020, factorii fundamentali ai pieței valutare au fost puternic afectați de situația de urgență generată de pandemia COVID-19. În prima jumătate a anului, în special în perioada martie - aprilie, perturbările provocate activității economice, fluxurilor

comerciale și financiare internaționale și consumului populației au determinat insuficiența de valută pe piața internă și, respectiv, presiuni de depreciere asupra cursului de schimb. În această perioadă, pentru a nu admite fluctuații excesive ale cursului, BNM a intervenit pe piața valutară interbancară, preponderent, prin vânzări de valută. În a doua jumătate a anului, odată cu ridicarea graduală a restricțiilor și relansarea activității economice, precum și datorită revigorării remiterilor persoanelor fizice, pe piața valutară s-a consemnat un surplus de valută, creând premise pentru intervențiile BNM de procurare.

Per ansamblu, în anul 2020, remiterile personale au înregistrat un volum similar celui din anul precedent, iar deficitul balanței comerciale s-a ameliorat cu 9,2 la sută, în condițiile în care scăderea cantitativă a importurilor de bunuri și servicii a fost mai mare comparativ cu cea a exporturilor (Figura 2.4.13). În dezagregare pe sectoarele economiei, s-a remarcat diminuarea ofertei de valută de la exportatorii de producție agricolă, inclusiv din cauza condițiilor climatice nefavorabile. În același timp, creșterea cererii nete de valută de la agenți economici a fost atenuată de reducerea vânzărilor de valută importatorilor de resurse energetice, urmare diminuării volumelor importate și a prețurilor produselor petroliere pe piețele internaționale.

Figura 2.4.13. Dinamica remiterilor personale și a balanței comerciale a RM, față de anul precedent (MBP6)

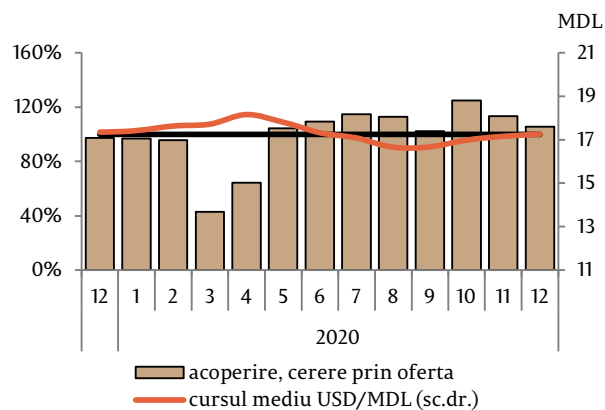
Sursa: BNM

În aceste condiții, în anul 2020, oferta netă de valută de la persoanele fizice a crescut cu 9,1 la sută, până la 2 288,4 mil. USD, iar cererea netă

de valută din partea agenților economici cu 5,1 la sută, până la 2 298,6 mil. USD.

Prin urmare, gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă de valută s-a cifrat la 99,6 la sută comparativ cu 95,9 la sută în anul precedent.

Figura 2.4.14. Gradul de acoperire a cererii nete de valută de la agenții economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice și dinamica leului

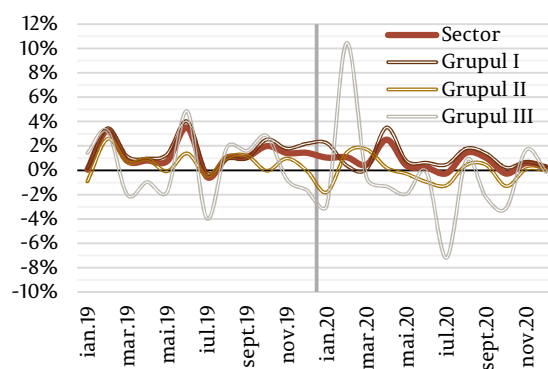

Sursa: BNM

Riscul valutar indirect

La finele anului 2020, PVD pe sector a fost lungă, situându-se la nivelul de 0,22 la sută în raport cu fondurile proprii totale pe sector. Comparativ cu finele anului 2019, raportul PVD s-a diminuat cu 1,20 p.p. Evoluția raportului PVD pe sector a fost, în mare parte, influențată de performanța grupului I¹⁹ de bănci (Figura 2.4.15), pe parcursul anului fiind, preponderent, înregistrată poziție lungă.

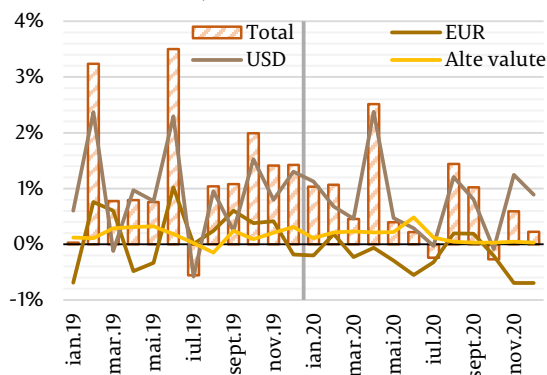
Figura 2.4.15. Evoluția PVD pe sectorul bancar și în diviziune pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

În cadrul analizei pe grupuri¹⁶ de bănci la situația din 31.12.2020, grupul I de bănci după active a înregistrat PVD lungă, raportul PVD fiind de 0,32 la sută (-1,86 p.p față de perioada similară a anului precedent).

Figura 2.4.16. Evoluția PVD în diviziune pe valute

Sursa: BNM

Totodată, grupurile II și III au finalizat anul cu PVD scurtă, raportul dintre PVD și fondurile proprii totale fiind la nivelul de -0,01 și 0,15 la sută respectiv.

Raportul PVD pe valute arată că la finele anului 2019 sectorul bancar a înregistrat poziție lungă pentru valuta EUR, totodată pentru valuta USD și alte valute deținute fiind înregistrată poziție scurtă. Astfel, în cazul EUR, raportul PVD a înregistrat valori de -0,70 la sută, iar pentru valutele USD și alte valute deținute raportul PVD a atins valoarea de 0,89 și 0,03 la sută respectiv (Figura 2.4.16).

2.5. Riscul de contagiune

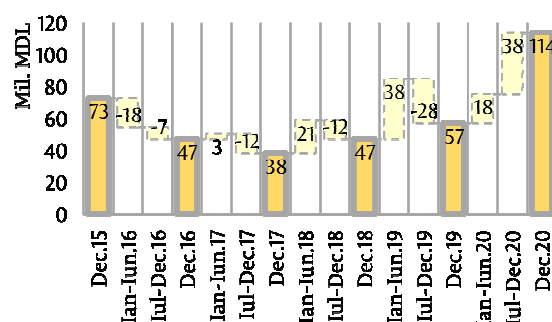
La finele anului 2020, sectorul bancar autohton a înregistrat un nivel scăzut al riscului de contagiune din punctul de vedere al plasărilor interbancare atât în băncile autohtone, cât și în băncile din străinătate. Portofoliile băncilor rămân a fi diversificate, indicatorul de concentrare fiind sub nivelul maxim admisibil.

Analiza gradului de interconectare a instituțiilor de credit și identificarea căilor de contagiune existente reprezintă un aspect esențial în procesul monitorizării riscurilor sistemice. Principalele căi de propagare a

efectului de contagiune pot fi tranzacțiile bilaterale sau relațiile dintre bănci (contagiune directă) și tranzacțiile și expunerile instituțiilor de credit față de sectoarele comune (contagiune indirectă).

Plasările interbancare nete¹⁷ ale băncilor licențiate din Republica Moldova în sectorul bancar autohton la finele anului 2020 au constituit 113,7 mil. MDL, înregistrând valori aproape duble comparativ cu perioada similară a anului trecut (Figura 2.5.1).

Figura 2.5.1. Evoluția soldului plasărilor nete ale băncilor locale în sectorul bancar autohton

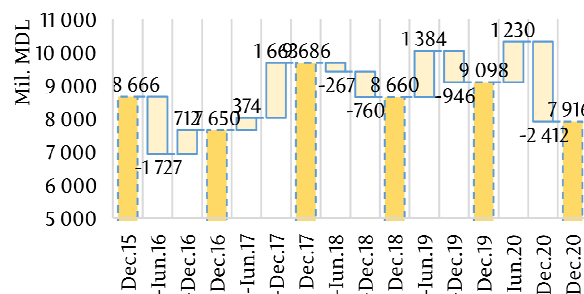

Sursa: BNM

Rezultatele testării la stres nu au identificat cazuri de contagiune directă în limitele acestui sector datorită nivelului redus al plasărilor nete interbancare ale băncilor în sectorul bancar autohton.

Volumul plasărilor nete ale băncilor licențiate în bănci străine a constituit 7 916,1 mil. MDL, în descreștere cu 1 182,1 mil. MDL comparativ cu finele anului precedent (Figura 2.5.2).

Figura 2.5.2. Evoluția soldul plasărilor nete ale băncilor locale în băncile din străinătate

Sursa: BNM

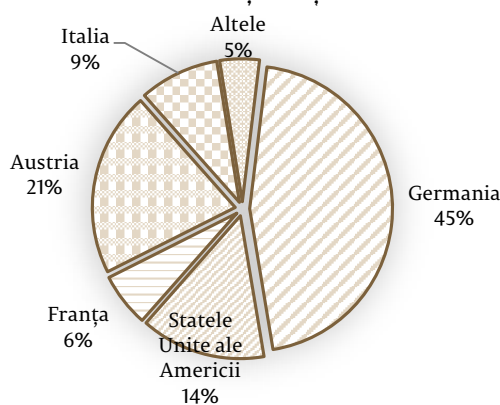
¹⁶ Grupul I – băncile ce dețin active în valoare mai mare de 7 000 mil. MDL; Grupul II – băncile ce dețin active în intervalul 7 000 mil. MDL – 2 000 mil. MDL; Grupul III – băncile ce dețin active în valoare mai mică de 2 000 mil. MDL

¹⁷ Plasările interbancare nete reprezintă suma mijloacelor plasate de bănci, la nivel individual, mijloacele plasate de o bancă fiind compensate cu mijloacele atrase de bancă de la aceeași contraparte

Sectorul bancar autohton continuă să se afle în poziția net creditoare în raport cu contrapartidele de peste hotare. În acest sens, băncile sunt mai mult susceptibile la efecte de contagiune externă, decât fiind în stare să exercite contagiune asupra contrapartidelor din străinătate.

Circa 95,5 la sută din plasările brute ale băncilor autohtone au fost efectuate în băncile din Germania, SUA, Austria, Franța și Italia (Figura 2.5.3).

Figura 2.5.3. Repartizarea plasărilor brute ale băncilor autohtone în funcție de țări

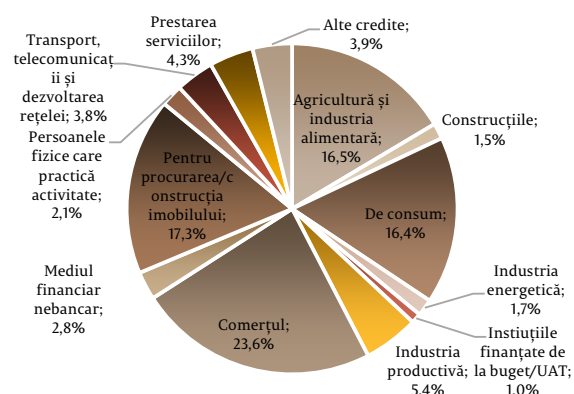

Sursa: BNM

În același timp, rețelele interbancare ale băncilor sunt, preponderent, diversificate, ceea ce, împreună cu expunerile relativ reduse față de băncile corespondente, prezintă riscuri scăzute sub aspectul contagiunii interbancare.

Un alt canal posibil de transmisie a contagiunii îl reprezintă expunerile comune semnificative, pe care le pot avea băncile față de anumite sectoare economice. Cel mai mare volum de credite din portofoliile băncilor a fost acordat comerțului (23,6 la sută), urmat de creditele acordate pentru procurarea și/sau construcția imobilului (17,3 la sută), creditele acordate agriculturii și industriei alimentare (16,5 la sută) și creditele de consum (16,4 la sută). Expunerile către celelalte ramuri sunt semnificativ mai joase și nu depășesc o pondere de 5,4 la sută din portofoliul de credite al băncilor (Figura 2.5.4).

Figura 2.5.4. Repartizarea pe ramuri a portofoliului de credite al băncilor la 31.12.2020

Sursa: BNM

Tabela 2.5.1. Dinamica ponderii creditelor acordate de bănci pe ramuri, comparativ cu anul precedent

Denumirea ramurii	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
Credite acordate agriculturii	▲	▲	▼	▲
Credite acordate industriei alimentare	▲	▼	▼	▼
Credite acordate în domeniul construcțiilor	▼	▲	▲	▼
Credite de consum	▲	▲	▲	▼
Credite acordate industriei energetice	▼	▼	▼	▲
Credite acordate băncilor	▼	▼	■	■
Credite acordate instituțiilor finanțate de la bugetul de stat	■	▲	▼	▲
Credite acordate UAT/instituțiilor subordonate UAT	▼	▲	▲	▲
Credite acordate industriei productive	▼	▼	▼	▼
Credite acordate comerțului	▼	▼	▼	▼
Credite acordate mediului financiar nebanca	▼	▼	▼	▼
Credite acordate pentru procurarea/construcția imobilului	▲	▲	▲	▲
Credite acordate organizațiilor necomerciale	▼	▼	▲	▼
Credite acordate persoanelor fizice care practică activitate	▼	▼	▼	▲
Credite acordate în domeniul transport, telecomunicații și dezvoltarea rețelei	▼	▲	▼	▼
Credite acordate în domeniul prestării serviciilor	▼	▼	▼	▲
Alte credite acordate	▲	▼	▼	▼

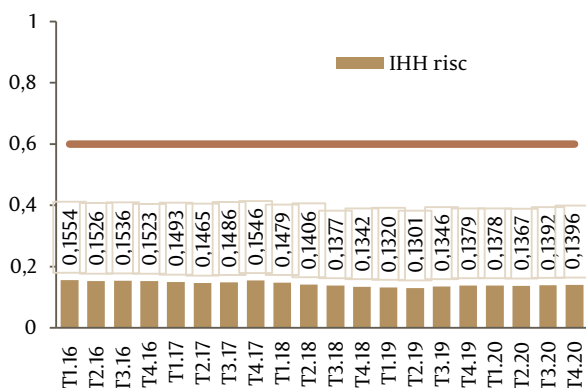
Sursa: BNM

În dinamică pe ultimii 5 ani, se atestă o descreștere a ponderii creditelor acordate în majoritatea sectoarelor economice, cea mai pronunțată fiind descreșterea ponderii creditelor acordate comerțului (-6,0 p.p.). În același timp, creditele acordate persoanelor fizice înregistrează creșteri semnificative: +6,7 p.p. la ponderea creditelor de consum și +10,6 p.p. la ponderea creditelor acordate pentru procurarea și/sau construcția imobilului.

Din perspectiva expunerilor comune față de sectoarele economice, s-a evaluat nivelul concentrării sectoriale a portofoliilor băncilor, considerând și riscurile aferente fiecărui sector prin aplicarea unui amplificator de risc¹⁸ caracteristic fiecărui sector.

Indicatorul de concentrare ajustat la risc (Figura 2.5.5) acumulează valori scăzute, cu toate că pe parcursul anului 2020 se observă o creștere ușoară a indicatorului. Acest fapt denotă o diversificare relativ înaltă a portofoliului, dar și o disciplină bună din partea debitorilor care activează în sectorul respectiv.

Figura 2.5.5. Evoluția indicatorului de concentrare ajustat la risc în raport cu limita de concentrare maximal admisibilă

Sursa: BNM

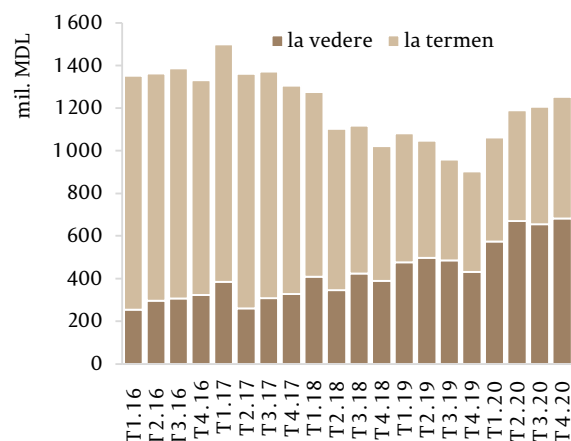
La nivel individual au fost identificate niveluri de concentrare¹⁹ mai ridicate, însă chiar și cel mai concentrat portofoliu se află cu mult sub limita de concentrare maximă admisibilă²⁰.

Expunerea directă a sectorului bancar față de sectorul nebancau înregistrează valori reduse. Pe partea de active bancare, expunerea directă se constituie din creditele acordate și cotele deținerilor în capitalul IFN. Pe partea obligațiunilor se regăsesc plasamentele atrase de bănci de la IFN.

Conform informației raportate de bănci, soldul depozitelor IFN în bănci la sfârșitul

anului 2020 a constituit 1 252,7 mil. MDL, ceea ce constituie 2,5 la sută din soldul depozitelor atrase de bănci.

Figura 2.5.6. Evoluția soldului depozitelor atrase de la IFN în structură după scadență

Sursa: BNM

Repartizarea acestora după scadență este aproape egală, 55 la sută dintre depozite fiind plasate la vedere (grad mai înalt de volatilitate), iar 45 la sută – la termen. În structură pe monede, 60 la sută din depozitele IFN sunt denominate în MDL și 40 la sută – în valută.

Pe partea de active, deținerile băncilor în capitalurile IFN înregistrează valori scăzute (ponderea maximă a deținerii nu depășește 4 la sută din capitalul reglementat al băncii), nefiind o sursă de contagiune pentru sectorul bancar.

Creditele acordate de bănci mediului financiar nebancau la finele anului 2020 au constituit doar 2,8 la sută din portofoliul de credite, iar calitatea acestora (rata creditelor neperformante de 1,2 la sută) se află cu mult sub valoarea medie a ratei creditelor neperformante (7,4 la sută). În aceste condiții, expunerile directe ale sectorului bancar față de cel nebancau nu prezintă riscuri semnificative pentru stabilitatea financiară. Băncile au acordat credite, preponderent, către OCN (în proporție de 99,8 la sută).

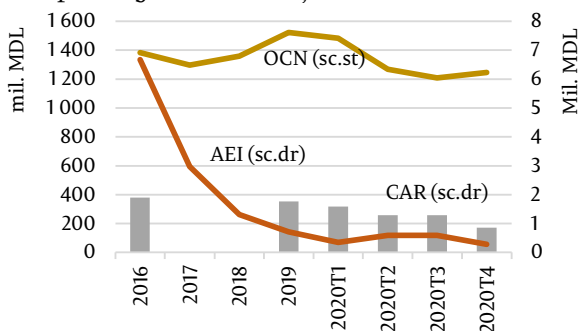
¹⁸ Amplificatorul de risc nu evaluează volatilitatea fiecărui sector în raport cu economia țării, ci consideră existența unui risc ținând cont de structura sectorială a portofoliilor băncilor

¹⁹ Nivelul de concentrare s-a determinat prin amplificarea variabilei, care reprezintă nivelul concentrării (indicele

Herfindahl-Hirschman) într-un sector, cu nivelul creditelor neperformante corespunzătoare acestui sector.

²⁰ Limita de concentrare maximă admisibilă reprezintă valoarea maximă a nivelului de concentrare înregistrată de bancă, care nu s-a soldat cu proceduri de redresare sau rezoluție.

Figura 2.5.7. Evoluția soldului creditelor acordate IFN pe categorii de instituții

Sursa: BNM

Banca Națională va continua monitorizarea indicatorilor de concentrare individuali și agregați pe segmentele analizate în vederea depistării timpurii a unor posibile riscuri care ar putea conduce la materializarea riscului de contagiune.

2.6. Riscul aferent tehnologiilor informaționale și comunicațiilor

Cu trecerea timpului, sectorul bancar a asistat la multe transformări semnificative datorită progreselor în tehnologii, transformărilor modelului de afaceri, schimbării standardelor de reglementare și multor altor factori interni și externi. Băncile au devenit mult mai avansate, iar aspectul securității a fost îmbunătățit în mare măsură. Cu toate acestea, operațiunile bancare au devenit mult mai complicate²¹.

Pe măsură ce economia și sistemul financiar devin mai digitalizate, riscul cibernetic crește

din ce în ce mai mult. În timpul pandemiei COVID-19, instituțiile financiare au fost în fruntea răspunsului la riscul cibernetic. Expunerea acestora, deja mare la riscul cibernetic, a fost accentuată și mai mult de trecerea la regimul de lucru de la distanță și de alte provocări operaționale²².

Conform hărții riscurilor, publicate de Banca Centrală Europeană, deficiențele pe domeniul TIC și criminalitatea cibernetică sunt printre primele trei riscuri cu care se confruntă sectorul bancar din UE²³.

Urmare a evaluării riscurilor TIC în băncile licențiate din Republica Moldova în anul 2020, cele mai expuse arii sunt: disponibilitatea datelor, continuitatea activității și externalizarea anumitor servicii. De asemenea, pe parcursul anului 2020 a fost atestată o creștere a numărului de atacuri de tip "inginerie socială" asupra clienților băncilor licențiate, având drept scop sustragerea mijloacelor bănești de pe cardurile bancare.

Deși operațiunile și continuitatea activității au fost puse sub presiune, până în prezent, băncile au reușit, în linii mari, să limiteze impactul crizei COVID-19 asupra operațiunilor și funcțiilor critice, continuând să funcționeze, în mare parte, neafectate. Totodată, nu a fost raportat niciun incident major de întrerupere a activității care poate fi atribuit crizei.

²¹ <https://www.matellio.com/blog/10-major-risks-faced-banks-2020/>

²² Covid-19 and cyber risk in the financial sector, BIS Bulletin No 37, <https://www.bis.org/publ/bisbull37.pdf>

²³ <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/05/it-and-cyber-risks-during-covid-19.html>

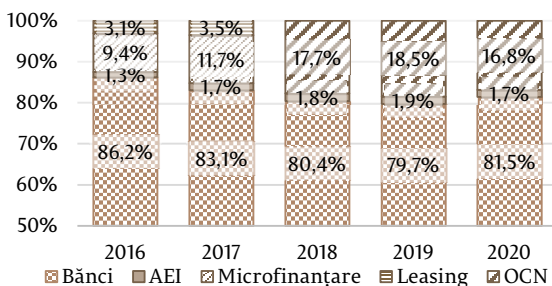
3. RISCURILE SECTORULUI NEBANCAR

3.1. Sectorul de creditare nebanară

Sectorul de creditare nebanară și-a temperat evoluția de expansiune pe toate subcomponentele. Volumul bilanțului și portofoliului de credite agregat pe sectorul de creditare nebanară s-a menținut practic la același nivel ca și la finele anului precedent, iar cel mai semnificativ a fost afectată profitabilitatea OCN, care s-a înjumătățit comparativ cu profitul acumulat în 2019 (inclusiv urmare a creării provizioanelor adiționale conform cerințelor noului regulament). Riscul de supraîndatorare a populației și riscul de credit aferent creditelor atașate la valută rămân a fi principalele riscuri asociate sectorului de creditare nebanară. Au fost întreprinse în continuare măsuri de consolidare a cadrului de supraveghere și reglementare a acestui segment financiar.

Activitățile de creditare nebanară sunt desfășurate de OCN și AEÎ. Analizând structura portofoliului de credite și împrumuturi acordate de bănci, OCN și AEÎ (Figura 3.1.1), se observă că în anul 2020 tendința crescătoare a ponderii instituțiilor financiare nebanare în sistemul financiar s-a temperat, majorarea portofoliului băncilor fiind superioară creșterii portofoliului de credite nebanare. În total, portofoliul de împrumuturi al companiilor financiare nebanare constituie 18,5 la sută din portofoliul de credite total pe sectorul financiar (2019: 20,3 la sută).

Figura 3.1.1. Cota portofoliilor de credite și a împrumuturi acordate de bănci, OCN și AEÎ²⁴

Sursa: elaborat de BNM în baza informațiilor BNM, CNPF și BNS

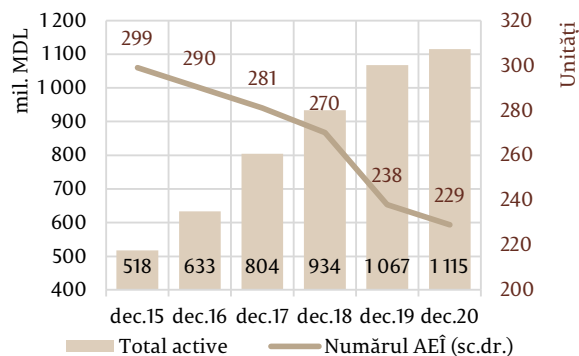
²⁴ Ponderea în totalul creditelor și împrumuturilor acordate de bănci, AEÎ și OCN

²⁵ În scopul controlului riscurilor asumate de asociație, se stabilesc mai multe categorii ale licenței de activitate. Licența de categoria A se acordă asociației ai cărei membri sunt doar persoane fizice și al cărei scop este prestarea către membrii săi a serviciilor de acordare de împrumuturi,

Asociațiile de economii și împrumut (AEÎ)

Conform situației de la finele anului de raportare, 228 de asociații dețin licențe pentru desfășurarea activității AEÎ. În ultimii 5 ani, numărul asociațiilor s-a redus cu 61 de unități, fiind în descreștere cu 9 unități și pe parcursul anului 2020 (Figura 3.1.2). Descreșterea s-a realizat pe seama AEÎ cu licență de categoria A²⁵.

Figura 3.1.2. Evoluția numărului de AEI și a activelor acestora

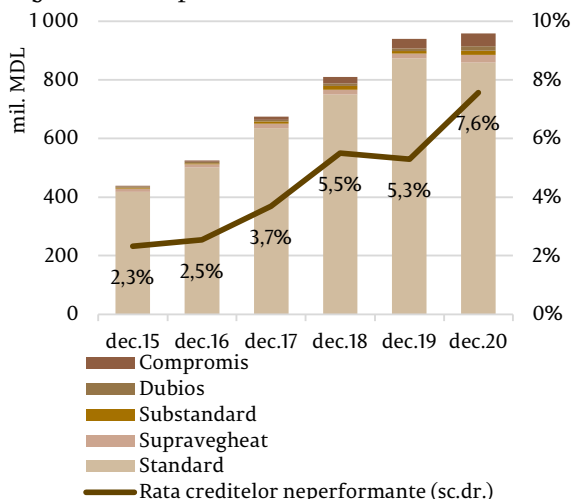
Sursa: elaborat de BNM în baza datelor CNPF

Referitor la nivelul de concentrare pe piață, AEÎ prezintă valori relativ scăzute, în comparație cu alți reprezentanți ai pieței financiar-nebanare. Indicele de concentrare IHH a înregistrat valori reduse (31.12.2020 = 442), care caracterizează piața ca una neconcentrată. Pe parcursul anului 2020, numărul total al membrilor asociațiilor s-a diminuat ușor (-0,17 la sută), pe când numărul depunătorilor și a beneficiarilor de împrumuturi s-a diminuat mai pronunțat: -7,9 la sută și -13,1 la sută respectiv.

La 31.12.2020, volumul activelor totale ale AEÎ a însumat 1 115,3 mil. MDL, în creștere cu 4,5 la sută comparativ cu finele anului 2019 (Figura 3.1.2). Ponderea maximă în structura activelor AEÎ revine împrumuturilor acordate, acestea constituind 85,9 la sută din valoarea totală a activelor.

servicii aferente împrumuturilor, consultații și alte servicii, cu acordul scris al autorității de supraveghere. Licența este valabilă în limita unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi în care este înregistrată asociația și nu acordă dreptul de instituire a filialelor și de deschidere a reprezentanțelor pe teritoriul unității menționate.

Figura 3.1.3. Împrumuturile acordate de AEÎ

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor CNPF

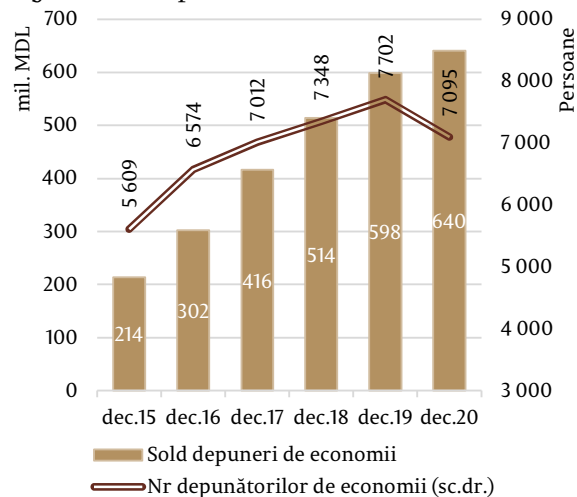
Activitatea AEÎ pe parcursul anului 2020 a avut evoluții pozitive și riscuri moderate. Valoarea totală a împrumuturilor acordate membrilor AEÎ a însumat 957,9 mil. MDL, conform situației din 31.12.2020, în creștere cu 2,0 la sută față de anul precedent (Figura 3.1.3).

Rata creditelor neperformante²⁶ a constituit, la finele anului de raportare, 7,6 la sută, în creștere pe parcursul ultimilor 5 ani, cu excepția semestrului II al anului 2019 (Figura 3.1.3). De menționat, că pentru acoperirea pierderilor potențiale din împrumuturi, AEÎ au format și mențin provizioane. Valoarea medie a unui împrumut acordat de AEÎ continuă să crească, ajungând la finele anului 2020 la 27 103 MDL (2019: 23 102 MDL, 2016: 13 784 MDL).

AEÎ se finanțează în proporție de 57,4 la sută din contul depunerilor de economii, 6,8 la sută din contul împrumuturilor primite, iar cota capitalului propriu reprezintă 32,9 la sută din pasivele totale. Valoarea consolidată a depunerilor de economii atrase de la membrii AEÎ (de categoria B) a constituit 640,4 mil. MDL (Figura 3.1.4). Descreșterea numărului depunătorilor de economii pe parcursul anului 2020 concomitent cu creșterea soldului depunerilor de economii a condus la majorarea valorii medii a economiilor atrase până la 90 258 MDL (2019: 77 699 MDL, 2016: 45 992 MDL).

²⁶ Soldul împrumuturilor din categoriile substandard, dubioase și compromise raportate la totalul împrumuturilor.

Figura 3.1.4. Depunerile de economii atrase de AEÎ

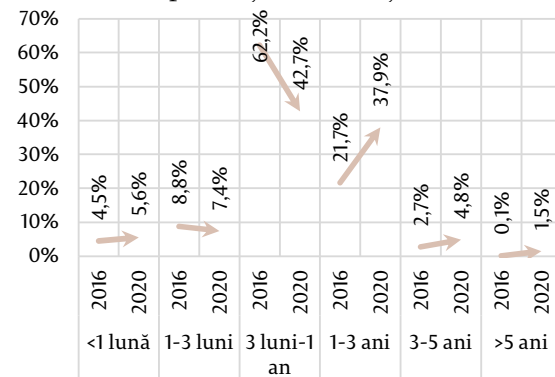

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor CNPF

Depunerile pe termen scurt (până la 1 an) au constituit 55,8 la sută din totalitatea depunerilor de economii atrase (2019: 57,9 la sută, 2016: 75,5 la sută). Cu toate că acest indicator este încă unul ridicat, se conturează o tendință pozitivă de creștere a maturității depozitelor (Figura 3.1.5) ceea ce îi va conferi AEÎ surse de finanțare mai stabile și va permite o gestionare mai eficientă a lichidităților.

Valoarea agregată a levierului²⁷ AEÎ a marcat valori ridicate (32,9 la sută la situația din 31.12.2020), iar la nivel individual sunt 5 asociații care înregistrează valori negative ale capitalului propriu și încă o asociație cu valoarea levierului sub 3 la sută; restul menținând un nivel de peste 5 la sută al levierului.

Figura 3.1.5. Evoluția ponderii depunerilor de economii în dependență de scadență

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor CNPF

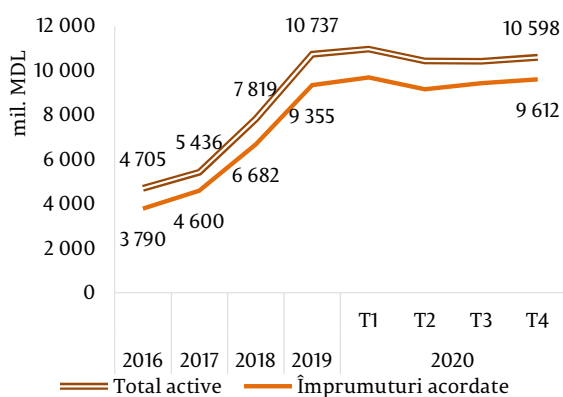
²⁷ Levierul a fost calculat ca raportul dintre capitalul propriu și expunerile totale (active).

Organizațiile de creditare nebancaară (OCN)

La finele anului, la CNPF au prezentat rapoarte de activitate 166 OCN (2019: 160 OCN), dintre care 12 cu activitate suspendată. Mărimea OCN variază considerabil, primele 10 organizații deținând 66,9 la sută din totalul activelor, 67,6 la sută din totalul împrumuturilor acordate, inclusiv leasingul financiar, și 69,8 la sută din numărul total de beneficiari de împrumuturi.

Valoarea activelor totale ale OCN a constituit la finele anului de referință 10 597,7 mil. MDL, dintre acestea 90,7 la sută reprezentând portofoliul de împrumuturi (Figura 3.1.6). Astfel, valoarea portofoliului de împrumuturi a însumat 9 611,6 mil. MDL, fiind în creștere cu 256,5 mil. MDL (2,7 la sută) în raport cu perioada similară a anului precedent.

Figura 3.1.6. Evoluția activelor și creditelor OCN

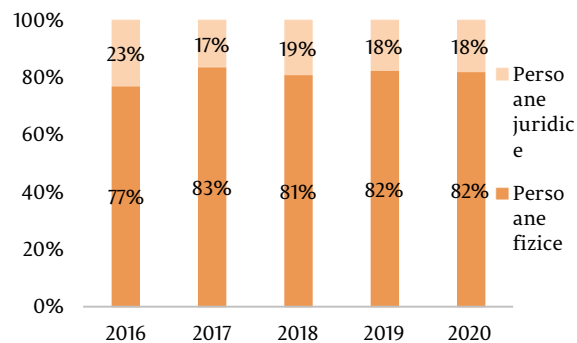

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor CNPF

În distribuție pe tipuri de debitori, începând cu anul 2016 se constată o ascensiune considerabilă a creditelor pentru persoanele fizice, accelerându-se cu ritmuri vertiginoase de creștere anuală (2017: +30 la sută, 2018: +42 la sută, 2019: +39 la sută față de anul precedent). Pe parcursul anului 2020, această tendință a încetinit considerabil, soldul creditelor pentru persoanele fizice înregistrând o creștere de 2,3 la sută. Concomitent, soldul creditelor acordate persoanelor juridice a înregistrat o majorare de 5,0 la sută față de anul precedent.

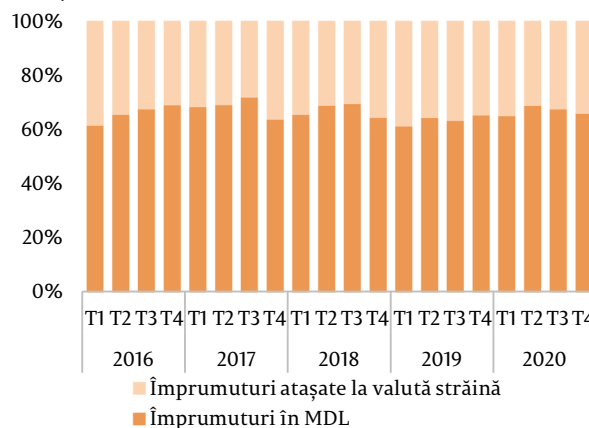
Conform informațiilor raportate de OCN, actualmente, cca 66 la sută din împrumuturi sunt acordate în MDL, iar 34 la sută – atașate la cursul valutei.

Figura 3.1.7. Ponderea împrumuturilor acordate și leasingului financiar pe tip de debitor, în dinamică

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor CNPF

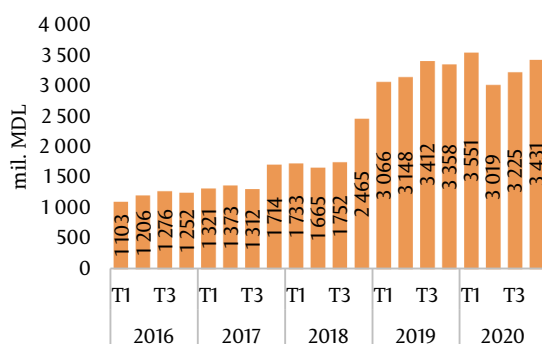
Figura 3.1.8. Dinamica ponderii creditelor în MDL și atașate la cursul valutei acordate de OCN

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor CNPF

Împrumuturile acordate de OCN atașate la cursul valutei au constituit la finele anului analizat 3 430,9 mil. MDL, înregistrând o creștere modestă de 2,2 la sută față de anul precedent (2019: +36,2 la sută). Creditele atașate la cursul valutei acordate persoanelor fizice, care se consideră a fi mai sensibile la riscul valutar, reprezintă 25,7 la sută din portofoliul total.

Figura 3.1.9. Dinamica echivalentului în MDL a portofoliului de credite acordat de OCN atașat la cursul valutei

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor CNPF

Caseta 5. Măsurile CNPF de atenuare a efectelor crizei pandemice (COVID-19) asupra beneficiarilor de împrumuturi/leasing financiar obținute de la OCN

Conform informațiilor publicate de CNPF, în contextul acțiunilor de atenuare a efectelor crizei pandemice (COVID-19) asupra beneficiarilor de împrumuturi/leasing financiar obținute de la organizațiile de creditare nebanară, CNPF a dispus următoarele măsuri în susținerea clienților-beneficiari de împrumuturi/leasing financiar care se află în imposibilitate financiară de a-și onora obligațiile contractuale:

- aplicarea unor regimuri de relaxare

(anularea penalităților și/sau a dobânzilor de întârziere) pentru creditele nebanare/leasingul financiar existent se efectuează în cazul în care nu sunt achitate de către debitor/locatar plățile conform graficului în perioada 17.03.-30.06.2020;

- prorogarea/renegocierea contractelor de credit/leasing financiar aferente plăților neachitate de beneficiari în perioada 17.03. - 30.06.2020;

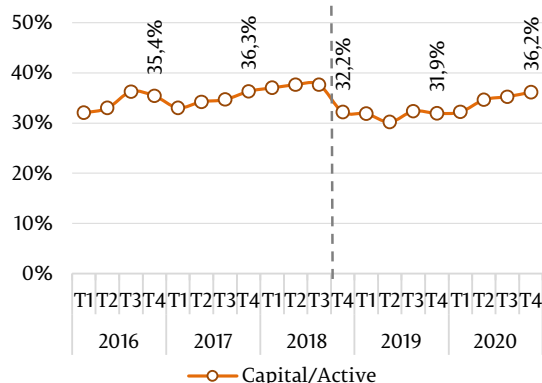
- diminuarea dobânzilor anuale efective aferente perioadei 17.03.-31.05.2020, însoțite de proceduri aferente evaluării și gestionării pe măsură a riscurilor adiționale.

OCN se finanțează în proporție de 36,2 la sută din capital propriu (3 833,1 mil. MDL) și în proporție de 56,1 la sută - din credite și împrumuturi (5 942,4 mil. MDL). Ponderea capitalului propriu în finanțarea activelor s-a majorat față de finele anului 2019 cu 4,1 la sută. Dinamica favorabilă a solvabilității s-a datorat atât acumulării capitalului pe parcursul anului 2020 (+11,78 la sută), cât și contractării bilanțului agregat pe sistem. Astfel, raportul „Capital/Active” s-a menținut relativ stabil pe parcursul ultimelor trimestre, trasând o traiectorie ușor ascensivă, scăderea înregistrată îndată cu introducerea reglementărilor noi în 2018. La situația din 31.12.2020, la nivel individual, 13 organizații au raportat valori sub nivelul minim de 5 la sută prevăzut de Legea 1/2018 (niciuna din Top 20 după valoarea activelor), dintre care 8 OCN au înregistrat capital propriu negativ.

O atenție deosebită este acordată analizei surselor rambursabile, altele decât (i) creditele bancare, (ii) împrumuturile (de la nerezidenți, de la alte organizații financiare), (iii) datoriile privind dividendele, (iv) creditul comercial și avansurile, (v) provizioanele pentru pierderi la credite și (vi) capitalul propriu. Astfel, se estimează valoarea obligațiunilor față de persoanele fizice și persoanele juridice nefinanciare, atrase de OCN, care pot fi caracterizate drept împrumuturi sau alte mijloace rambursabile.

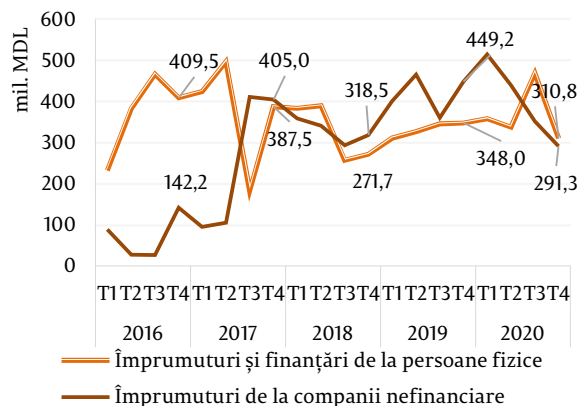
Este de remarcat că art.9 pct.1 lit.a) din Legea cu privire la organizațiile de creditare nebanară interzice atragerea de depozite sau de alte fonduri rambursabile de la public, cu excepția datoriilor subordonate sau împrumuturi de la fondatori.

Figura 3.1.10. Evoluția raportului agregat capital/active al OCN

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor CNPF

Figura 3.1.11. Valoarea estimată a finanțărilor rambursabile ale OCN

Sursa: elaborat de BNM în baza datelor CNPF

Valoarea totală estimată a finanțărilor rambursabile atrase de la persoane fizice și de la persoanele juridice nefinanciare, la finele anului 2020, a constituit 602,0 mil. MDL (dintre acestea cca 310,8 mil. MDL au constituit mijloace atrase de la persoanele fizice, iar 291,3 mil. MDL – de la persoane juridice nefinanciare).

Principalele riscuri identificate aferente sectorului de creditare nebancaară sunt:

- Îndatorarea rapidă a populației și fragilizarea situației sale financiare, cu posibilitatea pauperizării în cazul unei crize financiare și a transmiterii în lanț a blocajelor financiare.
- Riscul de credit aferent creditelor atașate la cursul valutei rămâne a fi un risc major care poate genera creșterea expunerii debitorilor și, respectiv, creșterea riscului de nerambursare a împrumuturilor în cazul fluctuațiilor nefavorabile ale cursului valutar. Considerând că riscul valutar afectează concomitent toți debitorii sectorului financiar, materializarea acestui risc poate avea un caracter sistemic major.

3.2. Sectorul asigurărilor

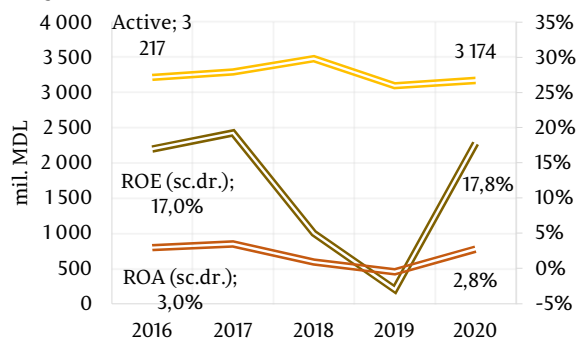
În anul 2020, companiile de asigurare și-au majorat ușor volumul activelor, iar 10 din 13 companii au înregistrat profituri din activitate. Activitatea de asigurare s-a temperat ușor pe fundalul restricțiilor aplicate persoanelor fizice sau juridice, volumul primelor de asigurare subscrise fiind sub nivelul stabilit în anul 2019. Indicatorii individuali raportați prezintă niveluri adecvate de lichiditate și ale levierului financiar, iar principalele riscuri vizibile derivă din guvernanta și conformitate cu origini în afara sectorului asigurărilor.

În anul 2020, pe piața asigurărilor au activat 13 companii de asigurare licențiate. Pe parcursul anului, le-au fost retrase licențele de activitate la două companii de asigurare²⁸, iar la o

companie i-a fost suspendată licența pe un termen de trei luni (începând cu 27.10.2020).

Piața asigurărilor reprezintă o piață moderat concentrată²⁹, indicele de concentrare al pieței IHH la situația din 31.12.2020 fiind egal cu 1 897. Primele cinci companii după mărimea activelor dețineau 79,8 la sută din totalul activelor, primele cinci companii după mărimea despăgubirilor plătite - 69,8 la sută din volumul despăgubirilor plătite, iar cinci cele mai mari companii după volumul primelor subscrise - 74,7 la sută din totalul primelor brute subscrise. Activele companiilor de asigurare s-au majorat ușor pe parcursul perioadei analizate (Figura 3.2.1) și au constituit 3 173,9 mil. MDL (+2,5 la sută comparativ cu sfârșitul anului 2019).

Figura 3.2.1. Evoluția activelor companiilor de asigurare

Sursa: elaborat de BNM în baza informațiilor CNPF

În 2020, asigurătorii au raportat, total per piață, profit net în mărime de 95,07 mil. MDL, inclusiv zece companii - profit net în sumă de 107,63 mil. MDL și trei - pierderi nete în cuantum de 11,66 mil. MDL. Indicatorii de rentabilitate prezintă valori mai ridicate decât în ultimii doi ani, unul din factorii pozitivi fiind retragerea licenței de activitate la unele companii³⁰, care înregistrau pierderi din activitate pe perioada anilor 2018-2019 afectând indicatorii agregați pe sector. La finele anului 2020, companiile de asigurare au avut 848 060 contracte de asigurare, 76,8 la sută reprezentând contracte de asigurare privind răspunderea civilă auto.

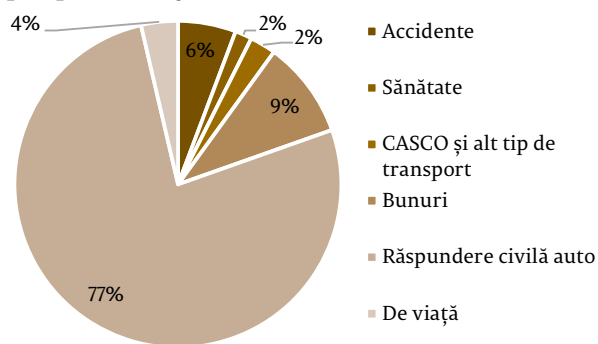
²⁸ Licență restrasă CA „AUTO-SIGURANȚA” SA (04.08.2020) și CA „KLASSIKA ASIGURĂRI” SA (29.10.2020)

²⁹ Indicele Herfindahl-Hirschmann (IHH) se calculează ca suma pătratelor cotelor de piață ale tuturor participanților pieței, iar nivelul de concentrare se stabilește conform scalei: IHH<100 – concurență perfectă, 100<IHH<1500 – o

pieță neconcentrată, 1500<IHH<2500 – o concentrație moderată, IHH>2500 – o concentrație ridicată

³⁰ În anul 2018 două companii cu licența restrasă - CA „ALLIANCE INSURANCE GROUP” SA și CIA „ASITO DIRECT” SA - au înregistrat pierderi de 28 mil. MDL. În 2019 CA „KLASSIKA ASIGURĂRI” SA a înregistrat pierderi de peste 35 mil. MDL.

Figura 3.2.2. Repartizarea contractelor de asigurare pe tipuri de asigurare

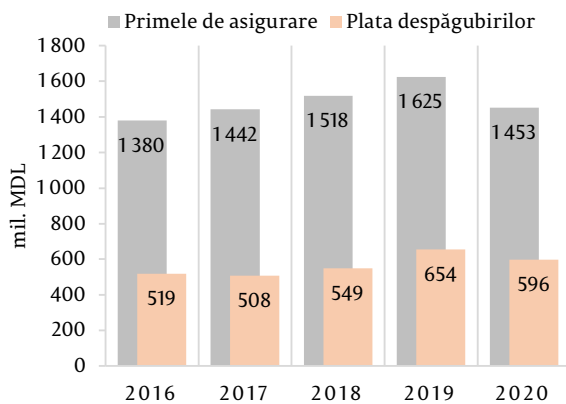

Sursa: elaborat de BNM în baza informațiilor CNPF

Efectele măsurilor pandemice aplicate în anul 2020 s-au resimțit și în domeniul asigurărilor. Volumul anual aferent primelor de asigurare brute subscrise (inclusiv cele primite în reasigurare) în această perioadă s-a diminuat cu 10,6 la sută până la nivelul de 1 452,9 mil. MDL (Figura 3.2.3), pe când numărul primelor subscrise a scăzut cu aproape 30 la sută. Cea mai semnificativă diminuare s-a înregistrat în rândul asigurărilor de sănătate cu valabilitate în afara Republicii Moldova (-44,7 la sută), dar și asigurări de accidente (-41,4 la sută). Numai la capitolul asigurări de bunuri numărul polițelor emise în anul 2020 a depășit cel înregistrat în 2019 (+4,8 la sută).

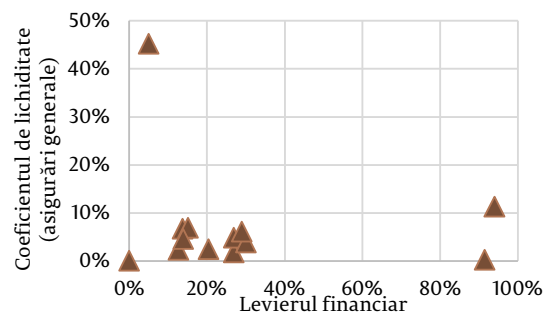
Volumul anual al despăgubirilor și sumele de asigurare plătite de companiile de asigurare s-au diminuat ușor față de volumul înregistrat în 2019, constituind 41,0 la sută din primele de asigurare brute subscrise (2019: 40,2 la sută).

Figura 3.2.3. Evoluția volumelor primelor subscrise și despăgubirilor achitate de companiile de asigurare

Sursa: elaborat de BNM în baza informațiilor CNPF

Figura 3.2.4. Repartizarea indicatorului de levier financiar și a coeficientului de lichiditate ai companiilor de asigurare

Sursa: elaborat de BNM în baza informațiilor CNPF

Gradul de îndatorare³¹ al companiilor de asigurare se află într-o creștere pe parcursul ultimilor ani, majorându-se de la 58,6 la sută (trimestrul I 2017) până la 64,8 la sută (trimestrul IV 2020). Cu toate acestea, nivelul levierului financiar al acestora este înalt, capitalul statutar achitat al companiilor reprezentând, în medie, 15,5 la sută din volumul activelor (valoarea minimă = 5,0 la sută).

În anul 2020, pe piața de asigurări activau 41 de intermediari (brokeri) de asigurare/reasigurare, suplimentar existând încă 18 brokeri cu licența retrasă. Brokerii au intermediat, pe parcursul anului de raportare, 361 701 contracte de asigurare (28,3 la sută din numărul polițelor emise de companiile de asigurare), cu 5,5 la sută mai puține decât în 2019. Cu toate acestea, volumul primelor subscrise intermediare este în creștere cu 6,0 la sută și a constituit 508,0 mil. MDL.

Veniturile brokerilor de asigurare (2020: 176,3 mil. MDL) s-au majorat cu 20,4 la sută față de anul precedent și au fost constituite, în quantum de 94 la sută, din comisioane.

³¹ Raportul dintre total datorii și total active

Caseta 6. Riscurile aferente guvernăței corporative și acționariatului în asigurări

Conform informațiilor publicate de CNPF, pe parcursul anului 2020 s-au evidențiat riscurile aferente guvernăței corporative și acționariatului în sectorul asigurărilor. Foștii acționari ai unor companii de asigurare, urmare a unei decizii judecătorești, au condus la înlăturarea regulatorului de la exercitarea funcției de supraveghere a unui participant profesionist al pieței.

Pe 6 noiembrie 2020, Judecătoria Chișinău (sediul Râșcani) a dispus instituirea administrării speciale provizorii a „MOLDASIG” SA, cu înlăturarea de la executarea atribuțiilor funcționale a administratorului și consiliului companiei de asigurare, desemnarea în calitate de organ executiv unipersonal o companie de audit și delegarea către o altă companie de audit (cu atribuții ale consiliului companiei) a gestiunii pachetului de acțiuni nou-emise (450 100 acțiuni)³².

În următoarele zile, în scopul prevenirii deteriorării siguranței financiare și dezintegrării activelor, precum și neadmiterii neplăților către asigurați, CNPF a decis suspendarea operațiunilor bancare la conturile curente și de depozit ale „MOLDASIG” SA, operațiunile de extragere a mijloacelor bănești urmând a fi efectuate în exclusivitate cu acordul prealabil al autorității de supraveghere și a interzis efectuarea tranzacțiilor cu activele asigurătorului fără acordul prealabil al regulatorului; ulterior fiind interzisă, fără acordul prealabil al regulatorului, efectuarea tranzacțiilor cu activele asigurătorului și activele emitenților, în care „MOLDASIG” SA deține acțiuni și care participă la acoperirea rezervelor tehnice și la calculul ratei de solvabilitate.

Pe 20 noiembrie³³, constatând că persoanele delegate de companiile de audit desemnate de instanță nu întrunesc rigorile stabilite de autoritatea de supraveghere și ignoră Ordonanța CNPF descrisă în alineatul precedent, CNPF a dispus instituirea administrării speciale provizorie a „MOLDASIG” SA, până la executarea pct. 1 din Ordonanța CNPF nr. 53/6 - O din 10.11.2020. Începând cu ziua deciziei, regulatorul este împiedicat fizic să-și exercite prerogativele în administrarea specială a MOLDASIG³⁴.

Pe 30 noiembrie³⁵, CNPF a emis un avertisment pe numele administratorului companiei de audit, potrivit căruia acesta este somat să: ”deblocheze imediat situația, în mod incontestabil să creeze condițiile optime necesare pentru desfășurarea activității operaționale în incinta „MOLDASIG” SA a administratorului special provizoriu și alte activități pentru restabilirea funcționalității companiei.

În martie 2021³⁶, CNPF a suspendat circulația a 480 000 acțiuni ordinare nominative nou-emise de „MOLDASIG” SA, până la verificarea tuturor circumstanțelor aferente somațiilor unui executor judecătoresc. Somațiile țin de restabilirea drepturilor de proprietate asupra valorilor mobiliare emise de compania de asigurare pentru trei companii nerezidente, fiind rezultat al unei tranzacții de împăcare din 02.03.2021 între foștii acționari ai „MOLDASIG” S.A., declarați anterior de CNPF cu activitate concertată și persoana numită de compania de audit ca administrator al companiei (neevaluat de CNPF potrivit criteriului de bună reputație și integritate profesională).

³² https://www.cnpf.md/ro/reactia-comisiei-nationale-a-pietei-financiare-la-decizia-instantei-6307_93241.html

³³ https://www.cnpf.md/ro/comisia-nationala-a-pietei-financiare-preia-administrarea-moldasig-sa-6307_93244.html

³⁴ https://www.cnpf.md/ro/declaratie-de-presa-referitor-la-moldasig-sa-6307_93248.html

³⁵ https://www.cnpf.md/ro/cnpf-continua-demersurile-in-interes-public-6307_93251.html

³⁶ https://www.cnpf.md/ro/comisia-nationala-a-pietei-financiare-regulator-al-pietei-non-6307_93277.html

3.3. Prestatorii de servicii de plată nebankari

În anul 2020, activitatea prestatorilor de servicii de plată nebankari a înregistrat o ușoară diminuare a numărului operațiunilor de plată, pe când valoarea acestora a crescut.

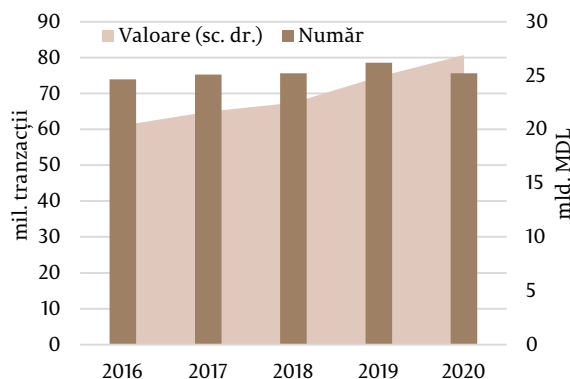
La situația din 31.12.2020, în Republica Moldova activau șapte prestatori de servicii de plată nebankari, dintre care o societate de plată, un furnizor de servicii poștale și cinci societăți emitente de monedă electronică.

Banca Națională supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată nebankari prin efectuarea controalelor din oficiu și la fața locului. În 2020 au fost efectuate patru controale tematice din oficiu, în cadrul cărora au fost supuse verificării activitatea prestatorilor de servicii de plată nebankari licențiați.

Pe parcursul anului 2020, prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebankari au fost efectuate 75,6 mil. de operațiuni de plată, în scădere cu 3,7 la sută față de 2019, în valoarea totală de 26,9 mld. MDL, cu 8 la sută mai mult față de 2019.

Începând cu 2016 s-a observat o creștere a valorii medii a operațiunilor de plată efectuate, de la 275 MDL în 2016 la 356 MDL în 2020.

Figura 3.3.1. Evoluția numărului și a valorii plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebankari

Sursa: BNM

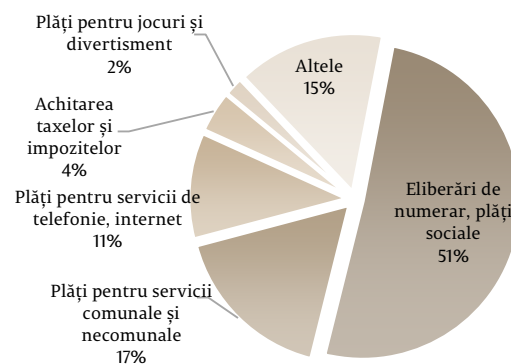
În 2020 se constată o descreștere a activelor deținute de prestatorii de servicii de plată nebankari, dar și pierderi înregistrate de acestea.

La situația din 31.12.2020, valoarea capitalului propriu, deținută de prestatorii de servicii de plată nebankari, a fost în conformitate cu prevederile Legii nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică.

În vederea minimizării riscurilor financiare, prestatorii de servicii de plată nebankari sunt obligați să protejeze, pe conturi bancare speciale, fondurile utilizatorilor de servicii de plată, recepționate în schimbul monedei electronice emise și pentru efectuarea operațiunilor de plată.

Eliberările de numerar și plățile sociale constituie cea mai mare pondere în valoarea totală a operațiunilor efectuate în anul 2020 de către prestatorii de servicii de plată nebankari (51 la sută), fiind urmate de plățile pentru serviciile comunale și necomunale (17 la sută).

Figura 3.3.2. Ponderea valorii operațiunilor de plată efectuate de prestatorii de servicii de plată nebankari în anul 2020

Sursa: BNM

Tablel 3.3.1. Evoluția principalilor indicatori ai activității prestatorilor de servicii de plată nebankari

Nr. d/o	Indicatori financiari	Anul 2020	Anul 2019	Dinamic a anuală
1	Numărul tranzacțiilor, mil. operațiuni	75,6	78,5	-3,7%
2	Valoarea totală a tranzacțiilor, mld. MDL	26,9	24,9	8,0%
3	Total active, mil. MDL	519,7	558,1	-6,9%
4	Capital propriu, mil. MDL	151,8	215,4	-29,5%
5	Profit net (pierdere), mil. MDL	-16,2	73,3	-122%

Sursa: BNM

4. INSTRUMENTE ȘI MĂSURI MACROPRUDENȚIALE

4.1. Instrumentele macroprudențiale ale BNM

În sectorul financiar autohton, nivelul riscului financiar sistemic este apreciat ca fiind unul relativ scăzut. Acest fapt este determinat de recuperarea lentă a activității de creditare. Pe parcursul anului, toate băncile au continuat să fie conforme cerințelor aferente amortizoarelor de capital.

Amortizorul de conservare a capitalului este conceput pentru a se asigura că băncile construiesc amortizoare de capital în afara perioadelor de stres, rezerve care pot fi utilizate pentru acoperirea pierderilor ce pot apărea din desfășurarea activității bancare. Cerința se bazează pe simple reguli de conservare a capitalului destinate să evite încălcarea cerințelor minime de capital.

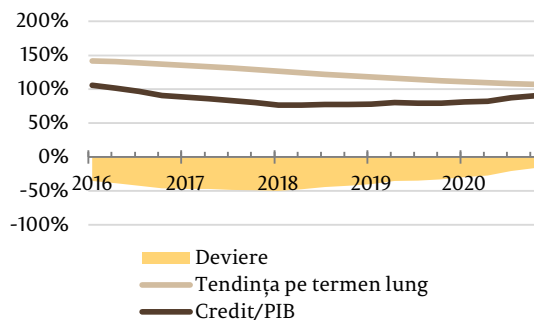
Modul de implementare a amortizorului de conservare a capitalului la nivelul sectorului bancar autohton a fost stabilit prin Regulamentul cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor, rata amortizorului de conservare a capitalului a fost setată la nivelul de 2,5 la sută din cuantumul total al expunerii la risc a băncilor.

Urmare a crizei induse de pandemia Covid-19, BNM a adoptat o decizie prin care permite băncilor să utilizeze temporar (până la o dată ce va fi comunicată ulterior) amortizorul de conservare a capitalului constituit anterior, capitalul conservat putând fi utilizat pentru a absorbi eventualele înrăutățiri ale calității portofoliului de credit și a sprijini finanțarea mediului de afaceri și a populației. În acest context, băncile au fost încurajate să continue să promoveze politici adecvate privind recunoașterea și acoperirea expunerilor neperformante și să efectueze o planificare solidă a capitalurilor și a lichidităților, precum și o gestiune robustă a riscurilor. Măsura adoptată este în concordanță cu bunele practici internaționale și e similară deciziilor promovate în ultima perioadă de majoritatea băncilor centrale din UE și din regiune.

Amortizorul anticiclic de capital urmărește sporirea rezistenței sectorului bancar în fața pierderilor potențiale cauzate de contracția, după o creștere excesivă, a creditării la nivel agregat. Amortizorul se constituie în perioada de creștere excesivă a creditării în vederea absorbției potențialelor pierderi și poate fi eliberat în faza de contracție.

În anul 2020, dinamica indicatorului Credit/PIB a continuat să evolueze în direcția apropierei de tendință³⁷. Astfel, a continuat creșterea creditării, totodată înregistrându-se o scădere a PIB pe parcursul anului, ceea ce a contribuit la creșterea indicatorului Credit/PIB. Totuși, devierea negativă semnificativă istorică încă nu a fost depășită, ceea ce indică faptul că nivelul de risc continuă a fi limitat, iar noile credite acordate sectorului privat în continuare pot fi absorbite de către economie.

Figura 4.1.1. Evoluția raportului credit/PIB față de tendința sa pe termen lung

Sursa: calculele BNM în baza datelor BNM și BNS

Conform rezultatelor ultimei reevaluări, bazate pe datele disponibile pentru trimestrul IV 2020, valoarea raportului credite / PIB trimestrial a constituit 90,3 la sută, iar devierea procentuală de la tendința sa pe termen lung a constituit -15,7 puncte procentuale (în creștere față de trimestrul III 2020).

Situația descrisă denotă absența curentă a riscurilor sistemice ciclice legate de creșterea excesivă a creditării și confirmă oportunitatea menținerii ratei amortizorului anticiclic de capital pentru Republica Moldova la nivelul

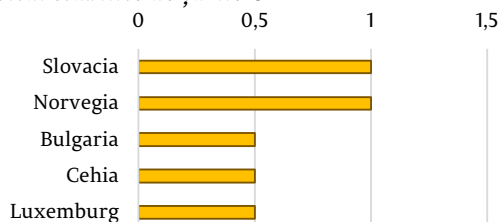
³⁷ Tendința reprezintă evoluția seriei din care sunt scoase fluctuațiile generate de șocuri tranzitorii și este calculată prin aplicarea unui filtru HP bidirecțional cu valoarea

parametrului de aplatizare $\lambda = 400\ 000$, conform metodologiei Basel și practicii internaționale.

minim. Astfel, rata amortizorului anticiclic de capital pentru Republica Moldova a fost menținută la nivelul de 0 la sută.

În ceea ce privește ratele amortizorului anticiclic stabilite de autoritățile relevante din alte țări, urmare a măsurilor stimulative în contextul pandemiei Covid-19 în UE doar două țări au înregistrat rate ale amortizorului anticiclic de capital nenule, cuprinse între 0,5 la sută și 1,0 la sută (Figura 4.1.2), restul setând amortizorul la nivelul de 0 la sută. Anterior statele UE au aplicat amortizorul anticiclic, preponderent, pentru a contracara riscurile rezultate din dezvoltarea pieței imobiliare rezidențiale sau supraîncălzirea creditării.

Figura 4.1.2. Ratele amortizorului anticiclic de capital stabilite de țările UE

Notă: Pentru țările UE, neincluse în grafic, rata fiind de 0 la sută

Sursa: Bank for International Settlements

Amortizorul de risc sistemic se utilizează pentru a preveni și a diminua riscul sistemic non-ciclic manifestat pe termen lung sau riscul macroprudențial. Introducerea acestui amortizor este oportună în condițiile menținerii unui caracter incert al contextului regional și internațional, dar și în vederea gestionării riscurilor asociate perioadei de tranziție. Ținând cont de menținerea riscurilor sistemice potențiale, concomitent cu situația macroeconomică volatilă, rata amortizorului de risc sistemic a fost menținută neschimbată.

Rata de 1 la sută din quantumul total al expunerii la risc a băncilor a fost stabilită pentru toate băncile și aplicată expunerilor situate în Republica Moldova. Suplimentar, pornind de la capacitățile limitate de finanțare ale unor categorii de investitori, până la 31.12.2021 se aplică o rată a amortizorului de risc sistemic majorată cu 2 p.p. în cazul băncilor al căror capital este deținut, direct și/sau indirect, în proporție de peste 50 la sută

cumulativ, de către persoane care întrunesc următoarele criterii:

- nu sunt entități din sectorul financiar;
- sunt rezidente ale statelor/au sediul în statele în care nu se aplică cerințe de supraveghere și reglementare prudențială cel puțin echivalente cu cele aplicate în RM, determinate prin actele normative ale BNM;
- nu sunt supuse supravegherii de către autoritățile de supraveghere a sectorului bancar sau a pieței de capital din țările respective.

Pentru deținerile directe și/sau indirecte în capitalul băncilor, pe care le posedă băncile de dezvoltare multilaterală, determinate prin actele normative ale BNM, criteriile enumerate anterior nu se aplică.

Amortizorul aferent societății de importanță sistemică (amortizorul O-SII) urmărește asigurarea unui grad sporit de protecție în cazul societăților de importanță sistemică, societăți cu potențial de a destabiliza sistemul financiar în cazul în care se confruntă cu dificultăți financiare.

Rezultatele studiilor efectuate pe parcursul anului 2020 au identificat patru bănci care au acumulat un scor ce depășește pragul de importanță sistemică. Băncile respective au un rol determinant în cadrul sectorului bancar național, deținând 78,3 la sută din activele sectorului bancar, 78,8 la sută din creditele acordate de bănci rezidenților nefinanciari și 80,9 la sută din depozitele atrase de sectorul bancar de la rezidenți nefinanciari.

În vederea diminuării probabilității de manifestare a unor dificultăți financiare din partea băncilor sistemice și reducerii hazardului moral al acestora, BNM a stabilit rate ale amortizorului O-SII, pe bază individuală, în funcție de scorul³⁸ acumulat de fiecare bancă (Tabel 4.1.1).

Tabel 4.1.1. Ratele amortizorului O-SII

Denumirea băncii	Rata amortizorului
BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A.	1,50%
BC „Moldindconbank” S.A.	1,00%
B.C. „VICTORIABANK” S.A.	1,00%
„MOBIASBANCĂ – OTP Group” S.A.	0,50%

Sursa: BNM

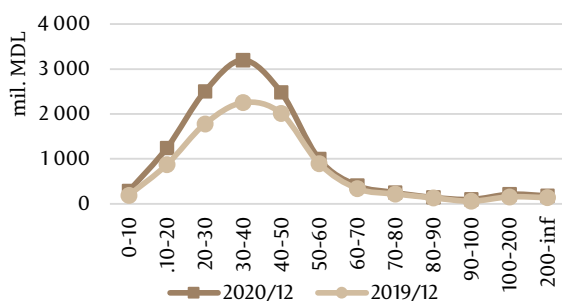
³⁸ Se calculează conform Metodologiei de identificare a societăților de tip O-SII din RM, aprobate prin Hotărârea Comitetului executiv al BNM nr.192/2018.

În anul 2020, băncile nu au avut nevoie de capital suplimentar pentru a se conforma măsurilor macroprudențiale privind cerințele suplimentare de capital, nivelul de capitalizare al acestora situându-se peste nivelul minim al cerințelor de capital (rata fondurilor proprii și amortizoarele de capital).

Indicatorul DSTI

Pe parcursul anului 2020, distribuția indicatorului DSTI a rămas relativ stabilă, cu evoluții per ansamblu binevenite ale tranșelor. Tranșa 30 – 40 la sută continuă să fie caracterizată de cel mai mare volum de credite. Pe intervalul 0 - 40 la sută, are loc o creștere a ponderilor tuturor tranșelor, ceea ce este pozitiv în contextul scăderii ponderii tranșelor pe intervalul 40 - 90 la sută. O dinamică ce urmează a fi monitorizată mai îndeaproape este cea a tranșelor 90 – 100 la sută și 100 -200 la sută, a căror pondere a crescut ușor pe parcursul perioadei de studiu.

Figura 4.1.3. Evoluția volumului de credite pe tranșe ale indicatorului DSTI

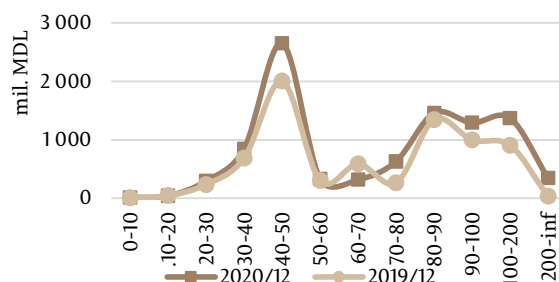
Sursa: BNM

Indicatorul LTV

Pe parcursul anului 2020, indicatorul LTV cunoaște o dinamică activă în cadrul căreia au loc schimbări semnificative pe majoritatea tranșelor superioare valorii de 50 la sută, astfel încât tendința este spre o uniformizare a distribuției, cu o creștere a ponderii tranșelor mai riscante. Distribuția continuă să aibă cel mai mare volum de credite pe tranșa 40 – 50 la sută. Totodată, pe intervalul 10 -40 la sută, dar în special pe intervalul 50 – 70 la sută se observă scăderi semnificative ale ponderii tranșelor, cuplate cu o mărire a

ponderii tranșelor de pe intervalele 100 – 200 la sută și >200 la sută. Acest lucru denotă un apetit pentru risc sporit din partea băncilor în cadrul deciziilor de creditare pe segmentul imobiliar.

Figura 4.1.4. Evoluția volumului de credite pe tranșe ale indicatorului LTV

Sursa: BNM

4.2. Comitetul Național de Stabilitate Financiară

Conform informațiilor publicate³⁹ privind activitatea autorității naționale macroprudențiale desemnate din anul 2020, CNSF a continuat să monitorizeze evoluțiile pe diverse componente ale sistemului financiar autohton.

Starea de urgență generată de COVID-19 a concentrat atenția CNSF pe examinarea minuțioasă a situației curente a sectoarelor bancar și de creditare nebancaară pentru identificarea acumulării riscurilor sistemice, dar și a măsurilor care au fost sau trebuie întreprinse de autoritățile de supraveghere competente în contextul macroeconomic stabilit. În cadrul ședinței ordinare au fost discutate evoluțiile condiționate, în principal, de efectele măsurilor restrictive impuse pentru limitarea răspândirii pandemiei de COVID-19, dar și de modificările aferente activității organizațiilor de creditare nebancaară care au intrat în vigoare în perioada de raportare. De asemenea, au fost analizate măsurile, luate de BNM și CNPF în contextul stării de urgență generate de COVID-19 în vederea susținerii debitorilor-persoane fizice și agenților economici, pentru a menține reziliența instituțiilor financiare și a stimula intermedierea financiară.

³⁹ Informația privind ședințele CNSF este publicată pe pagina web oficială a BNM, în conformitate cu art.11 din Legea 209/2018 privind CNSF

5. EVOLUȚII RECENTE ȘI PERSPECTIVE

5.1. Reglementări de consolidare a cadrului de stabilitate financiară

Pe parcursul anului 2020, întru aplicarea Legii privind activitatea băncilor, Banca Națională a aprobat următoarele acte normative:

- *Regulamentul cu privire la cerințele de publicare a informațiilor de către bănci*, care conține cerințe ce se referă la conținutul minim al informației care necesită a fi publicată, periodicitatea, mijloacele și forma de publicare. Regulamentul prevede obligativitatea băncilor de a face publice informațiile referitoare, cel puțin, la cadrul de administrare a activității, fondurile proprii, cerințele de capital, lichiditate, expunerile la risc, amortizoarele de capital, alți indicatori-cheie, politicile interne, inclusiv politica de remunerare în măsura și condițiile prevăzute în actele normative emise în aplicarea legii menționate;

- modificări la *Regulamentul cu privire la tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate*, prin care se aduce claritate prevederilor aferente tratamentul riscului de credit al entităților din sectorul public din Republica Moldova, în scopul calculării riscului de credit și a cerințelor de fonduri proprii ale băncilor;

- *Regulamentul cu privire la tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci*, care contribuie la menținerea unui nivel de fonduri proprii adecvat în raport cu nivelul riscului de credit al contrapărții asumat de către bănci în cazul instrumentelor financiare derivate și al tranzacțiilor cu termen lung de decontare;

- *Regulamentul cu privire la tratamentul riscului de ajustare a evaluării creditului pentru bănci*, care introduce noi cerințe de capital ce urmează să fie constituite astfel încât să poată absorbi pierderile generate de riscul de ajustare a evaluării creditului. Regulamentul aprobat stabilește reguli privind calcularea cerințelor de fonduri proprii pentru riscul de ajustare a evaluării creditului pentru toate

instrumentele financiare derivate extrabursiere;

- *Regulamentul cu privire la supravegherea pe bază consolidată a băncilor*, care stabilește cadrul de reglementare în domeniul supravegherii pe baza consolidată a băncilor, prin aplicarea cerințelor prudențiale și derogările de la aplicarea acestor cerințe, metodele de consolidare, perimetrul de consolidare, inclusiv situațiile în care anumite entități din grup nu vor fi incluse, modul de obținere a permisiunii Băncii Naționale pentru a efectua consolidarea prudențială și cerințele privind tranzacțiile intragrup cu societățile holding cu activitate mixtă;

În scopul aplicării prevederilor Legii cu privire la supravegherea suplimentară a băncilor, asiguratorilor/reasiguratorilor și a societăților de investiții care aparțin unui conglomerat financiar, a fost aprobat *Regulamentul cu privire la standardele tehnice de reglementare a supravegherii suplimentare a conglomeratelor financiare* care a stabilit principiile tehnice și metodele de calcul în scopul determinării fondurilor proprii și a cerinței suplimentare privind rata de acoperire a capitalului pentru conglomeratele financiare, precum și prevederi aferente caracterului semnificativ al tranzacțiilor în interiorul grupului și concentrării riscurilor.

Banca Națională continuă elaborarea și revizuirea, după caz, a actelor normative întru executarea Legii privind activitatea băncilor. Alinierea legislației bancare a Republicii Moldova la standardele internaționale prin perfecționarea mecanismelor cantitative și calitative de administrare a băncilor va contribui la promovarea unui sector bancar sigur și stabil, la creșterea transparenței, încrederii și atractivității sectorului bancar autohton pentru potențiali investitori și creditori ai băncilor, precum și pentru deponenți și clienți, la dezvoltarea noilor produse și servicii financiare.

Caseta 7. Cerințele noi de lichiditate pentru bănci (LCR) și de limitare a riscului îndatorării excesive (efectul de levier)

Regulamentul privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci (aprobat prin HCE al BNM nr. 44/2020), precum și Regulamentul privind efectul de levier pentru bănci (aprobat prin HCE al BNM nr. 274/2020) reprezintă o parte componentă din pachetul de regulamente elaborat de BNM în cadrul proiectului TWINNING aferent consolidării capacității BNM în domeniul reglementării și supravegherii bancare în contextul transpunerii Directivei 2013/36/EU și Regulamentului 575/2013, prin care în UE a fost pus în aplicare cadrul internațional de reglementare Basel III.

Reglementarea lichidității reprezintă una dintre reformele principale ale Comitetului Basel în scopul asigurării durabilității sectorului bancar: indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate. Acest indicator a fost introdus ca urmare a crizei financiare din 2007, care a demonstrat importanța lichidității pentru buna funcționare a piețelor financiare și a sectorului bancar. Obiectivul LCR este de a promova rezistența pe termen scurt a profilului de risc al lichidității băncilor. Acest lucru se face prin asigurarea faptului că băncile dispun de un stoc adecvat de active lichide de valoare înaltă, care pot fi transformate cu ușurință și imediat pe piețele private în numerar pentru a-și satisface nevoile de lichiditate în cadrul unor situații de criză pe o perioadă de 30 de zile calendaristice. Implementarea indicatorului LCR va contribui la îmbunătățirea capacității sectorului bancar de a absorbi șocurile generate de stresul financiar și economic, indiferent de sursă, reducând astfel riscul de propagare a acestora de la sectorul financiar la economia reală.

Regulamentul aprobat contribuie la promovarea rezistenței pe termen scurt a profilului riscului de lichiditate al băncii, asigurându-se că aceasta are suficiente active lichide pentru a supraviețui unor situații de

criză pe o perioadă de 30 de zile calendaristice.

Regulamentul aprobat stabilește valoarea indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate la nivel de cel puțin 100 la sută, cu implementarea etapizată a indicatorului de la 60 la sută (începând cu 1 octombrie 2020) la 100 la sută (începând cu 1 ianuarie 2023).

Reglementarea efectului de levier reprezintă una dintre reformele Comitetului Basel în scopul limitării riscului unei îndatorări excesive a sectorului bancar în perioadele de creștere economică și scăderii semnificative a activelor bancare în fazele descrescătoare ale ciclului economic. Acest indicator a fost introdus ca urmare a crizei financiare din 2007. Cerințele de fonduri proprii bazate pe risc (rata fondurilor proprii) sunt esențiale pentru a asigura fonduri proprii suficiente pentru acoperirea pierderilor neașteptate. Cu toate acestea, criza a demonstrat că doar aceste cerințe nu sunt suficiente pentru a împiedica băncile să își asume riscuri excesive legate de efectul de levier.

Astfel, a fost introdus indicatorul efectului de levier care se calculează prin împărțirea indicatorului de măsurare a capitalului (fondurile proprii de nivel 1) la indicatorul de măsurare a expunerii totale a băncii și se exprimă ca procent. Reglementările Basel din 15.12.2019 au stabilit nivelul minim al indicatorului efectului de levier (3 la sută). Conform cadrului legal european observarea trimestrială a efectului de levier a avut loc pe parcursul perioadei ianuarie 2014 - iunie 2020. Din iulie 2021 nivelul minim al indicatorului efectului de levier în Uniunea Europeană constituie 3%.

Regulamentul menționat mai sus, stipulează că băncile vor raporta la BNM informația aferentă indicatorului efectului de levier, iar BNM urmare observării și analizei datelor raportate va stabili nivelul minim al acestui indicator. Se preconizează o perioadă de observare a indicatorului efectului de levier de 3 ani (de la 30.03.2021 până la 31.12.2023), pe parcursul căreia BNM, preluând practica UE, va monitoriza indicatorul efectului de levier, componentele și comportamentul său în raport cu cerința bazată pe risc.

În anul 2020, BNM a elaborat și a parcurs o serie de etape ale procesului de legiferare – proiectul de lege care își propune transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne (conform uzanțelor internaționale – PSD2). Transpunerea directivei europene în legislația națională reprezintă un exercițiu de continuare a alinierii cadrului de reglementare aferent serviciilor de plată la noile reglementări UE în domeniu, care oferă noi metode și soluții în materie de plăți, mai multă claritate juridică, setează noi reguli atât pentru prestatorii de servicii de plată existenți, cât și pentru cei care urmează să apară și, nu în ultimul rând, mai multă protecție utilizatorilor serviciilor de plată.

În ceea ce privește cadrul legislativ și reglementar aferent pieței financiare nebancale, în anul 2020 au avut loc:

- Adoptarea *Legii nr.23/2020* care are drept scop îmbunătățirea cadrului legal ce reglementează activitatea OCN, dar și privind protecția consumatorilor. Legea prevede, printre altele, limitarea costurilor totale ale creditului nebancaar sau leasingului financiar pentru consumatori, pe un termen de până la 2 ani și/sau în care suma inițială debursată este de până la 50 de mii MDL, în mărimea care să nu depășească valoarea debursată conform contractului respectiv. Scopul acestei măsuri, bazată pe experiența altor state, este de a atenua riscul de supraîndatorare a populației prin aplicarea unor costuri excesive ale creditelor de consum.

Pentru împrumuturile în valoarea de până la 50 de mii MDL, acordate persoanelor fizice, se interzice renegocierea clauzelor contractuale care conduce la mărirea obligației pecuniare inițiale ale debitorului și la o supraplătă continuă. În acest mod se urmărește încurajarea creditării responsabile, inclusiv prin prisma capacității financiare a clientului și a raportului datoriei la veniturile acestuia.

Legea menționată prevede, de asemenea, excluderea derogărilor aferente acceptării fondurilor rambursabile de la public și admiterea contractării împrumuturilor subordonate de către OCN – împrumuturi

acordate printr-o singură operațiune de către deținătorii OCN și/sau bănci, societăți financiare non-bancare, organizații necomerciale și/sau persoane considerate investitori calificați în conformitate cu legislația privind piața de capital, în mărime ce depășește 600 mii MDL și cu un termen de rambursare de cel puțin 3 ani. Această măsură urmărește ca OCN să activeze doar cu capital propriu sau cel atras, însă nu de la public.

Totodată, OCN au fost obligate să raporteze la cel puțin unul din birourile istoriilor de credit care, la rândul lor, au obligația să facă schimb de informații între ele.

Pentru o transparență mai mare a costurilor de creditare, OCN vor fi obligate să publice pe paginile lor web regulamentele interne și instrumentul destinat evaluării costului total al creditului.

- *Proiectul de lege privind activitatea de asigurare și reasigurare*, elaborat de către CNPF, a fost aprobat în prima lectură, în cadrul ședinței plenare a Parlamentului din 4 decembrie 2020. Documentul transpune în mare măsură Directivele europene în materie de asigurări, în special cerințele Directivei Solvency II. Proiectul transpune Pilonul II și Pilonul III din Directiva Solvency II, Pilonul I urmând a fi implementat pe măsura maturității și consolidării pieței.

Proiectul legii reiterează actualele reguli de reglementare și supraveghere, mai mult, acesta vine cu noi cerințe în materie de adecvare a capitalului, guvernanță corporativă și gestionare a riscurilor. Accentul se pune pe sporirea responsabilității managementului corporativ pentru a asigura activitatea eficace a companiilor de asigurări conform normelor de transparență, inclusiv referitor la solvabilitatea și situația financiară a acestora.

- A fost aprobată *Legea care reglementează modul de constituire și funcționare a fondurilor de pensii facultative în Republica Moldova*. Legea stabilește cerințele față de organizarea și constituirea acestor fonduri, față de activitățile desfășurate de administratorii fondurilor de pensii, normele privind depozitarea fondurilor de pensii facultative,

precum și competențele de supraveghere a acestor entități de către CNPF.

Administrarea activelor fondurilor de pensii facultative va putea fi efectuată de o societate de pensii sau de către o entitate reglementată din sectorul financiar, cu condiția obținerii licenței. Conform prevederilor legale, sistemul pensiilor facultative nu limitează participarea persoanelor în funcție de vârstă sau mărimea contribuției, iar aderarea la un fond de pensii facultative este o opțiune individuală. Legea include reglementări în materie de supraveghere și intervenție din partea CNPF în scopul protejării intereselor

participanților fondului de pensii. Astfel, în scopul limitării riscurilor și asigurării redresării situației financiare a fondului de pensii facultative, au fost stabilite măsuri de intervenție și sancționare.

Legea prevede elaborarea unui proiect de lege privind Fondul de garantare a contribuțiilor în sistemul de pensii facultative reglementat și gestionat de CNPF, care va avea menirea să compenseze pierderile participanților și beneficiarilor fondurilor de pensii facultative, în cazul imposibilității asigurării lor de către administratorii de fonduri.

Caseta 8. Transferul unor atribuții de la CNPF la BNM

La 11.09.2020 a fost adoptată Legea nr.178/2020 pentru modificarea unor acte normative, care prevede atribuirea Băncii Naționale, începând cu 01.07.2023, a unor competențe de licențiere, reglementare și supraveghere a sectorului financiar non-bancar.

În particular, conform acestei legi, Băncii Naționale îi vor reveni atribuțiile de licențiere/autorizare/emitere a avizului pentru înregistrarea de stat, reglementare și supraveghere a activității asiguratorilor, reasiguratorilor și a intermediarilor în asigurări și/sau reasigurări, a Biroului Național al Asiguratorilor de Autovehicule din Republica Moldova, a asociațiilor de economii și împrumut, a birourilor istoriilor de credit și a organizațiilor de creditare nebancaară – atribuții exercitate în prezent de către CNPF.

Amendamentele propuse au derivat din necesitatea consolidării întregii piețe financiare, precum și prevenirii unor eventuale riscuri aferente sectorului financiar nebancaar.

Arhitectura de reglementare propusă este pe larg aplicată la nivel mondial (noțiunea de mega regulator) și se explică prin experiența Băncii Naționale în domeniul supravegherii, acumulată în procesul de reformare a sectorului bancar prin alinierea la cele mai bune practici și standarde internaționale în domeniu.

Drept urmare a transferului de atribuții, autoritatea CNPF se va extinde asupra participanților la piața financiară nebancaară (emitenții de valori mobiliare, participanții profesioniști la piața financiară nebancaară, inclusiv fondurile nestatale de pensii, și investitorii).

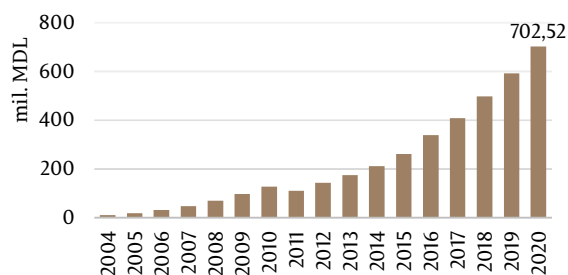
5.2. Garantarea depozitelor din sectorul bancar

În anul 2020, gradul de capitalizare⁴⁰ al resurselor fondului a atins valoarea de 4,3 la sută. Concomitent cu majorarea plafonului de garantare în schema de garantare au fost incluse persoanele juridice de drept privat, ceea ce a sporit considerabil volumul depozitelor garantate.

Pe fundalul creșterii depozitelor în sistemul bancar, majorării plafonului de garantare a depozitelor începând cu 01.01.2020 până la nivelul de 50 000 MDL, precum și activității investiționale, mijloacele disponibile ale FGDSB au continuat să se consolideze.

Din momentul constituirii fondului (01 iulie 2004) au fost acumulate mijloace financiare în suma totală de 752,8 mil. MDL, dintre care 462,2 mil. MDL – contribuții inițiale și cele trimestriale ale băncilor comerciale, 289,2 mil. MDL – venituri obținute din activitatea investițională a FGDSB și 1,4 mil. MDL din venituri neutilizate destinate cheltuielilor curente.

Figura 5.2.1. Mijloacele disponibile ale FGDSB

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor FGDSB

Pe parcursul anului de raportare mijloacele destinate garantării depozitelor s-au majorat cu 110,0 mil. MDL. La sfârșitul anului 2020 resursele disponibile ale FGDSB constituiau 702,5 mil. MDL (Figura 5.2.1), ceea ce reprezintă 4,31 la sută din totalul depozitelor garantate înregistrate în sectorul bancar.

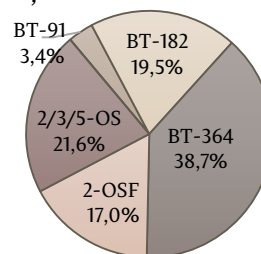
Considerând plafonul de garantare de 50 000 MDL, acestea sunt suficiente pentru acoperirea depozitelor garantate simultan la 3 bănci (2 mici și 1 medie) sau ale oricărei bănci, cu excepția băncilor de importanță sistemică,

pentru care, în conformitate cu prevederile Legii nr.232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, este aplicabilă procedura de rezoluție.

În anul 2020, datorită intrării în vigoare a modificărilor legislative privind plafonul de garantare a depozitelor și a extinderii categoriilor de depozite garantate (inclusiv depozitelor persoanelor juridice), nivelul de acoperire a depozitelor s-a majorat cu 3,6 p.p față de anul precedent, reprezentând 21,1 la sută la finele perioadei de raportare. Conform calculului FGDSB, în condițiile plafonului de garantare de 50 000 MDL, nivelul de acoperire a depozitelor garantate ale persoane fizice a constituit 21,9 la sută la situația din 31.12.2020.

La situația de la finele anului 2020, s-au păstrat direcțiile principale de investire a mijloacelor disponibile ale fondului din perioada precedentă. Activitatea investițională pe parcursul anului 2020 s-a axat pe maturități până la un an, preponderent pe OS cu maturități de peste 2 ani și BT de 364 de zile, în proporție de 21,6 și, respectiv, 38,7 la sută din volumul total (Figura 5.2.2).

Figura 5.2.2. Structura portofoliului investițional al FGDSB la situația din 31.12.2020

Sursa: Raportul de activitate al FGDSB pentru 2020

Valoarea portofoliului investițional la situația din 31.12.2020 a consemnat 705,1 mil. MDL, în creștere cu 26,9 la sută (+149,5 mil. MDL) față de perioada similară a anului precedent. Rata medie anuală a dobânzii plasamentelor efectuate pe parcursul anului a constituit 5,25 la sută, înregistrând o diminuare (-1,05 p.p) urmare a scăderii ratelor anuale ale dobânzilor pe piața primară a VMS. Activitatea investițională a generat pe parcursul anului

⁴⁰ Raportul dintre mijloacele financiare calculate ale fondului și suma totală a depozitelor garantate

venituri în sumă de 42,8 mil. MDL, în creștere anuală cu 122,6 la sută.

Veniturile respective s-au realizat, în principal, urmare a ieșirii investițiilor pe termen lung de proporții mari din anii precedenți.

5.3. Fondul de rezoluție bancară

În anul 2020 a devenit funcțional fondul de rezoluție bancară. Resursele fondului se constituie, preponderent, din contribuțiile anuale ale băncilor și pot fi utilizate pentru acoperirea necesităților legate de aplicarea eficace a instrumentelor de rezoluție, la decizia autorității de rezoluție.

Legea nr.232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor transpune parțial în legislația națională dispozițiile Directivei 2014/59/UE privind redresarea și rezoluția bancară, document ce concretizează eforturile UE pentru a crea un cadru eficace de gestiune a crizelor pentru instituțiile financiare. Pe lângă setul de instrumente și competențe specifice, un element indispensabil al cadrului privind rezoluția băncilor este crearea mecanismelor de finanțare a măsurilor de rezoluție. În acest sens, pentru asigurarea resurselor necesare finanțării instrumentelor de rezoluție, art. 296 din Legea privind redresarea și rezoluția băncilor prevede constituirea unui fond de rezoluție bancară (FRB).

Potrivit art.297 din Legea privind redresarea și rezoluția băncilor, resursele fondului de rezoluție bancară sunt administrate de către FGDSB. În calitate de administrator al fondului de rezoluție bancară, FGDSB are obligația de a investi resursele financiare disponibile ale fondului în active cu risc redus. Utilizarea resurselor FRB se decide de BNM, în calitate de autoritate de rezoluție pentru scopurile descrise în Figura 5.3.1. În același timp, resursele FRB nu pot fi utilizate în mod direct pentru a absorbi pierderile unei bănci sau pentru recapitalizarea acesteia.

În vederea reglementării modului de calcul și de plată a contribuțiilor băncilor către FRB, la 30.04.2020, BNM a aprobat Regulamentul privind modul de calcul și de plată a

Figura 5.3.1. Scopurile utilizării resurselor FRB

Garantarea activelor sau obligațiilor băncii supuse rezoluției, ale unei bănci-punte sau ale unui vehicul de administrare a activelor	Acordarea împrumuturi băncii supuse rezoluției, unei bănci-punte sau unui vehicul de administrare a activelor	Achiziția de active ale băncii supuse rezoluției
Furnizarea finanțării necesare băncii-punte /vehiculului de administrare a activelor	Plata despăgubirii acționarilor sau creditorilor, în cazurile prevăzute de lege	Furnizarea finanțării băncii supuse rezoluției în locul reducerii valorii sau conversiei datoriilor anumitor creditori, în anumite situații
Acordarea împrumuturilor altor mecanisme de finanțare	Rambursarea împrumuturilor contractate și a costurilor asociate acestora	Orice combinație a măsurilor prevăzute anterior

Sursa: BNM

contribuțiilor la FRB. Prevederile regulamentului se bazează pe practica statelor UE ca model de referință, dar iau în considerare și specificul sistemului bancar național. Principalele aspecte ale regulamentului se referă la: (i) mecanismele de finanțare ale FRB; (ii) descrierea procesului de calcul și de plată a contribuțiilor; (iii) descrierea metodologiei de calcul a contribuțiilor.

FRB se constituie din contribuții anuale (în vederea atingerii nivelului-țintă stabilit în lege), contribuții extraordinare (în cazul în care contribuțiile anuale sunt insuficiente în opinia autorității de rezoluție), împrumuturi și alte forme de sprijin. Totodată, calculul contribuțiilor anuale totale pentru întreg sistemul bancar se bazează, în principal, pe următorii indicatori:

- nivelul-țintă stabilit de lege: resursele financiare ale FRB urmează să atingă 3 la sută din suma depozitelor garantate ale tuturor băncilor licențiate pe teritoriul Republicii Moldova. La data calculării ultimelor contribuții, pentru 2021, această sumă constituia aproximativ 475,8 mil. MDL;
- numărul de ani rămași până la termenul-limită pentru atingerea nivelului-țintă: legea privind redresarea și rezoluția

băncilor stabilește termenul-limită 31.12.2024;

- resursele deja acumulate la FRB: băncile au achitat integral contribuțiile anuale calculate de BNM pentru anul 2020 în sumă totală de 52,8 mil. MDL. De asemenea, băncile au fost notificate cu privire la necesitatea plății până la sfârșitul anului curent a contribuțiilor calculate pentru 2021, în sumă totală de 131,3 mil. MDL.

Pe măsura colectării contribuțiilor anuale de la bănci, FGDSB, în calitate de administrator al FRB, a asigurat procesul investițional din contul resurselor disponibile. La finele anului 2020, au fost încasate venituri investiționale în volum de 159,8 mii MDL.

Totodată, la situația de la 31.12.2020, raportul dintre resursele FRB și volumul depozitelor garantate se situa la nivelul de 0,32 la sută, ceea ce constituia 10,6 la sută față de nivelul-țintă calculat pentru data respectivă.

Ponderele fiecărei bănci în contribuția anuală totală a întregului sector bancar se calculează reieșind din suma totală a datoriilor băncii, diminuată cu mărimea fondurilor proprii și soldul depozitelor garantate ale băncii, care se exprimă sub formă de coeficient și, ulterior, este ajustat în funcție de profilul de risc al băncii. Coeficientul de ajustare la riscul specific fiecărei bănci se bazează pe combinarea scorului SREP, determinat de BNM în conformitate cu Metodologia de

supraveghere și evaluare a activității băncilor, aprobată prin HCE nr.63/2019 și a scorului O-SII, calculat de BNM în conformitate cu Metodologia de identificare a societăților de importanță sistemică de tip O-SII din Republica Moldova, aprobată prin HCE nr.192/2018.

Prin urmare, utilitatea fondului de rezoluție reiese din scopul acestuia, și anume de a asigura resursele necesare finanțării măsurilor de rezoluție, cu evitarea utilizării sprijinului financiar public extraordinar (resurselor bugetare) pentru astfel de scopuri. Mijloacele acumulate în acest fond pot fi utilizate pentru finanțarea instrumentelor de rezoluție, aplicate pentru protejarea interesului public de apărare a stabilității financiare atunci când sunt necesare pentru atingerea obiectivelor rezoluției, în situația în care banca nu poate fi lichidată în conformitate cu procedura de lichidare silită, deoarece acest lucru ar putea destabiliza sistemul financiar.

Constituirea FRB reprezintă o componentă importantă în atingerea obiectivelor rezoluției, și anume: stabilitate financiară, încredere sporită în bănci, protecție îmbunătățită a deponenților și a fondurilor publice, precum și o bună funcționare a pieței interne de servicii financiare.

ANEXE

Sondajul privind riscul sistemic⁴¹

În sistemul financiar persistă riscurile-cheie tradiționale (macroeconomic, de credit), actualmente depășite de riscul COVID-19.

Ratingul riscurilor, determinat de BNM, a poziționat riscul COVID-19 ca cel mai important risc, fiind caracterizat de impactul potențial ridicat și de probabilitate înaltă de materializare. Al doilea risc după importanță este riscul macroeconomic, cu capacitate dificilă de gestiune și impact potențial ridicat, dar și o probabilitate de materializare medie spre ridicată. Riscul de credit, poziționat pe locul 3, este caracterizat ca un risc cu probabilitate medie de apariție, impact potențial mediu spre ridicat și o capacitate de gestiune relativ dificilă, cu toate acestea se observă o descreștere a scorului atribuit pe toate dimensiunile analizate.

Tabel 0.1. Ratingul riscurilor analizate în cadrul sondajului pe categorii

2020	Importanța	Probabilitatea	Impact potențial	Capacitatea de gestiune
Risc COVID-19	3,98	4,55	4,09	3,55
Risc macroeconomic	3,64	3,82	4,00	3,45
Risc de credit	3,21	3,36	3,64	3,00
Riscul geopolitic	3,21	3,09	3,09	3,73
Risc cibernetic	3,03	3,00	3,36	2,91
Risc suveran	2,96	2,55	3,36	3,64
Risc reputațional	2,89	2,36	3,64	3,09
Risc imobiliar	2,67	2,45	2,82	3,00
Risc de reglementare	2,51	2,64	2,64	2,55
Risc de guvernare	2,31	2,00	3,27	2,27

Notă: **Importanța** a fost calculată ca media geometrică a probabilității de apariție, a impactului potențial și a capacității de gestiune. **Probabilitatea**: 1 - nesemnificativă, 2 - redusă, 3 - medie, 4 - ridicată, 5 - sigură. **Impact potențial**: 1 - nesemnificativ, 2 - redus, 3 - mediu, 4 - ridicat, 5 - extrem de ridicat. **Capacitatea de gestiune**: 1 - foarte ușor, 2 - relativ ușor, 3 - relativ dificil, 4 - foarte dificil, 5 - nu poate fi gestionat.

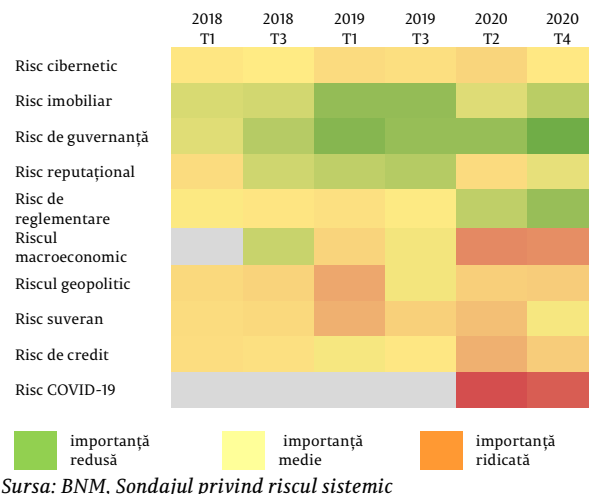
Sursa: BNM, Sondajul privind riscul sistemic

În dinamică se observă o descreștere a importanței pentru majoritatea riscurilor analizate, cu excepția riscului geopolitic (se menține la același nivel).

Majoritatea respondenților consideră domeniul politic (91 la sută) și economia reală

(82 la sută) surse potențiale ale riscului sistemic.

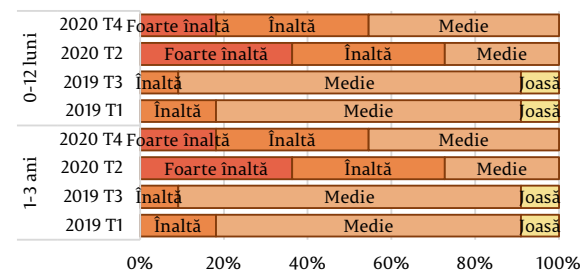
Figura 0.1. Dinamica importanței riscurilor pe parcursul ultimilor 3 ani

Sursa: BNM, Sondajul privind riscul sistemic

Probabilitatea de apariție, în următoarele 12 luni, a unui eveniment cu impact ridicat asupra sistemului se diminuează ușor comparativ cu iterația anterioară a sondajului, rămânând la un nivel înalt. Pe termen mediu (1-3 ani), probabilitatea privind producerea unui asemenea eveniment este în creștere ușoară pe parcursul anului 2020.

Figura 0.2. Evoluția percepțiilor privind probabilitatea de apariție a unui eveniment cu impact ridicat pe termen scurt (<1 an) și mediu (în următorii 1-3 ani)

Sursa: BNM, Sondajul privind riscul sistemic

Reziliența actuală a sistemului financiar este una moderat înaltă (82 la sută), în perspectivă anticipându-se menținerea nivelului actual de soliditate (73 la sută).

În raport sunt prezentate rezultatele agregate ale sondajului, în baza situației din 31 decembrie 2020. Sondajul s-a desfășurat în luna ianuarie 2021, cu participarea a 11 bănci.

⁴¹BNM efectuează Sondajul privind riscul sistemic semestrial, în scopul captării opiniei managerilor de risc din cadrul băncilor asupra riscurilor majore ale sistemului financiar.